

edubuild

magazine

editie nr 3 | november 2021 | €12

Verantwoord investeren in onderwijsinfrastructuur

PROJECT

Het Ooievaarsnest
bouwt nesten en
leerpleinen

10

PROJECT

Spoelekerk wordt
kinderopvang en
polyvalente ruimte

14

INTERVIEW

Brussels minister Sven
Gatz maakt werk van
'Urban Education'

18

STONE & STYLE

Architectonisch
gepolijst beton
verfraait schoolsites

6

PROJECT

Parkklassen
Groenendaal
maken school

48

Breathe with us

VENTILAIR
GROUP

—
KIES VOOR EEN GEZOND
KLASLOKAAL.
KIES VOOR VENTILATIE.

*Ontdek onze flexroom en
energyroom concepten of contacteer
ons voor een oplossing op maat.*

be@ventilairgroup.com
www.ventilairgroup.be/schoolventilatie

KUVENT komfovent

Nieuwe onderwijsmodellen moeten even effectief zijn

Theater- en parkklassen, goed verluchte openluchtclassen en -terrassen, ruime leerpleinen, vergroende speelplaatsen en speelparken, ...: alles lijkt er tegenwoordig op gericht om het kleuters, leerlingen en studenten tijdens hun leertijd zo aangenaam mogelijk te maken en dat is maar goed ook. Onze jongeren brengen immers een heel groot gedeelte van hun jeugd in een schoolomgeving door en het is dan ook aangewezen dat we die tijd voor iedereen, en dus ook voor hun leraars, zo prettig mogelijk trachten in te vullen.

Bovendien komen we van heel ver: de oude schoolgebouwen leken achteraf beschouwd wel regelrechte strafkampen waar een onbehaaglijk strenge sfeer en een ijzeren discipline door de gangen waarden en waar je als leerling eigenlijk vooral zo snel mogelijk uit weg wilde. Bovendien was de verblijftijd voor jongeren er vaak langer dan vandaag, want tijdens de hoogbloei van de internaten verbleven ze achtereenvolgens meestal drie maanden, een maand, twee weken of een week aan een stuk in hun studieomgeving zonder het thuisfront te mogen bezoeken. Eigenlijk werden deze leerlingen toen meer door hun scholen dan door hun ouders en hun thuisomgeving opgevoed.

De beweging om alles op dit vlak grondig te herbejken was al vroeger dan vandaag ingezet, maar is mede door corona zeker versneld. Hierbij lijkt de strikt klassikale leeromgeving steeds meer vervangen te worden door meer open leeromgevingen en lossere structuren waarbij schoolgaanden evengoed les kunnen krijgen in amfitheaters, in schoolgangen, in open lucht of gewoon online thuis. Het besef groeit ook dat elke schoolgaande een hoogst eigen persoonlijkheid en leerritme heeft en dus ook zoveel mogelijk individueel moet worden gestuurd in zijn leerproces. Zelfs het profiel

van hun leraars verandert; ze doen bv. steeds meer aan co- en teamteaching.

Kortom, het oude model werkt niet meer – ook het acute lerarentekort en de massale burn-outs bij deze beroepsgroep wijzen hierop – en nieuwe modellen krijgen stilaan vorm. Dit betekent wel dat alles op pedagogisch vlak, niet alleen het profiel van lesgevend en leskrijgend maar ook de ganse omkaderende schoolinfrastructuur, revolutionair zal moeten herdacht worden, waarbij we zelf nog niet weten waar we uiteindelijk zullen uitkomen.

De globale leersituatie voor iedereen veraangename is hierbij dus een lovenswaardige zaak, maar we moeten er wel op letten dat we het kind niet met het badwater weggoeien en de balans niet te sterk in de andere richting doen overhellen. Cru gesteld: het mag niet bij vrijblijvend spelen en zich amuseren blijven, maar de nieuwe onderwijsvormen moeten ook concrete resultaten opleveren. Want dat is en blijft de uiteindelijke bedoeling: dat kinderen (iets bij)leren om later sterker en met meer kennis van zaken in de echte maatschappij te staan.

**Uw hoofdredacteur
Johan Lambrechts**

edubuild *magazine*

Vragen of ideeën? Aarzel niet om één van onze partners te contacteren. Of u kunt bij de uitgever van dit magazine terecht op het nummer +32 50 250 170 of via info@edubuild.com

10

Het Ooievaarsnest bouwt nesten en leerpleinen

14

Spoelekerk wordt kinderopvang en polyvalente ruimte voor verenigingen

18

Brussels minister Sven Gatz maakt werk van 'Urban Education'

Colofon: Edubuild Magazine is een uitgave van OOLA bv, +32 50 250 170
Verantwoordelijke uitgever: Erwin Ooghe
Redactie: Johan Lambrechts
Vormgeving: Hannelore Claeys **Sales manager:** Erwin Ooghe
Drukwerk: Graphius, Eekhoutdriesstraat 67, 9041 Gent, België
 tel. +32 9 218 08 41 - info@graphius.com - www.graphius.com

Copyright Edubuild ©2021
 Dit tijdschrift is auteursrechtelijk beschermd: uit deze uitgave mag analogo of digitaal niets gereproduceerd, verspreid of meegedeeld worden zonder schriftelijke toestemming van OOLA bv.
www.presscopyrights.be

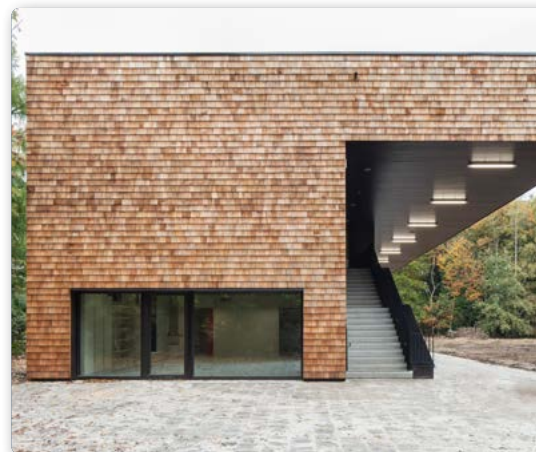
DE ARCHITECT

23

Normaalschoolsite Lier

biedt mix van publieke, collectieve en private open ruimtes

STONE & STYLE

27

B-architecten

streeft veranderingsgericht naar compacte, duurzame schoolgebouwen

6

Ebema Stone & Style

Architectonisch gepolijst beton verfraait schoolsites en -omgevingen

48

Parkklassen Groenendaal

maken school

PROJECT

Edities 2022

Edubuild magazine nr. 4

Deadline 4 april

Verschijning 27 april

Edubuild magazine nr. 5

Deadline 3 oktober

Verschijning 26 oktober

info@edubuild.com

+32 50 250 170

Ebema Stone & Style

Architectonisch gepolijst beton verfraait schoolsites en -omgevingen

Ebema, toonaangevend in visionaire en elegante prefabbetonoplossingen, werkt uitstekend samen met architecten en interieurarchitecten om van scholen en hun omgevingen aangename leer- en ontmoetingsplekken te maken. Hierbij kan het terugvallen op zijn eigen CreativeLab en Objects Park in Zutendaal.

“Spelen is leren” luidt het slimme motto van Ebema Stone & Style en die gezonde creativiteitsdrang uit zich in een heleboel aansprekende betonnen creaties en concepten, niet in het minst voor scholen. “We willen wel wat anders maken dan een saaie grijze speelplaats en bieden hiertoe een compleet gamma tegels, betonklinkers, lineaire elementen (bv. boordstenen) en meubilair in allerlei leuke kleuren, formaten en afwerkingen in prefabbeton aan. We hebben dan ook alles in huis om van een speelplaats een echte leef- en speelruimte boordevol prikkels en fantasie te maken. Zo kunnen we zelfs betonnen

banken fraai afwerken met een houten bankbekleding”, verklaren Alain Beutels en Marc Breban, accountmanagers voor de openbare markt.

Ze leggen uit dat het speelplaatsgebeuren voor Ebema steunt op drie pijlers: betonstraatstenen (klinkers), tegels en lineair materiaal; alles wat met meubilair te maken heeft (theaterklassen, bloembakken, zitbanken, Ebema’s handige zitplekken als de kubusvormige Bla Bla Blocs, ...), een segment dat de jongste jaren een sterke opgang maakt; en waterdoorlatende bestratingen op speelplaatsen en

parkings rond scholen, die eveneens enorm aan populariteit winnen. Ebema is er immers van overtuigd dat mooie, veilige en functionele buitenruimtes gerust visionair en vooruitstrevend mogen zijn. Ebema LivingCity inspireert zich trouwens op de mens van vandaag om te kunnen ontwerpen voor de mens van morgen.

“Zo wenst de stad Brussel steeds meer groene en waterdoorlatende speelplaatsen, een hele verbetering en verademing tegenover de vroegere grote grijze steenwoestijnen eenvormig bekleed met tegels van 30 x 30 cm of met asfalt. Ons gamma

Eco Solutions met waterdoorlatende bestrating biedt een technisch en esthetisch antwoord op de huidige behoeften van scholen. En daarnaast krijgen niet alleen de scholen zelf, maar ook hun omgeving (bushaltes, waterdoorlatende kiss and ride-zones, ...) volop aandacht”, noteren Marc Breban en Alain Beutels.

Met zijn betonklinkers en tegels kan Ebema maatwerk aanbieden inzake formaten, afwerking en kleuren. Zijn markt stijgt omdat het volop meedenkt met de ontwerpers en opdrachtgevers en de omgeving afstemt op het gebouw, zodat ook dit laatste nog meer tot zijn recht komt.

CreativeLab

“We beschikken al over honderden standaardkleuren, bv. gele stenen met 2, 5 of 8% zwarte stip en al dan niet een wit steentje. Je kan al deze kleuren echter ook nog eens combineren en in verschillende afwerkingen, bv. een gewassen versie, krijgen. Onze kleurenkeuze is dus zo goed als oneindig. Daarenboven beschikken we in Zutendaal over een CreativeLab waar architecten en andere klanten zelf hun kleuren kunnen samenstellen als ze hun keuze niet vinden in wat al bestaat. Zo kunnen architecten bv. de kleur van een speelplaats afstemmen op de kleur van de bakstenen van het schoolgebouw”, stellen ze.

Beton zelf kan eveneens ontworpen worden in de meest diverse vormen en

uitvoeringen, wat oneindige creatieve mogelijkheden opent. Aan de grondstof-fenwand of granulatenmuur in Zutendaal kunnen de bezoekers alvast zelf een honderdtal granulaten betasten, bekijken en vergelijken. In zijn laboratorium test Ebema de voorstellen en ideeën uit en bezorgt de bedenkers indien gewenst een staal op maat, een miniatuurversie in 3D of een 3D-prototype van hun concept of idee.

Ebema's CreativeLab vormt een inspirerende broedplaats waar vernieuwende en kunstzinnige ideeën en uitdagende plannen kunnen worden vertaald in grensverleggende, baanbrekende en/of spraakmakende projecten. Hier kunnen verfrissende brainstormings en creatieve meetings leiden tot gloednieuwe vormen en texturen, kleuren en tinten, formaten en afmetingen, afwerkingen en samenstellingen, oppervlaktestructuren en concepten, originele ontwerpen, ... Ebema staat er architecten en ontwerpers, vormgevers, ondernemers, studie bureaus, gemeenten, technische diensten en kunstenaars op technisch vlak actief en gericht bij om hun dromen en pogingen ter verbetering van de buitenruimte concreet uit te werken. Kortom, hier ontstaan innovaties en borrelen nieuwe ideeën op in een inventieve sfeer van kruisbestuiving en co-creatie. Wie Ebema verrast met zijn ideeën, wordt door Ebema verrast met de uitwerking. Zo werkte Ebema reeds mooie schoolprojecten uit in de vorm van Objects op maat die voortvloeiden uit

diens Creative Lab (<https://living-city.ebema.be/nl-BE/inspiratie/de-kijker/openlucht-theaterklas-voor-coole-scholen>). Belangstellenden kunnen zelfs een bedrijfsbezoek aanvragen en de fabriekshallen bezichtigen.

Objects Park

Eveneens in Zutendaal vormt het Ebema Objects Park een 2.700 m² groot inspirerend landschapspark waar je Ebema's Objects-collectie en diverse oppervlaktestructuren kan bekijken, voelen en beleven. Je vindt er realisaties in diverse afwerkingsvormen, van straatmeubilair zoals bepaalde afwerkingen van zitelementen en plantvakken tot amfiteaters en kunstwerken. Dit dagelijks toegankelijke park toont tevens Ebema's grootformaattegels en diens dynamische Eco Solutions-gamma (waterpasserende tegels met brede voegen die het water in de ondergrond laten infiltreren) met toepassingen voor scholen, steden, bedrijven, organisaties, parken en privétuinen. Het volledige standaardgamma vind je op de website livingcity.ebema.be; daarnaast biedt Ebema maatwerk.

“Vroeger was een speelplaats één grote asfaltvlakte waar men kriskras door mekaar knikkerde, praatte, speelde en voetbalde; vandaag is ze meer ingericht in afzonderlijke zones om bv. te zitten, te praten, te sporten, ... Oude speelplaatsen waren ook uniform inzake belijning en verf waarbij hoogstens hinkstapspelletjes en de klassen werden afgebakend. Vandaag trekken we meer naar buiten, waardoor o.m. speelplaatsen aan belang winnen, en bezitten deze speelplaatsen knikkertegels, symbooltegels, cijfer- en lettertegels om het alfabet te leren, . We plaatsen ook symbooltegels, grasbetontegels die het water ter plaatse houden zodat er groen opbloeit, hoge en lage zitbanken in verschillende afmetingen, openluchtclassen en theaterklassen, Bla Bla Blocs, ... In de moderne architectuur is de speelplaats ook steeds meer een ontmoetingsplaats voor leerlingen waar met o.m. zitbanken en bloembakken zones kunnen worden afgescheiden voor verschillende groepen; Ebema kan daar met zijn gamma van zitbanken en trapelementen perfect op inspelen. En tot slot gaf corona lesgeven in open lucht een boost en dat verhoogde dan weer de populariteit van betonnen

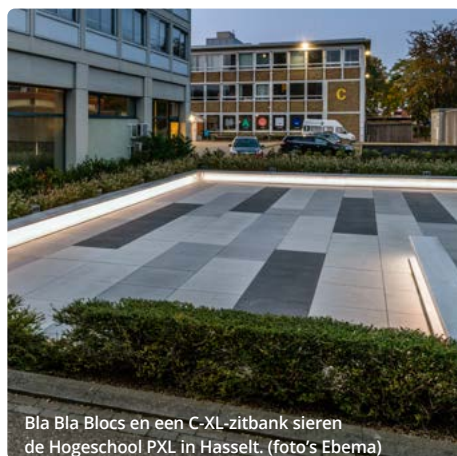
Bla Bla Blocs en een C-XL-zitbank sieren de Hogeschool PXL in Hasselt. (foto's Ebema)

zitbanken, theaterklassen en amfiteaters”, duiden Alain Beutels en Marc Breban.

Als Ebema weet welke diktes en formaten waar kunnen geplaatst worden, kan het volop meedenken over het technische aspect en de praktische uitwerking. “Ons buitenmeubilair is meestal uitgevoerd in architectonisch gepolijst beton, dat de jongste jaren sterk opkomt voor schoolmeubilair. We kunnen al onze elementen ook zandstralen, staalstralen, polijsten en boucharderen en we kunnen ons beton behandelen tegen graffiti en combineren met hout. Beton heeft trouwens zoveel voordelen: het is strak, zeer robuust, onderhoudsvriendelijk en flexibel in gebruik, kan harmonieus en esthetisch echt mooi zijn, zit elke ruimte als gegoten en droogt veel sneller dan hout. Kortom, het is uiterst gebruiksvriendelijk. In beton is ook bijna elk ontwerp mogelijk, van bestrating over waterbeheer tot trappen en buitenmeubilair. We werken bovendien dikwijls met heel mooi afgeronde hoeken, zodat leerlingen hier zich niet kunnen aan verwonden en er hun kleren niet aan kunnen beschadigen. De aandacht stijgt trouwens voor organische en ronde vormen”, lichten de accountmanagers toe.

Hierbij is maatwerk zoals gezegd geen probleem. Zo is een standaardbank 40 x 50 cm hoog, maar Ebema maakte ook al kleutervriendelijke banken van 25 cm hoog. “Klanten contacteren ons voor onze

Bla Bla Blocs en een C-XL-zitbank sieren de Hogeschool PXL in Hasselt. (foto's Ebema)

Stedelijke Basisschool 't Steltje in Testelt (foto Ebema)

visuele troeven inzake kleuren en afwerkingen, onze technische uitwerking van projecten, onze ruime keuze aan materialen (beton, straatstenen, tegels) en onze aandacht voor gebruiksveiligheid”, luidt het.

CustomConcrete

Ebema kan evenzeer de wensen vervullen van wie op zoek is naar een boven- of ondergrondse betonoplossing op maat met een unieke vorm, een originele afwerking en/of een afwijkend formaat. Waar diens standaardgamma stopt, start Ebema CustomConcrete en met prefab-beton kan het hier snel, creatief, stevig en op maat van de klant werken. De ingenieurs van Ebema denken daarbij creatief volop mee met de klant vanaf de beginfase, zoeken een kwalitatieve oplossing met oog voor diens deadline en budget en bedenken tevens de meest geschikte oplossing voor de levering en plaatsing. Een enorm ecoduct, een infozuil met anti-graffiti coating, een zitbank met skaterails, ...: Ebema's ingenieurs gaan helemaal mee

in deze boeiende verhalen en trachten actief bij te dragen tot het succes van dergelijke leerrijke co-creatieprocessen.

De co-creativiteit van Ebema en zijn klanten leverde al mooie staaltjes van gewaagde maar geslaagde betoncreaties op. Zo koos Hogeschool PXL bij de opwaardering van haar buiteninrichting in grijstinten voor de Bla Bla Blocs en een C-XL-zitbank van Ebema. De onderwijsinstelling wilde immers een 'open classroom' realiseren, wat een mooie uitdaging bood voor het CustomConcrete team van Ebema. Het nieuwe, 170 m² grote plein van deze onderwijsinstelling vormt een aangename en populaire ontmoetingsruimte in open lucht die druk wordt bezocht door docenten, studenten en bezoekers. Hierbij werd gekozen voor een onderhoudsvriendelijke, esthetisch aantrekkelijke en veilige inrichting met op maat gemaakte zitelementen, alle nutsvoorzieningen en als vloerbekleding de fraaie Megategels van Ebema. Een fraaie C-vormige bank vloeit naadloos over

in de bestrating, waarbij diens elegante en speelse kromming tevens praktisch vermijdt dat er vuil blijft onder liggen. De ledverlichting schept tegelijk een veilig gevoel en een levendige sfeer. Negen paaltjes met stopcontacten werden op dezelfde manier afgewerkt als de banken.

De op maat ontworpen CXL-bank met ledverlichting vormt een populaire buitenhub op het plein van Hogeschool PXL. Op dit plein gebruikte Ebema de strakke Megategel 100 x 100 x 8 cm in Gris Naturel, Arduna en Carbon; strakke betonstraatstenen 20 x 20 x 6 cm in Gris Naturel; strakke betonstraatstenen 30 x 20 x 6 cm in Gris Naturel, Arduna en Carbon; grijze standaard boordstenen in verschillende afmetingen, bochten en hoeken; Objects Smooth Bla Bla Bloc 60 x 60 x 46 cm in Grey Velvet; Objects Smooth Beam 300 x 40 x 45 cm in Grey Velvet; en Objects Smooth CustomConcrete CXL-bank 300 x 50 x 50 cm met led in Grey Velvet. Aan een ander gebouw van PXL verfraaien Bla Bla Blocs op een ludieke manier de ruimte. Deze speelse zitelementen schermen tevens de ingang naar het gebouw af voor het verkeer. Andere handige Smooth Objects

zijn beams met fietsbeugels zoals in Ganzendries in Hoogstraten.

Ebema bouwt ook grotere amfiteaters zoals in de basisschool Sint-Lutgart in Tongeren met een klimmuur aan de achterzijde. In Brussel is een speelplaats op verschillende niveaus ingedeeld met een leerjaar per etage. De speelplaats krijgt ook alsmaar meer verschillende facetten; Ebema kan een antwoord bieden op de vragen van architecten en schooldirecties in die zin en denkt met hen mee van a tot z. De elementen moeten immers ook nog technisch kunnen geplaatst worden en roepen tevens nieuwe vragen op: mag een Bla Bla Bloc bv. vast blijven staan of moet hij voor het jaarlijkse schoolfeest kunnen verplaatst worden? In dat laatste geval worden bv. hijsmiddelen voorzien. Ebema heeft zelfs Bla Bla Blocs met een uitsparing onderaan waar een heftruck en een spankabel kunnen worden onder gezet zodat ze kunnen verhuisd worden.

Ebema bouwde ook al een amfitheater in een basisschool in Wemmel, realiseerde een totaalproject voor de stedelijke basisschool 't Steltje in Testelt en verwezenlijkte schoolprojecten in het

Sint-Augustinusinstituut in Bree (SAB), in het kader van het scholenbouwprogramma 'Scholen van Morgen' en in Nederland.

"We kijken trouwens niet alleen met veel aandacht naar scholen, maar ook naar hun omgevingen met bv. de inrichting van bushaltes met boordstenen en van parkings. Zo werkten we met roffeltegels voor de passage van bussen in de schoolomgeving van het college van Maasmechelen", geven Alain Beutels en Marc Breban nog mee.

Ebema Zutendaal

Dijkstraat 3
3690 Zutendaal
tel. +32 89 61 00 11

Ebema Rijkevorsel

Oostmalsesteenweg 204
2310 Rijkevorsel
tel. +32 3 312 08 47
info@ebema.be

ebema.be
living-city.ebema.be/nl-BE

Sint-Lutgart in Tongeren (foto's Ebema)

Het Ooievaarsnest

bouwt nesten en leerpleinen

Nesten voor kleuters en leerpleinen voor lagereschoolkinderen vormen de hoofdstructuren in het nieuwe gebouw van VBS Het Ooievaarsnest in de Leegstraat 17 b in Assenede. De school zet in op nieuwe leervormen en plaatst het kind centraal in haar pedagogisch project.

tekst: JOHAN LAMBRECHTS - FOTO'S: HET OOIEVAARSNEST EN JOHAN LAMBRECHTS

VBS Het Ooievaarsnest – de fraaie naam verwijst naar de plaatselijke ooievaarstrekroute - omvat drie vestigingen: in de Leegstraat in Assenede, in de Weststraat in deelgemeente Boekhoute en kleuterschool 't Staakje in Assenede. Samen tellen ze 570 leerlingen en een veertigtal leerkrachten, van wie meer dan 450 leerlingen en een dertigtal leerkrachten in de Leegstraat. Wijksschool 't Staakje heeft twee klassen met een dertigtal peuters en de vestiging in Boekhoute telt 120 leerlingen in zes klassen (drie kleuterklassen en één eerste, tweede en derde leerjaar in het lager onderwijs).

De school heeft een rijk verleden: ze werd reeds opgericht in 1835 door de Zusters Kindsheid Jesu, heette voordien het Instituut Maria Onbevlekt en was oorspronkelijk een vrije meisjesschool van het katholieke net. Rond de millenniumwisseling sijnelden de eerste jongens binnen in de lagere school en begon het aantal kinderen te verdubbelen.

“We willen kinderen een positief maar realistisch zelfbeeld meegeven en zitten-blijven vermijden. We trachten van nabij hun ontwikkeling te volgen en bekijken het geheel bij elk kind. Hier wordt onderwijs op maat aangeboden voor talen en wiskunde; de rest is werken aan groepsmentaliteit, interesses en talenten. Daarnaast proberen we ook de leerkrachten een aangenaam werkkader aan te reiken waardoor ze hier graag blijven werken tot hun pensioen”, beklemtonen Ilse Saelaert en Jan Verwulgen, directeurs

van VBS Het Ooievaarsnest. Vanuit die optiek ging Jan Verwulgen al jaren geleden buitenlandse projecten in Zwitserland en Wales bekijken en heeft de school ook de Scandinavische aanpak onder de loep genomen.

Het Ooievaarsnest heeft tevens al veel ervaring met co-teaching in het vijfde en zesde leerjaar van het lager onderwijs; intussen springen ook andere leerjaren op die kar. “We zijn in het vijfde en zesde leerjaar voor wiskunde en spelling met flexibele niveaugroepen beginnen te werken. Dat is heel bemoedigend voor kinderen die denken dat ze het als enigen moeilijk hebben en zo zien dat dit niet het geval is. We hechten belang aan een goede basis, vertragen wanneer leerlingen niet mee zijn en halen die achterstand op termijn in. Zo ziet iedereen grondig alle leerstof. Kinderen moeten immers een positief en realistisch zelfbeeld kweken en mogen niet denken dat ze de beste of slechtste van de klas zijn. Belangrijk is vooral dat ze zich vergelijken met zichzelf en merken hoe ze er op vooruit gaan. Als school van de Zusters Kindsheid Jesu voegen we daar nog een goede zorg, enthousiaste leerkrachten en het plezier van een speelplein als extra troeven aan toe. Daarnaast sluiten we aan bij het project ‘Klimaatgezonde speelplaats’ waarin de provincie Oost-Vlaanderen is gestapt en waarbij ze workshops subsidieert en bv. landschapsarchitecten ons input geven en kinderen leren wat natuur is. We passen hier trouwens enkel veiligheidssnoei toe, laten takken liggen in

samenspraak met de leerkrachten en laten voor de rest de natuur haar gang gaan. In het park kunnen kinderen ook veel bewegen”, vertellen Ilse Saelaert en Jan Verwulgen.

De Kinderkopjes

Het oude gebouw uit 1961, waar kinderdagverblijf De Kinderkopjes kan uitbreiden, had zijn beste tijd gehad. Door de verdubbeling van het aantal leerlingen barstte de school daarenboven al jaren uit haar voegen, waardoor containerklassen in gebruik moesten worden genomen en zelfs de refter moest worden omgevormd tot een klas. Vandaag zijn er 21 klassen: twee peuterklassen, twee eerste kleuterklassen, twee tweede kleuterklassen, twee derde kleuterklassen, drie eerste leerjaren en telkens twee tweede, derde, vierde, vijfde en zesde leerjaren van het lager onderwijs. Eén van de peuterklassen startte als zomerklass na de krokusvakantie; daarvoor was echter geen plaats, maar het wzc ernaast van dezelfde congregatie stelde ruimte ter beschikking.

Omstreeks 2005 reeds borrelden de eerste ideeën op voor een nieuwbouw. Een belangrijke trigger was dat de wachttijd van minimum 16 jaar voor dit

“Belangrijk is vooral dat kinderen zich vergelijken met zichzelf en merken hoe ze er op vooruit gaan”

nieuwbouwproject door huursubsidies (70% voor het basisonderwijs door AGION) kon worden ingekort. “Deze nieuwbouw wordt door de Stichting van Openbaar Nut Zusters Kindsheid Jesu uit Oostakker voor ons gebouwd en door de school gehuurd. Belfius stond in voor de financiering en projectbegeleiding”, verklaart Gilbert De Neve, die als projectcoördinator en voorzitter van het schoolbestuur van a tot z bij het bouwproject betrokken is.

“In 2017 zijn we een projectvisie beginnen uit te schrijven en in februari 2018 hebben we de architect geselecteerd; diens eerste tekeningen dateren van maart 2018. In juni 2018 werden de plannen voor de subsidieaanvraag (tweede golf van huursubsidies) ingediend en eind juni 2018 kregen we een positief telefoontje van AGION.

Zodra we over de bouwvergunning beschikten, werd de aannemer aangeduid. Onze eerste bouw aanvraag in 2019 werd echter geweigerd omdat we de parking niet op eigen terrein maar hiernaast hadden

voorzien. Bij de tweede bouw aanvraag in 2019 werd die toegevoegd op eigen terrein en omstreeks maart 2020 werd met drie maanden vertraging dan toch de bouwvergunning afgeleverd. Bij de afbraakwerken en het archeologisch onderzoek werden echter een mosselpot, etensresten en twee waterputten van een schuur gevonden, wat opnieuw voor twee maanden vertraging heeft gezorgd”, herinneren beide directeurs zich.

De eerste paal ging begin juli 2020 in de grond. In augustus werd gestart met de funderingen. Vóór de voorbije zomervakantie was het gebouw water- en winddicht, waren de houten gevels afgewerkt en was binnen een dekvloer aangebracht. Bovendien waren de stijl-wanden toen bijna afgewerkt, waren de technieken al grotendeels aangebracht en waren de plafondstructuren geplaatst. Na de vakantie stonden nog het binnenschrijnwerk, de vloerafwerkingen, verdere wandafwerkingen en de omgevingsaanleg op het programma.

De bouwsite, waarop een villa van de familie van industrieel Christiaan stond, bestrijkt 3 ha inclusief het uitgestrekte speelpark. Toen deze villa leeg kwam te staan wilde de zoon iets voor de

**“Het vele glas trekt het
buitenterrein naar binnen en
optimaliseert de relatie tussen
binnen en buiten”**

gemeenschap doen. De nieuwbouw bestrijkt een vloeroppervlakte van 3.700 m². De eerstesteenlegging vond plaats op 28 augustus 2020 en in januari 2022 moet het gebouw gebruiksklaar zijn. De bouwkost bedraagt € 7,5 miljoen inclusief btw en erelonen. “We bouwen dus een school in woongebied, eigendom van een bedrijfsleider, in een park waarbij de hoek van de gevel van de sportzaal de scheiding vormt met landbouwgebied”, licht Jan Verwulgen toe.

Alheembouw uit Oostnieuwkerke, vertegenwoordigd door projectleider Lukas Minnebo, fungeert als hoofdaannemer. De plannen werden getekend door TenW architecten adviseurs uit Den Haag (Kees Willems en Christian Janssen). SDKE uit Brugge fungeert als studie bureau Technieken en EPB omdat het ervaring heeft met leerpleinen en Riessauw uit Gent, een deel van SDKE, als studie bureau Stabiliteit. De veiligheidscoördinatie wordt uitgevoerd door Vecobo bvba uit Waregem. Er wordt heel constructief samengewerkt in bouwteam met input van alle partijen en de raad van bestuur. Op donderdagvoormiddag vindt een wekelijkse werfvergadering plaats.

Sportzaal

In de nieuwbouw onderscheidt de open leeromgeving zich van de klassikale inrichting van vroeger. Het imposante en aantrekkelijke complex omvat vijf leerpleinen per twee geboortejaren voor telkens een 90-tal kinderen met elk een eigen trap evenals een polyvalente ruimte en een gelijkvloerse sportzaal van 16 m x 22,5 m

met een hoog plafond en twee kleedkamers, twee toiletruimtes, tweemaal drie douches en een bergruimte voor turnmateriaal (dat kan verhuurd worden). Op elk leerplein bevinden zich twee instructielokaaltjes voor de lagere school. Deze instructieruimtes, waar les gegeven wordt, zijn met vouwwanden verbonden met de leerpleinen. De leerlingen krijgen instructie op maat en trekken voor de verwerking naar de grote leerpleinen. De kleuterschool telt vier nesten, afsluitbare ruimtes die door vouwwanden kunnen verbonden worden met de leerpleinen.

Directeur Jan Verwulgen bestempelt de nieuwbouw als een klassieke constructie van kalkzandsteenelementen en beton. De buitenzijde bestaat uit baksteen met FSC-gecertificeerd duurzaam ayous (abachi)-hout, maar vormt geen houtskelbouw. Binnen werd gekozen voor een blauwe linoleumvloer met zandkleurige toetsen en er is veel stucwerk gebruikt. Het vele glas trekt het buitenterrein naar binnen en optimaliseert de relatie tussen binnen en buiten.

De grijze baksteen van Wienerberger steekt heel mooi af tegen het hout. Drie soorten bakstenen (glad, iets minder glad en grover) werden telkens gemixt en er werden twee soorten structuren met houtwerk gebruikt: tamelijk vlak en dikkere latten waar de hoogte moet benadrukt worden waardoor verticaliteit wordt bekomen. Bewust onregelmatig geplaatste dikke verticale planken creëren reliëf. Van boven in het gebouw krijg je een benedenzicht op de kleuters. De meeste

deuren en de lift kunnen geopend worden met een badge.

Veel belang werd ook gehecht aan de kleuren van de duurzame materialen en aan de plasticiteit. Het gebouw laat zich goed lezen; je weet welke functies erachter zitten, terwijl de overkapping en de gevel het ritme bepalen. Op het dak liggen zonnepanelen van 6 kW piek. In de daken en de gevel werd 16 cm pur aan isolatie aangebracht en er werd een warmtepompboiler voor het sanitaire water van de sportzaal geïnstalleerd.

Bovendien is dit een zeer flexibel gebouw waarbij alle binnenconstructies stijlwallen zijn die de ruimte anders kunnen indelen. Er werd gewerkt in clusters en de ligging in een parkomgeving is betrekkelijk nieuw voor Vlaanderen.

“Op de hoogste (tweede) verdieping bevinden zich de leerpleinen 3 en 4 voor PLG (Professionele Leergemeenschap) 2 en PLG 3 (tweede graad derde en vierde leerjaar en vijfde en zesde leerjaar) met sanitair en een time out-ruimte (voor kinderen die alleen willen zijn of rust willen). Er is een teamruimte en een kitchenette. Op de eerste verdieping zijn leerplein 1 (PLG 1) en het leerplein voor de tweede en derde kleuterklas gevestigd. Instructielokalen dienen om klassikaal les te geven indien nodig en een paneelwand en een vouwwand kunnen het instructielokaal deel laten uitmaken van het leerplein. Hier werden vrij hoge akoestische waarden nagestreefd. We hebben ook voldoende digiborden voorzien en er is plaats voor een toilet, een teamkamer en een kleiner buitenterras. De eerste verdieping beschikt tevens over een personeelsruimte met een kleine keuken, een koelkast, een diepvries, een microgolfoven en een kleine vaatwasser. We willen hier ook graag een groendak”, licht Jan Verwulgen tijdens zijn rondgang toe.

Richting terras vormt de dubbele wand een vouwwand. Elk leerplein heeft zo zijn eigen sanitair blok en één afsluitbaar teamlokaal om alle gevoelige informatie over leerlingen op te slaan en waar ook iPads en handtassen van juffen veilig kunnen worden geborgen. Op het smalle buitenteras kunnen leerlingen van de lagere school eveneens werken. Elke klas kan rechtstreeks naar buiten, waar een overdekte speelplaats is aangelegd. De jongste kleuters krijgen er een speelhoek die afgezet wordt en waaruit ze soms vrij in en uit kunnen lopen.

“Eigenlijk is de school verdeeld in vijf minischolen die quasi zelfstandig maar binnen onze gemeenschappelijke visie hun onderwijs mogen organiseren. Voor elke PLG hebben we een leerplein met telkens dezelfde indeling. Overal zijn voldoende digiborden en sanitaire ruimtes voorzien. De leerpleinen liggen boven elkaar en zijn gekoppeld aan elkaar. In de nesten voor de kleuters bevinden zich drukke en stille hoeken, een puzzelhoek en een leeshoek en kan een kringgesprek plaatshebben. Er komen vouwwanden en een dubbele deur”, stipt directeur Jan Verwulgen aan.

“We wilden hier ook een beweegschool van maken, maar daarvoor hadden we onvoldoende geld. Er is wel een beweeglokaal dat akoestisch zeer sterk geïsoleerd is en waar we gaan werken met Active floor van ConnectandPlay.nl. Hier kan naar hartenlust muziek of lawaai gemaakt worden en kunnen al stappend letters,

woordjes en rekentafels worden geleerd”, klinkt het.

Toneelklas

Beneden bevindt zich een polyvalente ruimte. Er is ook een toneelklas met een podium en daaronder een bergruimte voor tafels en stoelen. Die ruimte kan alweer met panelen afgesloten worden zodat je daar ook ongestoord lawaai kan maken. Er komen paneelwanden vóór het podium, bv. als een toneelstuk gespeeld wordt.

Er is geen refter; de kleuters eten op het gelijkvloers in de polyvalente ruimte waar ook STEM wordt gegeven, de ouderen op het leerplein. Aan de inkom is een schuifdeur geplaatst. De binnendeur wordt automatisch bediend vanuit het secretariaat, dat bemand wordt door één of twee medewerkers. Er zijn twee spreekruimtes: een EHBO-ruimte met een tafel en stoelen voor eventueel het secretariaat en een ruimte om ouders en logopedisten te ontvangen. Daarnaast bevindt zich het kantoor van de directie met een kastenwand.

Er is een leskeuken voorzien, maar geen industriële keuken. De dubbele keuken verschuift in de as met twee ver uit elkaar staande bakplaten, zodat aan twee kanten kan gekookt worden en in het midden kan worden afgewassen. Er staat een Amerikaanse koelkast met ijsdispenser; de rest wordt ingenomen door een kastenwand. De buitendeur verhindert dat leerlingen de school kunnen verlaten. Voor de peuters zijn een sanitaire ruimte

met een verzorgingstafel en een snoezelruimte voorzien. Hun sanitair heeft geen deurtjes.

De nieuwbouw profileert zich als een open school waar de sportzaal door de sportdienst kan uitgebaat worden. De muziekschool Ars Musica en de kunstacademie, die eerst op de oude site huizen, komen misschien later ook naar hier. Er zijn keukenfaciliteiten voor vrouwenorganisaties en ruimtes kunnen verhuurd worden; vandaar het badgesysteem.

Langs de turnzaal komt de personeelsparkeergang. De speelplaats loopt gelijk met de sportzaal. De hoofdingang krijgt waarschijnlijk een asymmetrisch hek. Het plein vooraan aan de Leegstraat 19 zal open en toegankelijk blijven. Overal zijn platte daken met roofing voorzien. Het voorplein en de weg aan het secretariaat vormen één open omgeving.

Op een deel van het terrein maken de piepkleine oude sportzaal en vier lokalen plaats voor een park & ride-parking voor De Kinderkopjes en de ouders. Buiten komen waarschijnlijk ook vijf camera's. Tegen het (grens)vandalisme is een hoge afsluiting voorzien met metalen draadwerk van 1,8 m hoog. Daarachter komt een tweede ingang met een fietsenrek.

Dit nieuwe schoolgebouw is het eerste project van TenW architecten adviseurs in Vlaanderen. “We zijn gespecialiseerd in scholenbouw en ontwerpen heel veel multifunctionele accommodaties van scholen met sportzalen, kinderdagverblijven en buitenschoolse kinderopvang. De jongste jaren zijn we heel erg bezig met de ontwikkeling van onderwijs in clusters. Enkele bijzondere projecten van onze hand zijn Wittering.nl in Rosmalen met zijn open leeromgeving, de Werkplaats Kindergemeenschap Kees Boekeschool in Bilthoven, Brede School 't Saamdeel in Kapelle (één van de energiezuinigste scholen van Nederland, een energieplusgebouw dat in 2016 werd opgeleverd), het BMV Auvermoer-project in Hoensbroek (Heerlen) en diverse aardbevingsbestendige scholen in Groningen. We trachten vooruitstrevend, innovatief en duurzaam te werken en tekenen positieve en mooie gebouwen”, vertelt Christian Janssen.

Spoelekerk

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS
FOTOS: BRESSERS ARCHITECTEN, JOHAN LAMBRECHTS

wordt kinderopvang en polyvalente ruimte voor verenigingen

De voormalige Sint-Jozefkerk in de wijk Spoele wordt in opdracht van de stad Lokeren gerenoveerd en herbestemd tot een buitenschoolse kinderopvangplaats van BKO Patjoepelke en een polyvalente ruimte voor verenigingen. De herinrichtingsplannen zijn klaar en de werkzaamheden kunnen normaliter eind dit jaar of begin volgend jaar van start gaan.

Nadat eerder al de Paterskerk in de Luikstraat werd ontwid en verkocht aan een privé-ontwikkelaar krijgt nu ook de Sint-Jozefkerk Spoele in de Jozef De Veusterstraat in Lokeren een nieuwe invulling. Ze vormt een mooi voorbeeld van de nieuwe kerkbouw sinds het Vaticaans Concilie (1962-1964), lezen we op Kerknet. De hoofdruimte vormt een vierkant, afgedekt door een laag hellend zadeldak met een verticaal verspringende nok waardoor de altaaruimte extra belicht wordt. Hiertegen sluit een onderaan in tanden verspringende rechthoek aan die de dagkapel vormt, die kan afgesloten worden door een opvouwbare glazen wand. Het altaar, de doopvont en de lezenaar vooraan in de kerk worden extra belicht door lichtkokers die uit de dakhelling dalen. De hoofdbeuk wordt verlicht door horizontale ramen boven menshoogte, die in de zijgevels en achtergevel aansluiten bij de onderkant van de dakhelling. Om de gebedsruimte een intieme sfeer te schenken en akoestisch te verbeteren werden de hellende plafonds bekleed in hout en kreeg de vloer vasttapijt. De kerk bezit geen toren en de klok werd nadien toegevoegd; aanvankelijk kwam het klokkengelui uit een geluidsinstallatie. De volumes zijn zo geconcipieerd dat je buiten uitgenodigd wordt om de binnenruimte te betreden.

De Sint-Jozefparochie werd na een verzoekschrift van de bisschop van Gent opgericht als hulpparochie van de Sint Laurentiusparochie bij KB van 30 oktober 1968, meldt het archief van de parochie Spoele. Z.E.H. Paul Meert werd als bouwpastoor belast met de bouw van de nieuwe hulpkerk. De kerkraad stelde

architecten Victor Laureys en Willy Dierick aan als ontwerpers. Op

31 maart 1972 keurde ook de Oost-Vlaamse provinciegouverneur na het bisdom het definitieve voorontwerp goed. De provinciaal architect directeur beschreef het ontwerp als volgt: "Een hoofdtoegang midden in de westgevel, een hoofduitgang centraal gesitueerd in de zuidgevel. Deze laatste is verruimd met een lokaal dat dienstig kan zijn als gesprekshal en als rouwkapel, een berging en sanitaire installatie, een sacristie en een ruimte voor meer dan 370 gelovigen. De achterbeuk kan met vouwdeuren afgesloten worden om te dienen als lokaal voor de bijeenkomsten van de kerkmeesters en de parochieraad. De stookplaats is ondergebracht in de kelder, onder de sacristie."

"Dit dossier moest al vóór de vorige gemeenteraadsverkiezingen afgerond zijn"

Na de goedkeuring van het voorontwerp maakten de ontwerpers en studie bureaus de definitieve plannen en bestekken en op 15 oktober 1975 werden alle stukken goedgekeurd. Op 23 mei 1977 verleende de stad Lokeren de bouwvergunning en kon de bouw starten. Mgr. Van Peteghem, bisschop van Gent, legde op 15 oktober 1977 de eerste steen en wijdde op 17 september 1978 de kerk in.

Ziel van het gebouw

De kerk maakte tijdens een plaatsbezoek een diepe indruk op Bressers Architecten. "De hoogte van de centrale ruimte, de geometrische vormtaal en het gebruik van eenvoudige materialen zijn erg sprekend. Ons herbestemmingsvoorstel

tracht deze unieke elementen te bewaren en/of te versterken om de ziel van het gebouw te bewaren. Als bureau, tevens gespecialiseerd in erfgoed, kijken we met een andere blik naar historische gebouwen. Er is een fascinatie voor het bestaande, gebouwen worden grondig geobserveerd en geanalyseerd. Vanuit dit standpunt gaan we onderzoeken wat waardevol en kwalitatief is en aanpassen waar nodig”, meent het team bestaande uit Laure Cornillie, Evelien D’hooghe, Peter De Smet, Caroline Van Boven en Marie Van Kerckhove.

Deze atypische en vrij lage kerk doet nog steeds zeer modern aan. (© Bressers Architecten)

Bressers vindt de ligging van de Sint-Jozefkerk ideaal voor de kinderopvang die momenteel is ondergebracht enkele meters verder in containers naast de ‘Spoele’-school. “Door het wegnemen van de fysieke scheiding tussen kerk en school kan een grotere speelplaats en een mooie buitenruimte voor kinderen van de opvang gecreëerd worden. De huidige indeling van het gebouw laat ons toe om een afzonderlijke toegang te voorzien voor de kinderopvang en de gebruikers van de polyvalente zaal. De functies blijven zo gescheiden van elkaar, maar kunnen intern door flexibele wanden verbonden worden. Elke toegang kan ook voorzien worden van een toegangscontrole”, oppert het architectenteam.

De Sint-Jozefkerk werd ontwijd in 2017. De laatste eucharistieviering vond plaats in 2018, toen huidige schepen van Infrastructuur, Gebouwen, Wegen en Riolerings, Mobiliteit en Groen Sabine Van Rysselberghe hiervoor de bevoegde schepen was. “Mia Laureys, dochter van de ontwerper, streefde naar het behoud van deze atypische, vrij lage en zeer moderne kerk. De manier waarop het kruis is aangebracht, met schuine vormen is gewerkt en gekeken is naar lichtinval en beleving maakt van dit gebouw een pareltje. Ongetwijfeld vormde Marc Dessauvage, die een aantal modernistische kerken ontwierp in Vlaanderen, een inspiratiebron”, menen Evelien

D’hooghe en Laure Cornillie, interieurarchitecte en architecte bij Bressers.

De vrij sober ogende kerk heeft een vloeroppervlakte van 674 m²; de buitenruimte bestrijkt 289 m². Het gebouw bestaat uit baksteen met uitgewassen beton als bekleding van de dakrand. Op de uitstekende hoed zijn getextureerde betonplaten aangebracht. Binnen hangen grote houten deuren. In de inkom liggen rode terracottategeltjes, groen tapijt bekleedt de grote zaal en houten planchetten bedekken het plafond. Twee lange smalle bandramen laten het licht mooi binnen vallen in de grote zaal.

“Het licht is gericht naar het podium; drie daklichten belichten de doopvont, het altaar en het spreekgestoelte. Het vele natuurlijke licht creëert een sfeervolle, belevingsrijke ruimte. In de kerk valt altijd onrechtstreeks en zenitaal licht binnen. Binnen worden de decoratieve bakstenen wand, de daklichten en de bandramen behouden. We trachten zoveel mogelijk materialen en ideeën te laten zitten en niet te verstoppen achter wandjes”, verklaren Laure en Evelien.

Schepen van Sport, Jeugd en Kinderopvang Marjoleine De Ridder wijst erop dat dit dossier al vóór de jongste gemeenteraadsverkiezingen moest afgerond zijn. Ze licht toe dat twaalf architectenbureaus in 2018 deelnamen aan de architectuurwedstrijd; begin 2019 werd het architectenbureau aangesteld. “Het ontwerp, het bestek en de raming van € 1,5 miljoen inclusief btw werden op de gemeenteraadszitting van 22 februari 2021 goedgekeurd. Intussen zijn zeven offertes binnen en staat de aannemer zo goed als vast. Mede door de gestegen materialenprijzen werd wel op 25 oktober 2021 een budgetwijziging aan de gemeenteraad voorgelegd. De werken zullen anderhalf tot twee jaar duren en in de zomer of het najaar van 2023 voltooid zijn. Zodra de kinderopvang zich geïnstalleerd heeft, worden ook de huidige containerlokalen en conciërgegebouwen verwijderd”, vertelt ze.

Bandramen

“Bressers Architecten heeft zijn activiteiten gesplitst in twee takken: Bressers Erfgoed en BLAD (Bressers Laboratorium voor Architectuur en Design). De herbestemming van deze kerk (Bressers Erfgoed) waarbij we zoveel mogelijk gestreefd hebben naar het behoud van het gebouw met nieuwe insteken (BLAD), past perfect in ons plaatje. Mede omdat vele buurtbewoners wilden dat dit unieke gebouw bewaard bleef omdat het opgaat in de omgeving en ze veel respect hebben voor de architectuur ervan behielden we een heleboel elementen in ons ontwerp. Zo blijft het buitenvorm grotendeels behouden, blijven de daklichten behouden en krijgen ze verlichting en krijgen de bandramen nieuwe beglazing en led-lijnen. Ook de zij-inkom, die als toegang tot het gebouw een binnen-buitenruimte vormt

waar de buitenbevoering met kasseien doorloopt, blijft behouden. We moesten natuurlijk wel ontwerpen conform de huidige normen, waarbij voor een kinderopvang een strengere normering geldt dan voor een kerk”, stippen Laure en Evelien aan. Ze schonken ook veel aandacht aan toegankelijkheid, veiligheid, geborgenheid en ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen.

In het herbestemde gebouw kan de kinderopvang de kindjes samen laten spelen in de 480 m² grote speelzaal. “We behouden het podium, waar zich nu het altaar bevindt, en plaatsen er de kleinste afgesloten van maar visueel verbonden met de rest. De akoestiek in deze centrale ruimte vormde een grote uitdaging, want kinderen produceren vele decibels. Daarom voorzien we het ganse plafond van getextureerde akoestische platen, geluidsabsorberend afwerkingsmateriaal

dat vaak in theaters wordt aangebracht”, luidt het.

Het centrale gedeelte (de hoed) vormde het belangrijkste aspect van het ontwerp. “We hebben deze locatie gebruikt als ingesloten buitenruimte, die ook dient om toezicht te hebben en om de verbinding binnen-buiten af te bakenen. De betonpanelen die buiten op de hoed hangen, worden volledig geïsoleerd en afgewerkt met leien in een zachte groentint die refereert naar het groen aan de binnenkant. Er mocht immers voor de kinderen wel een fris kleurtje uitspringen, al blijft het kleurgebruik rustig”, menen Evelien D’hooghe en Laure Cornillie.

In het interieur worden behalve hout vrij neutrale materialen gebruikt: multiplex scheidt een Scandinavische look en de linoleum vloerbekleding met granulaten geeft de vloer een fris uitzicht. Soms is wat

kleur toegevoegd, maar in beperkte mate omdat kinderen en hun speelgoed al veel kleur afgeven.

In de centrale ruimte fungeert één centraal meubel van 11 m lang, 2,7 m breed en 2,75 m hoog (even hoog als de nieuwe vensters) als speel- en leeshoek (o.a. met een zitbank) en visuele scheiding. Een soort viltdoek biedt akoestische isolatie. "Dit grote S-vormige meubel, dat wordt verankerd in de vloer en niet verplaatsbaar is, is ook in multiplex uitgevoerd dat we wit beitsen omdat we met lichte materialen werken. Het gaat mee met het bestaande volume, maakt een zacht golvende beweging en vormt een muur waardoor je twee ruimtes creëert, zodat iedereen afzonderlijk en toch samen is. Zo zorgt het voor een speelse verdeling van deze monumentale ruimte, ook omdat we hierin moeilijk twee afzonderlijke lokaaltjes kunnen plaatsen", signaleren de architecte en binnenhuisarchitecte.

Daarnaast komt een polyvalente zaal van 57 m², waar dezelfde materialen (linoleum, licht hout) worden doorgetrokken en die fungeert als personeels- en vergaderruimte voor verenigingen. Ze sluit aan op de kinderopvang, maar kan er van afgesloten worden en heeft een afzonderlijke toegang in een nis. De kinderopvang en verenigingen krijgen semi-gedeeld sanitair dat los van elkaar kan betreden worden. In een buitenberging van 40 m² kan nog kindermateriaal als fietsjes worden geborgen.

Binnenkoer

"Ook aan de keuken, die dient voor gedeeld gebruik, hebben we wat kleur toegevoegd. Van de polyvalente ruimte kan je ook op de met een nieuwe poort afgesloten 290 m² grote binnenkoer, die een binnentuin wordt. Door een groot deel van het plat dak, vroeger het laagste gedeelte van de kerk, weg te nemen creëren we meer lichtinval en wordt één derde van het ganse gebouw buitenruimte. Door zijn vrij grillige vormen was het inpakken van dat gebouwtje technisch

veel moeilijker dan het hoofdvolume; de keuze om dat open te maken was dan ook snel gemaakt. Enkele bouwelementen worden bewaard: de stalen I-profielen (I-liggers) in het dak laten we zitten om een schommel, vlaggetjes, verlichting en/of schaduwdoeken aan op te hangen, vertellen ze. De buitenmuren (beton en baksteen) blijven staan.

Ze benadrukken dat de gevel dezelfde taal blijft spreken. Zo blijven de betonnen lamellen en de buitenmuur bewaard, maar er zijn wel nieuwe ingrepen toegevoegd zoals netten en kabeltjes tegen de gevel waarin klimplantjes kunnen groeien. Om te kunnen voldoen aan de huidige energienormen wordt al het buitenschrijnwerk vernieuwd. De huidige bouwschil wordt ook ingepakt met isolatie en voorzien van een nieuwe bekleding die aansluit bij de oorspronkelijke architectuur.

"Door de grillige vorm kunnen verschillende ruimtes voor kinderen worden gemaakt, bv. om te voetballen en te fietsen. Waar zich vroeger de inkom bevond, komt een hekwerk dat kan opengezet worden. De buitenomgeving wordt betrokken op de naastliggende school, maar de buitenaanleg wordt niet door BLAD ontworpen. Het gebouw is ook helemaal onderkelderd, waarbij deze ruimte kan gebruikt worden als opslagplaats en voor de technieken", signaleert Bressers.

Het gebouw wordt geventileerd met een systeem D. De luchtgroep wordt discreet ingepland aan de zijgevel onder de huidige oversteek, zodat ze geen hinder veroorzaakt voor de omgeving. De nieuwe vloerplas ligt 10 cm hoger dan de bestaande omdat de vloerplaat wordt geïsoleerd en voorzien van vloerverwarming.

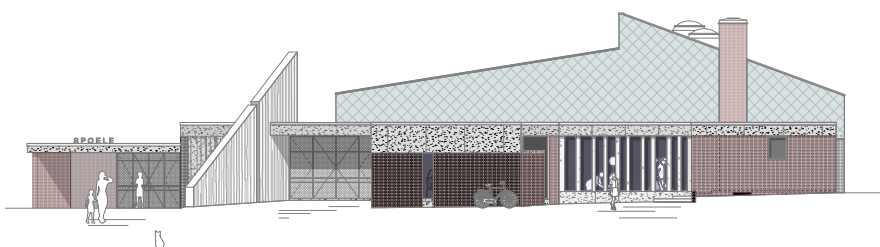
Participatie

"We hebben veel teruggekoppeld en goed geluisterd naar eenieders wensen en behoeften. Dit was een zeer interessant

proces, mede door de heel open communicatie. Het resultaat zal een verrijking vormen voor de ganse buurt en het verenigingsleven", geloven Laure Cornillie en Evelien D'hooghe.

In het herbestemde gebouw is plaats voor BKO Patjoepelke, genoemd naar een kabouterfiguurtje uit een boek van de Lokerse jeugdschrijfster Yvonne Waegemans. "We hebben een erkenning voor 250 kinderen in de voorschoolse opvang, 280 in de naschoolse opvang en 260 in de vakantieopvang op het ganse grondgebied Lokeren. We beschikken over tien locaties, waarvan de huidige site in containers zit die dringend moeten vervangen worden en die moet worden uitgebreid van een veertigtal naar een zeventigtal kindjes", vertelt Martine Blancke, diensthoofd van Kinderclub Patjoepelke.

In 1977 startte de bouw van het stedelijke kinderdagverblijf, dat sinds 1978 'Patjoepelke' heet. Enkele weken na de opening in maart 1978 waren de 23 opvangplaatsen al bezet. "Midden 1978 had men reeds een te beperkt opvangaanbod. Als oplossing zag men de oprichting van een dienst voor opvanggezinnen in 1979. Omdat die dienst en het kinderdagverblijf enkel bevoegd waren om kinderen onder de drie jaar op te vangen werd het tekort aan opvang voor +3-jarigen echter zeer groot. Hoewel in die tijd nog geen enkele structuur of subsidie voorzien was, startte de vzw in 1985 met een opvang tijdens de grote vakanties in een BTK-project. Mede door tewerkstellingsinitiatieven en het Impulsfonds kon de vzw Gezinswelzijn in september 1992 i.s.m. het stadsbestuur de vakantieopvang uitbouwen tot een volwaardig Initiatief Buitenschoolse Opvang. In 1982 startte de vzw ook een dienst voor thuisopvang van zieke en gehandicapte kinderen van 0 tot 12 jaar. Patjoepelke is uitgegroeid tot een centrum waarin alle kinderopvangfuncties aan bod komen, een vrij unieke structuur in Vlaanderen. De integratie van alle vormen van kinderopvang biedt de mogelijkheid om een coherent kinderopvangbeleid uit te stippelen en snel nieuwe noden te detecteren", poneert Martine Blancke.

Zicht van de gevel (© Bressers Architecten)

Brussels minister Sven Gatz

*maakt werk van
'Urban Education'*

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS

FOTO: THOMAS NOLF

Het Nederlandstalige onderwijs is een garantie voor de verdere verspreiding van het Nederlands in Brussel, besefte Brussels minister Sven Gatz. (foto Thomas Nolf)

De verfraaiing van schoolgebouwen en vergroening van speelplaatsen, capaciteitsuitbreiding, de begeleiding van leerkrachten en meertalig onderwijs vormen enkele belangrijke actiedomeinen van Sven Gatz, die in het college van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) bevoegd is voor Onderwijs en Scholenbouw. “Ik ben op een rijdende trein gesprongen die mijn voorganger Guy Vanhengel in 2004 op de rails heeft gezet en vergelijk mijn functie een beetje met die van schepen van Onderwijs en Schoolgebouwen voor de 19 Brusselse gemeenten”, oppert de minister van de Brusselse Hoofdstedelijke regering belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt en de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel.

“We hebben een zeer beperkt VGC-netwerk waarin ik rechtstreeks voor onderwijs bevoegd ben. Daar hebben we beslist om financiële middelen in te zetten voor al het onderwijs. Ik heb een coördinerende bevoegdheid, maar we hebben geen rechtstreekse bevoegdheid voor het vrije net en het gemeentelijk onderwijs. Ik stel wel vast dat de stad Brussel, Anderlecht en Molenbeek veel gemeentelijk onderwijs aanbieden en andere Brusselse gemeenten weinig of geen. Ongeveer 20% van de Brusselse scholen zijn Nederlandstalig, maar door de omvang van dit gewest is het aantal schoolgaande Nederlandstaligen er even groot als in Mechelen, Leuven of Brugge. Onder onze vleugels vallen 130 basisscholen, 56 secundaire scholen, elf academies voor deeltijds kunstonderwijs, vijf instellingen voor hoger onderwijs (KU Leuven campus Brussel, de VUB, Odisee - Campus Brussel, de Erasmushogeschool en de Campus Sint-Lukas Brussel) waar we wat verder vanaf staan en die bijna 30% van de Brusselse studenten bereiken. Met de Franstaligen erbij is Brussel met 100.000 studenten de grootste Belgische stad voor het hoger onderwijs”, weet minister Gatz.

Lukaku

Vorig schooljaar overschreed het Nederlandstalige onderwijs in Brussel de kaap van 50.000 leerlingen, tegenover amper 30.000 twintig jaar geleden. “Dat is ook ons bouwritme: we bouwen duizend extra plaatsen per jaar. Voormalig Brussels minister bevoegd voor onderwijs Guy Vanhengel is met die operatie gestart. Het Nederlandstalig onderwijs in Brussel telt 7.000 personeelsleden, van wie er 6.000 echt voor de klas staan en de rest dienend of onderhoudend personeel is. De jongste jaren zijn er 300 personeelsleden per jaar bijgekomen. We hebben bijna 40.000 studenten in het hoger onderwijs en 8.000 in het deeltijds kunstonderwijs. Al die cijfers stijgen door de jeugdexplosie en de goeie

reputatie van ons onderwijs. We staan ook het dichtst bij wat ouders van meertalig onderwijs in Brussel verwachten. Er bestaan zelfs tien tot 15 scholen met immersieonderwijs, waar les wordt gegeven in twee talen. We bieden immers niet alleen Nederlandstalig onderwijs aan, maar eigenlijk ook immersieonderwijs omdat we vele van huis uit niet-Nederlandstalige kinderen en jongeren aantrekken; één derde van de leerlingen is zelfs thuis homogeen Franstalig, 10% is homogeen Nederlandstalig, een aantal zijn óók Nederlandstalig (Nederlands- én Franstalig) en het resterende derde is Franstalig samen met een andere taal. Voor meer dan 85% van de leerlingen halen we die lat van de Nederlandstaligheid. Wij leveren de Vincent Kompany's, Youri Tielemans en Romelu Lukaku's van deze wereld af; zij hebben immers allemaal in ons Nederlandstalig onderwijs in Brussel hun opleiding gehad, een verdienste die de meeste Franstalige scholen niet kunnen voorleggen”, glundert Sven Gatz.

Hij wijst erop dat het Nederlandstalige onderwijs al heel veel heeft geïnvesteerd in zijn Brusselse scholen, ook om ze er visueel aantrekkelijk te doen uitzien. “Zo startte minister Vanhengel een gevelplan, waarmee scholen hun gevels konden laten renoveren. In het kader van een eerdere staatshervorming heeft hij er vaart achter gezet en hebben we twintig jaar lang 30 tot 35 miljoen per jaar geïnvesteerd, een operatie die we ook de volgende vijf tot tien jaar willen volhouden. Op dit ogenblik zien we een iets kleinere instroom in het kleuter- en lager onderwijs en zijn we bezig met de doorstroming in het secundair onderwijs. We zijn van plan om naast renovaties aan capaciteitsuitbreiding te doen en zoals gezegd minstens duizend plaatsen per jaar bij te creëren. Binnen tien jaar kunnen we misschien nog wel meer inzetten op renovatie”, oppert de minister.

Het Nederlandstalige onderwijs in Brussel zet ook in op de vergroening van speelplaatsen. “We hebben er al 115 tot 120 onder handen genomen, waarbij we gemiddeld € 100.000 per speelplaats besteden; zo kunnen we in tien jaar 60 tot 65% van onze speelplaatsen vergroenen. We werken ook aan energiezuinige en energiearme schoolgebouwen, waarvoor de Brusselse normen strenger zijn dan de Vlaamse”, meldt Sven Gatz.

Daarnaast is hij ook nog rechtstreeks bevoegd voor de eigen VGC-instellingen. Bij de splitsing van de provincie Brabant en het ontstaan van de VGC en de Franse Gemeenschapscommissie (Commission communautaire française of COCOF) werd immers bepaald dat die de gewezen provinciale instellingen zouden overnemen.

Nieuwe campus in Anderlecht

“Ons eigen onderwijsnetje is daar eigenlijk uitsluitend gericht op buitengewoon onderwijs, omdat we zien dat de anderen daar minder op inzetten. In het bso met zware achterstand type 3 kunnen 400 tot 500 kinderen terecht in de zeer stevige nieuwbouw Zaveldal in het centrum van Brussel dichtbij de Marollen en er is ook de tien jaar oude grote campus Kasterlinden in Sint-Agatha-Berchem, waar Guy Vanhengel zijn eerste grote ingreep heeft uitgevoerd; het bestaande complex werd er helemaal afgebroken en er werd een volledige nieuwbouw neergezet. Dat heeft een paar jaar geleden de toon gezet voor Campus Comenius aan Simonis in Koekelberg (kleuter- en lagere school en kinderdagverblijf) en de in september 2020 geopende nieuwe scholencampus St. Michel in de Picardstraat aan Tour & Taxis in de Molenbeekse Maritiemwijk op de historische site van een voormalig tabaksdepot met twee Nederlandstalige secundaire scholen (het GO! Lyceum Martha Somers voor aso en het Imelda-Instituut in het vrije tso en bso) voor elk

600 of samen 1.200 leerlingen. In de Gallaitstraat aan het Liedtsplein in Schaarbeek hebben we een binnenblok van een bouwblok omgevormd met het oog op basis- en secundair onderwijs voor meer dan duizend leerlingen; dit project kostte € 37 miljoen en opende in september 2021 zijn deuren. Op de voormalige Pachecosite is richting benedenstad de bouwput gegraven voor de vervanging van de oude examenlokalen van Selor, het selectiebureau van de overheid, door een school met 400 leerlingen die € 23 miljoen kost en in september 2022 haar deuren opent. In september 2024 opent bovendien een heel grote campus voor het Nederlandstalig onderwijs tussen het kanaal en de Walcourt- en Deleersstraat in Anderlecht; de campus Walcourt-Deleers met een dubbele basisschool, een secundaire school met aso, bso, tso en STEM-studierichtingen en een kinderdagverblijf kost € 55 miljoen en zal plaats bieden aan 1.330 schoolgaanden: 480 kleuters en leerlingen in het basisonderwijs, 800 leerlingen in het secundair onderwijs (GO!) en 50 peuters in de kinderkribbe. De werken starten in het voorjaar van 2022 en moeten klaar zijn in de lente van 2024, zodat de campus op 1 september van dat jaar kan opengaan. De school komt vlakbij het Biestebroek, een nieuwe wijk van de zuidelijke kanaalzone waar de komende tien tot 15 jaar 15.000 nieuwe woningen worden gebouwd. Hiervoor werken we samen met Kairos nv”, signaleert de minister.

“Met die grote projecten, die tegenwoordig in twee jaar klaar zijn, zitten we aan het eind van onze capaciteit en hebben we er ineens 5.000 tot 6.000 plaatsen bij. Dat zijn onze DBFM-contracten, die altijd via openbare aanbestedingen worden gekozen. De VGC fungeert als bouwheer-eigenaar en de scholen kunnen huren voor vijftig jaar. Ontwikkelaars moeten plannen kunnen aanbieden die binnen onze onderwijsnoden passen. Molenbeek, Anderlecht, Brussel-stad en Schaarbeek kampen met de helft van de globale noden; op deze gemeenten moeten we dus zeker inzetten. Ook elders, zoals in Elsene, praten we met de gemeente met het oog op een lagere school”, licht de Brusselse minister toe.

Hij merkt tevens op dat er al grote campusen in oprichting zijn door de netten zelf: aan het Weststation in Sint-Jans-Molenbeek komt een brede Nederlandstalige school van de jezuiten waaraan hij vanuit zijn bevoegdheid en AGION subsidies geven en die hopelijk in september 2023 kan starten, en in Neder-over-Heembeek wordt een grote vrije school opgetrokken.

“Scholen kunnen kiezen of ze zich richten op wat AGION investeert of op wat wij doen. We raden hen aan om zich op de AGION-lijst in te schrijven, wanneer wijzelf een Brusselse school uit de rangorde nemen, schuift een andere Brusselse school in. Met € 400 miljoen in bijna twintig jaar hebben we de helft van de capaciteit gerealiseerd en de andere helft zal met AGION-inbreng gedaan zijn. We hebben niet alleen de voormalige provinciale scholen Zaveldal en Kasterlinden overgenomen, maar hebben ook geïnvesteerd in COOVI aan de Bergensesteenweg in Anderlecht; in de grondige vernieuwing van COOVI en in Kasterlinden hebben we samen meer dan € 80 miljoen gepompt. Tegen 2023 zullen alle werkzaamheden in COOVI voltooid zijn; daarna neemt GO! als inrichtende macht de campus voor zijn rekening”, verduidelijkt Sven Gatz.

Hij noemt de ouderdom van het Brusselse schoolgebouwenpark zeer vergelijkbaar met dat in andere stedelijke gebieden en landelijke gemeenten. “In de voormalige provinciale gebouwen hebben we wel moeten investeren en ze moeten aanpassen aan de huidige energienormen. We willen aantrekkelijke schoolgebouwen maken en voldoende ruimte en groen in de stad creëren. We gaan uiteraard mee met de onderwijsvernieuwing, maar daar is onze impact eerder beperkt want de scholen kiezen zelf hun pedagogisch project (vrijheid van onderwijs). Zo is de Nederlandstalige vrije basisschool Scheutplaneet aan de kerk van Scheut in Anderlecht een tienerschool met de laatste twee jaren van het lager onderwijs en de eerste twee jaren van het secundair onderwijs; in de school aan de Gallaitstraat in Schaarbeek, die opende in september, hebben we hetzelfde gedaan. In de DBFM-contracten hebben we overeenkomsten met de scholen om de capaciteit van

het aantal leerlingen vol te maken”, signaleert de minister.

Schoolkeuze

Iedereen kan in Brussel zijn kind inschrijven in een school naar keuze en van zijn taalkeuze (“la liberté du père de famille”). Zo zullen de meeste Nederlandstaligen hun kinderen inschrijven in een Nederlandstalige school, maar anderen willen dat ook. Het Nederlandstalige onderwijs in Brussel is op dezelfde manier georganiseerd als in Vlaanderen: broers en zussen van leerlingen die al ingeschreven zijn in de school en kinderen van het schoolpersoneel krijgen voorrang. Ouders die een taaltest afleggen in het Huis van het Nederlands worden ook bij de Nederlandstaligen ingedeeld.

“Sommige scholen zijn populairder dan andere en sommige Nederlandstaligen klagen dat ze niet makkelijk binnen geraken in het Nederlandstalig onderwijs. We moeten hier een goed evenwicht vinden. Nederlandstaligen hebben lang beklemtoond dat men Nederlands moest leren en er zijn zelfs nog altijd Vlamingen die denken dat er geen Nederlandstalig onderwijs

"We hebben geen rechtstreekse bevoegdheid voor het vrije net en het gemeentelijk onderwijs", verklaart minister Gatz, hier op bezoek bij GBS Veeweide in Anderlecht.

De stad Brussel, Anderlecht en Molenbeek bieden veel gemeentelijk onderwijs aan, andere Brusselse gemeenten weinig of geen

Sven Gatz plaatst het nieuwe n-logo dat de VGC in 2015 als gevelbord lanceerde om het Nederlandstalige netwerk van diensten en voorzieningen in Brussel beter zichtbaar te maken.

wordt aangeboden in Brussel. Het Nederlandstalige onderwijs is in elk geval een garantie voor de verdere verspreiding van het Nederlands in Brussel. We maken ook werk van een sterke begeleiding van de leerkrachten. Zo werden verschillende diensten samengebracht in het Onderwijscentrum Brussel (OCB) vlakbij de Vismarkt, dat over een bibliotheek beschikt en bijna honderd medewerkers telt, van onderwijsbegeleiders en -ondersteuners over pedagogen op een hoger niveau tot mensen met klaservaring (praktische en academische krachten). Dat wordt gewaardeerd; Gent begint daar trouwens ook mee. Het OCB werd twintig jaar geleden opgericht om het Nederlands in onze scholen samen te steunen, maar gaandeweg is diens focus verlegd en verbreed; zo is de aandacht de jongste tien jaar verschoven naar het Nederlands in een anderstalige omgeving. Nu start ik de derde fase, 'Urban Education', waarbij we rekening houden met de thuistalen, de thuissituatie van de ouders, de armoedeproblematiek, ...

De Brusselse minister legde mee de eerste steen van Campus Gallait in Schaarbeek.

**“Ik ben op een rijdende
trein gesprongen die mijn
voorganger Guy Vanhengel in
2004 op de rails heeft gezet”**

Eén derde van de Brusselse kinderen groeit immers op in armoede zodat bv. tussenkomsten in schoolmateriaal, facturen, financiële hulp, ... nodig zijn om de eerste noden te lenigen; ik denk hierbij aan internetabonnementen en de aankoop van computers. We profiteren hier mee van de Vlaamse digisprong door corona”, stelt Sven Gatz.

Nederlands, tweetaligheid en ‘Urban Education’ als sociale factor vormen belangrijke werkpunten. “De scholen zijn niet verplicht om zich te laten begeleiden door het OCB, maar 95% doet dat. We gaan die werking nog uitbreiden; het OCB beschikt over € 9,5 miljoen per jaar en we gaan daar € 750.000 per schooljaar bovenop doen. Daarnaast kampen we ook in Brussel met een lerarentekort; bijna 92% van onze leerkrachten komt uit Vlaanderen en dus van buiten Brussel, sommigen zelfs uit Limburg en Oostende, en dat is geen gezonde verhouding. Via de website www.leerkrachtbxl.be hebben we inspanningen gedaan om dat in de kijker te zetten; deze campagne in drie delen werd in de tweede helft van juni afgesloten, maar we gaan ze herhalen. We hebben met twintig scholen via o.a. Zoom gedurende één jaar contact gehad. Eén van de vragen is: probeer

niet-Nederlandstaligen van thuis uit een realistisch beeld te schetsen van hoe wij les geven. We gaan ook trachten om meer Brusselse leerkrachten aan te trekken en die populatie dus te verbrusselen; in onze scholen zijn immers jobs beschikbaar. Eén derde van de leerkrachten haakt hier ook af na vijf jaar”, beseft de minister.

Hij onderhoudt tevens contacten met Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts en minister van Onderwijs in de Franse Gemeenschapsregering Caroline Désir en bekijkt op welke lijn zij zitten. Er zijn al bescheiden afspraken gemaakt om leerlingen uit te wisselen over de taalgrens heen, maar covid heeft ook hier een lelijke streep door de rekening getrokken. “Dit en volgend schooljaar gaan we taakleerkrachten en leerlingen uitwisselen met het Athénée Royal Jean Absil in Etterbeek. Daar hopen we nog wat meer op in te zetten”, stipt Sven Gatz aan.

Als minister voor de promotie van de meertaligheid in het Brusselse Gewest wil hij tevens dit najaar aan alle Nederlands- en Franstalige scholen in het Brusselse Gewest een overzicht bieden van de mogelijkheden binnen het decreet om de meertaligheid te vergroten. Negen op de tien ouders in Brussel, ongeacht de taalaanhorigheid, vragen dat een vorm van meertalig onderwijs zou verzorgd worden. “We proberen bressen in die muren te slaan in samenspraak met de scholen. Het Nederlands- en het Franstalige onderwijs in Brussel hebben afzonderlijke cao’s, subsidielijnen en scholen; ruimtelijk zitten ze echter op dezelfde plek en gebruiken ze soms zelfs dezelfde speelplaats. In de jaren ‘80 van vorige eeuw leidde dat tot gespannen toestanden, maar sinds de eeuwwisseling is de lont meer uit het kruitvat. Onze kinderen zijn uiteraard gelijk en schepenen en schoolhoofden steken de koppen bij elkaar zodat dit de norm kan worden. Op het terrein houdt iets ons echter tegen om samen te werken”, merkt hij.

Normaalschoolsite Lier

biedt mix van publieke, collectieve en private open ruimtes

De Normaalschoolsite tussen de Berlaarsestraat, De Heyderstraat, Kluizestraat en Sint-Gummarusstraat in Lier wordt herbestemd tot een gemengd stadsvernieuwingsproject met zowat 150 woningen in het doorwaadbare binnengebied, een incubator voor startende en creatieve ondernemers, een stadslandbouwproject, drie buurtwinkels en twee horecazaken. De helft van het bestaande patrimonium wordt behouden en gerenoveerd, de andere helft is nieuwbouw. De totale bouwkost bedraagt ongeveer € 40 miljoen exclusief btw.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS — FOTOS: © RENDERBUREAU INFUNCTIEVAN, JOHAN LAMBRECHTS

“In de historische gebouwen verkiezen we een zachte renovatie met duurzame en pure materialen die zich inpassen in het bestaande patrimonium”, signaleren Wouter Callebaut, Niklaas Deboutte en Joris Van Gestel (vanaf l.).

Het ontwerpteam (META architectuurbureau, BOB 361 Architects, Callebaut Architecten en OKRA landschapsarchitecten) dat met CAAAP (toen nog Vanhaerents Development) de wedstrijd voor deze site won, behoudt de historisch waardevolle schoolgebouwen uit begin vorige eeuw en vervangt de andere constructies door nieuwbouvvolumes. Het programma omvat twaalf

cohousingappartementen in het voormalige predikherenklooster De Kluis, veertig renovatieappartementen in het oude schoolgebouw, negentig nieuwbouwapartementen en acht nieuwe rijwoningen. Drie ruimtes krijgen buurtondersteunende functies en de incubator wordt aangevuld met twee horecazaken, een polyvalente ruimte en een buurthuis. De ondergrondse bewonersparking biedt op

4.800 m² plaats aan 158 wagens. Het terrein bestrijkt zowat 21.000 m². De bruto vloeroppervlakte (bvo) inclusief terrassen bedraagt in het renovatiegedeelte 7.150 m² voor wonen, 2.225 m² voor de incubator en 160 m² voor buurtondersteuning. In de nieuwbouw is 12.500 m² voorzien voor wonen en is 120 m² buurtondersteunend.

interieur van een renovatieappartement
(© renderbureau Infunctievan)

Wouter Callebaut is adviserend architect voor het restauratieve aspect. "Callebaut Architecten uit Gent zag 15 jaar geleden het licht, telt 18 medewerkers en doet vooral herbestemmingen, renovaties en restauraties. We werken graag met ontwerpende architecten omdat we zo complementair kunnen denken en een

Antwerpse Augustinessenklooster in hotel August aan de rand van het Groen Kwartier. Recent toverde het met Robbrecht en Daem architecten de Gentse Kunstacademie om tot privéwoningen en een school en converteerde het met evr-architecten het klooster Sint-Lievenspoort in Gent tot een school.

"Verbouwen is luisteren, bouwen is spreken en dicteren"

project daar beter van wordt. In de restauratie zijn vooral vrouwelijke medewerkers actief, want je moet naar die gebouwen kijken en dingen naast je willen neerleggen om iets toe te voegen", oppert hij. "Verbouwen is luisteren, bouwen is spreken en dicteren", knikt Niklaas Deboutte van META. Callebaut Architecten werd i.s.m. Mechthild Stuhlmacher geselecteerd voor de Mies van der Rohe Award met de herbestemming van het Mechelse Predikherenklooster tot een bibliotheek en cultureel centrum en transformeerde met Vincent Van Duysen het

META architectuurbureau uit Antwerpen is met BOB 361 Architects in Anderlecht ontwerpend architect van een deel nieuwbouw en een deel renovatie/restauratie. Niklaas Deboutte van META: "Een paar jaar terug verruimden en

renoveerden we nog onze 24 jaar oude vestiging in de Oude Kraaiwijk en investeerden we al in een videoconferencing-systeem. 'Meta' is Grieks voor 'na'; 'meta-architectuur' betekent dus overkoepelend en beschouwend nadenken over architectuur d.m.v. architectuur. Ons bureau werd overigens dertig jaar geleden mee opgericht door huidig Vlaams Bouwmeester Erik Wieërs. META heeft een twintigtal medewerkers en ontwierp o.m. het gemengde project Elektro Loeters in Oostende, de universiteitsgebouwen O en M op campus Drie Eiken

van de Universiteit Antwerpen in Wilrijk, het Xaveriuscollege in Borgerhout en twee projecten die dit jaar worden opgeleverd: het Congres- en Beursgebouw in Brugge samen met Eduardo Souto de Moura en een nieuwbouwserra met 9.500 m² onderzoekscentrum en bezoekersfuncties op het dak van een bestaande loods voor de veiling REO in Roeselare."

BOB 361 architects werd in 1999 opgericht en heeft een belangrijke ervaring in kwalitatieve groepswooningbouw en publieke gebouwen ontwikkeld. De twee vennoten, Goedele Desmet en Ivo Vanhamme, zijn docenten aan de KU Leuven en verantwoordelijk voor ateliers in het derde jaar waar onderzoek gedaan wordt naar woontypologieën en kwalitatieve woonwijken met hoge densiteit. BOB 361 ontwierp o.m. het groepswooningbouwproject P.NT2 in Brussel, het studentengebouw Gate 15 in Antwerpen en het woongebouw in de rue de la Colonie in Parijs. Momenteel bouwt het o.a. aan de reconversie van de voormalige bibliotheek van Mechelen tot een woongebouw, de combinatie van een schoolgebouw met woningen in Brussel en een hoogbouw langs een (toekomstig) park aan de Seine in Ivry.

"CAAAP ontstond uit Vanhaerents, dat in 2012 werd overgenomen door de Artes Group. In 2018 was de tijd rijp voor een naamsverandering. De nieuwe naam 'CAAAP' staat voor 'Creators of Triple-A Places' en reflecteert de duidelijke ambitie om van ieder project een plaats te maken met een meerwaarde voor mens en omgeving. We herbestemden het Militair Hospitaal in Antwerpen tot het Groen Kwartier en het Militair Hospitaal van Oostende tot vooral bewoning. Bij onze herbestemming van de Picanolsite in Ieper integreerden we twee academies, het stadsarchief, kantoren en verschillende types van woningen", meldt hij.

In 2012 verhuisde de Artesis Hogeschool, die op de Normalschoolsite op een AAA-locatie in het centrum van Lier gevestigd was, naar Campus Spoor Noord in Antwerpen. "Daarop kocht SOLag (Stedelijk Ontwikkelingsbedrijf Lier) de site van Artesis en organiseerde het in 2015 een pps-wedstrijd voor de herbestemming ervan, die wij na een intensief traject

wonen. Op basis van de antwoorden op bepaalde vraagstukken tijdens een concurrentiedialoog stelde opdrachtgever SOLag een finaal bestek op en dienden we begin 2017 onze offerte in. In juli 2017 sloten we met SOLag een samenwerkingsovereenkomst voor de herontwikkeling, waarbij alles gedetailleerd was uitgewerkt met maquettes en renders. In november werd de verkavelingsaanvraag ingediend en in december de omgevingsaanvraag voor de eerste fase. Tijdens de vergunningsprocedure is uitvoerig met de buurtbewoners overlegd en werd het project op enkele punten aangepast zonder dat het architecturaal en financieel aan waarde inboette. Toen bleek echter het archeologische potentieel van de site, waarop vroeger een ziekenhuis stond, groter dan aanvankelijk gedacht. We bekeken met de stad hoe we de parking konden optimaliseren om het grafveld te vermijden en de bodem zo min mogelijk te verstoren. Zo kwamen we tot een nieuw ontwerp en dienden we een nieuwe

verkavelingsaanvraag in, die intussen is goedgekeurd. In januari startte de eerste fase", vertelt Joris van CAAAP.

Incubator, horeca en stadslandbouw

De hoofdbestemming is wonen in vele vormen: herbestemmingswonen in het schoolpatrimonium, functionele nieuwbouwappartementen voor starters en gezinnen, een cohousingproject in het kloostergebouw, acht grondgebonden rijwoningen met privétuin, een praktijkwoning, comfortappartementen, cascowoningen, ... Artes Roegiers uit Kruikebeke voert de drie bouwfases uit. De gebouwen die niet behouden blijven, werden gesloopt. Daarna startte de eerste fase van de herontwikkeling met de realisatie van een incubator met een tiental atelierruimtes of kantoorplekken en een grote open ruimte die kan opgedeeld worden in kleine ateliers, twee horecazaken en een buurt-huis. In de bestaande gebouwen worden tien luxe duplexappartementen en

een praktijkwoning gerealiseerd. Aansluitend volgt het tweede deel van de renovatie van de schoolgebouwen met daarin nog een dertigtal renovatieappartementen. "De tweede fase omvat ook de integratie van een 800 m² groot stadslandbouwproject op de begane grond in het collectieve hart van de site. Ze zullen samen met de horeca en het buurt-huis een levendig geheel vormen. Tijdens die tweede fase worden ook een vijftigtal nieuwbouwappartementen gebouwd. Voor het nieuwbouwgedeelte in deze fase wordt de vergunning eerstdaags aangevraagd; als die er is, start het archeologisch onderzoek. Voor het renovatiedeel van de tweede fase willen we graag tegen eind dit jaar onze vergunning; daar kunnen we sneller starten omdat de fundering blijft. In de derde fase zijn nog veertig nieuwbouwappartementen en acht grondgebonden woningen (rijhuizen) gepland. Het archeologisch onderzoek wordt bepalend voor het tijdsplan. Nadat de tweede fase is afgerond, kunnen we

De Normalschoolsite biedt een heldere structuur met schoolgebouwen uit begin vorige eeuw. Het poortgebouw staat wat naar achter en geeft zo ruimte aan de straat. (© renderbureau Infunctievan)

binnen pakweg drie jaar starten. Een vijftigtal van de 150 voorziene wooneenheden zijn renovaties, honderd zijn nieuwbouw”, weet de projectontwikkelaar.

“We zoeken een evenwicht. Verkrampt alles behouden is immers geen goede optie en door alles af te breken snij je de ziel weg. Historische gebouwen zijn veelal genereus want ze werden gebouwd voor de eeuwigheid. Een aantal leslokalen kunnen worden herbestemd als woningen omdat ze een bruikbare typologie hebben. Gelukkig zitten we allemaal op dezelfde golflengte. CAAAP vindt het tevens belangrijk dat dit project goed is voor de stad. Dat is ook onze focus; met partners die daarvoor openstaan, zien we dit vaak in pps-constructies”, prijzen Wouter Callebaut en Niklaas Deboutte. Ze wijzen erop dat de behouden gebouwen inventarisitems zijn: ze zijn niet beschermd als monument en worden niet gesubsidieerd, maar zijn wel waardevol. Het college biedt een formele, statige indruk. Het inkomgebouw, eertijds het belangrijkste gebouw met het kantoor van de directeur en het auditorium, staat wat naar achter en geeft zo ruimte aan de straat.

Het volledig uitgepuurde project op de Normaalschoolsite zal binnen een zestal jaar klaar zijn. In het noordelijke deel van de site wordt een cohousingproject geïntegreerd. De pastorie van de kerk wordt behouden. Dit deel van het project wordt juridisch en bouwtechnisch begeleid door Cohousing Projects uit Gent i.s.m. META voor de uitwerking, waarbij Callebaut advies geeft. Het volledige programma is gericht op verkoop, maar in het nieuwbouwdeel wordt een cluster van tien startersappartementen verhuurd.

Doorheen het gebied komen twee publieke doorsteken: een noord-zuidas door het inkomgebouw van de school tot de private kerk (circulatie-as van poort tot poort) en een as van het openbare plein naar het oosten van de site. Je kan dus aan het inkomgebouw via het plein naar het noorden of het oosten van het terrein. “Alle gebouwen ten westen van de noord-zuidas en het kloostergebouw blijven behouden. Daarin komen de incubator, twee horecagelegenheden, een buurthuis, het cohousingproject en appartementen in verschillende groottes en vormen

(duplexen als meest kenmerkende typologie en simplexen; de bestaande gebouwen hebben een niveau van 6 m, waarin we deels een vloer aanbrengen). Alle gebouwen ten oosten van de noord-zuidas die minder waardevol waren, zijn afgebroken. We tekenden samen met BOB 361 Architects het masterplan. Door die configuratie kregen we twee publieke en twee collectieve ommuurde pleinen”, lichten Niklaas Deboutte en Wouter Callebaut toe.

De twee nieuwbouwcomplexen bestaande uit vijf bouwlagen tellen een negentigtal appartementen, waaronder de tien startersappartementen en een buurtpaviljoen. Op de hoek van één nieuwbouw is een commerciële ruimte voorzien. In de eerste fase komen naast het buurthuis nog twee buurtondersteunende ruimtes met ruimte voor een vrij beroep. De nieuwbouw van META is opgetrokken uit beton en baksteen in hetzelfde kleurenpalet als de oude gebouwen. De nieuwbouw van BOB 361 bestaat uit beton ingevuld

met houten schrijnwerk. De grondgebonden woningen maken gebruik van baksteen met betonaccenten.

“Op energieveld is het project ambitieus. Onder het grootste gedeelte van de nieuwbouw komt een BEO-veld en waarschijnlijk zal nog een tweede voorzien worden voor de derde fase. Doordat de helft van de site bestaat uit renovatie is het project duurzaam en circulair. Door de stadslandbouw is een korte voedingsketen voor de horeca mogelijk. Het project biedt in een gecondenseerde stadszone een evenwichtige mix van private, collectieve en publieke open ruimte. Alle appartementen hebben een vrij ruime buitenruimte in de vorm van terrassen en tuintjes. Er is een grote variëteit in types en budgetten. Om ze betaalbaar te houden worden een aantal woningen wind- en waterdicht gemaakt en casco te koop aangeboden, zodat de kopers ze zelf kunnen inrichten. Uiteraard kunnen ook de bouwpartners voor een volledige afwerking zorgen”, luidt het.

terras van een renovatieappartement
(© renderbureau Infunctievan)

B-architecten

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS
FOTO'S: © B-ARCHITECTEN, LUCID B ARCHITECTEN, CLAAR, ILSE LIEKENS, OLMO PEETERS

streeft veranderingsgericht naar compacte, duurzame schoolgebouwen

B-architecten ontwierp een brede waaier aan schoolprojecten in renovatie en nieuwbouw, van kleuter- tot hoger onderwijs en in alle onderwijsnetten. "Veranderingsgericht en duurzaam bouwen vinden we essentieel", stelt algemeen coördinator Sven Grooten, wiens bureau met de vrije basisschool Zonnekind in Kalmthout één van de eerste Vlaamse passiefscholen realiseerde.

B-architecten verving de containerklasjes van GO! basisschool De Weg-Wijzer in Evere door een heel lange nieuwbouw zonder binnengangen. (© B-architecten)

B-architecten werd in 1997 opgericht door Sven Grooten, Evert Crols en Dirk Engelen na hun intensieve opleiding aan het Amsterdamse Berlage-instituut. "We wonnen als onbekend architectenbureau de wedstrijd voor de eerste renovatiefase van de Brusselse Beursschouwburg toen in 1999 de door ons ontworpen concept store van Walter Van Beirendonck in Antwerpen opende. Dat blies een frisse wind door het architectuurlandschap", herinnert Sven Grooten zich.

Ze stonden erop dat hun bureau niet hun naam droeg. "We geloven niet dat één ego-architect alles doet; je gaat steeds allianties aan met collega's en iedereen heeft zijn rol in het bouwproces. Daarnaast stellen we alles in vraag en zijn we creatief vanuit een alternatieve insteek; ook Rocco Granata's "Marina" stond op een B-kant. We deponeerden zelfs de 'B' op auto's die lonkt naar het logo van de Buurtspoorwegen, waardoor het leek alsof we al lang bestonden. Al onze zowat 65 medewerkers, van wie zeven administratieve krachten en de rest ontwerpers,

zijn B-architecten. We zijn gevestigd in de Borgerhoutsestraat in Antwerpen en in de Jean de Bolognelaan in Laken", meldt de algemeen coördinator.

Hij noemt B-architecten de Woestijnvis van de architectuur. "Onze talrijke projecten voor zowel de overheid als projectontwikkelaars zien er telkens heel anders uit; we zijn immers niet geïnteresseerd in een eigen stijl en onze methode is onze signatuur. We zijn ontwerpers van deurklink tot stadswijk en willen wegen op het beleid. Ik zetel in verschillende kwaliteitskamers

omdat ik onze expertise wil inzetten voor overheden, neem deel aan debatten en geef geregeld op de radio duiding over architectuur. We zijn ook één van de geëngageerde oprichters van Belgian Architects Declare Climate & Biodiversity Emergency. In tegenstelling tot taal, geschiedenis, aardrijkskunde en wetenschappen komen architectuur, stedenbouw, woonvormen en mobiliteit helaas bijna niet aan bod in ons onderwijs, terwijl we toch onze ruimtelijke omgeving en publieke ruimte met elkaar delen. Daarom vragen we aan de Vlaamse overheid om een inleiding in de architectuur en de stedenbouw te laten voorzien in de eindtermen”, stelt hij.

In 2017 transformeerde B-architecten, dat jaarlijks ongeveer € 4 miljoen omzet, in de huidige zelfsturende organisatie. “We vervelden van een klassieke hiërarchische structuur waarin de aandeelhouders beslisten naar een horizontale, zelfsturende organisatie met grote autonomie en

betrokkenheid van de medewerkers. De aandeelhouders beslissen alleen nog over de visie en missie: streven naar een duurzame leefomgeving. Daardoor bouwen we geen huizen meer op het platteland en willen we meewerken aan de bouwshift vertrekkend van wat bestaat. De projectleiders en teamleiders selecteren de wedstrijden waaraan we deelnemen, zijn verantwoordelijk voor de planning van de projecten en moeten financiële doelen halen per medewerker. Ze mogen kiezen hoe, maar het moet wel duurzaam zijn. Onze slaagkans bij wedstrijden bedraagt liefst 30 tot 40%. Tweemaal per week stellen ontwerpers in de reflectiekamer hun ontwerp voor aan een comité van drie ervaren architecten, waarbij kritische vragen worden gesteld om het te verbeteren; pas als de reflectiekamer zegt dat het goed is, mag het naar de klant. In de technische kamer gebeurt een tweede, technische lezing. Hierbij je ego opzijzetten vergt nederigheid, maar dat zit in ons DNA: we zijn alleen

geïnteresseerd in het project en trachten elkaar te overtuigen wat goed en minder goed is op zoek naar het beste. Daarnaast doen we aan onderzoek. En onze baseline is “Begeester!”: elke eerste donderdagmiddag van de maand laten we ons inspireren door een interne of externe spreker over hun job, passie of project”, verklaart de algemeen coördinator.

In 2008 verrees met B-bis een tweede poot waarin alle kleinschalige architectuurprojecten werden ondergebracht. “De vraag hiernaar is groot en ze vergen een andere aanpak en relatie met de klant, een korter tijdsverloop en andere aanpak. We verwelkomden ook interieurarchitect Sebastiaan Leroy bij B-bis als vierde vennoot. Zeven vormgevers werken er aan particuliere opdrachten; ze hebben ervaring met woningen, kantoor- en winkelinrichting, tentoonstellingen, scenografieën en meubels en kennen de beste uitvoerders. Eén architect werkt er voor één klant, terwijl onze andere vier teams

De kleuterschool van de vrije basisschool Zonnekind in Kalmthout telt twee niveaus en zet sterk in op compactheid, isolatie, maximale zonnewinst en zonnewering. (© Ilse Liekens)

altijd met een tiental architecten in teamverband werken aan tien tot 15 veel grotere projecten. Sinds december 2020 vormt B-city de derde, stedenbouwkundige poot. B-architecten, B-bis en B-city zijn drie afzonderlijke bedrijven met eigen logica's, snelheden en expertises die echter wel achtereenvolgend in één project aan bod kunnen komen. Zo deed B-architecten eerst de verbouwing van de Brusselse belevingsbibliotheek Muntpunt en B-bis vervolgens de inrichting", licht Sven Grooten toe.

B-architecten ontving voor het masterplan van het Turnova-stadsproject in Turnhout in 2019 de International Planning award Gilbert Van Schoonbeke en voor de Turnovatoren in 2018 een FEBE Elements Award 'Precast in Buildings'. In Tienen creëerde het de Anemonenwijk met 92 appartementen en vijftig grondgebonden sociale woningen in een publiek park. In 2019 won het de ARC19 Architecture Award met het biopassieve kantoor- en vergadercentrum Mundo-a in Borgerhout. In 2013 en 2014 werd het genomineerd voor de Vlaamse Monumentenprijs en de Staalbouwwedstrijd met De Grote Post in Oostende, een beschermd postcentrum herbestemd tot een kunst- en cultuurcentrum met twee voorstellingsruimtes. "Het ModeMuseum in Antwerpen en

duurzame hoofdzetel van Aquafin in Aartselaar en aan zeer duurzame fuif-, feest- en concertzalen. Depart in Kortrijk werd reeds opgeleverd in 2017, de fuifzaal in Knokke is nog onder constructie. Met de Kortrijkse zaal werden we in 2020 genomineerd voor de Brick Awards", deelt de algemeen coördinator mee.

Het kantoor kreeg twee Awards van de Belgische architectuur, werd in 2016 laureaat van het Brussels voorbeeldgebouw (Be-Exemplary) voor Centr'Al in Vorst en won in 2017 de Onroerendergoedprijs met het cohousingproject Boterberg in Kalmthout. In 2018 werd het laureaat van de Onroerendergoedprijs en won het de Staalbouwprijs Utiliteitsbouw voor Het Moment in Averbode en in 2019 ontving het de Jo Crepain Award als meest innovatieve architectenbureau. Het werd opnieuw geselecteerd voor een BWMSTR Label met een participatief buurtproject waarbij het mee wil onderzoeken hoe water mensen kan samenbrengen in de publieke stedelijke ruimte. "We werken vaak samen met andere architecten en in coronatijd werken onze teams thuis individueel samen. We deden ook steeds vele renovaties vanuit ons streven naar duurzaamheid. Een architect moet het lef hebben om zo weinig mogelijk te doen door te aanvaarden wat er staat en het te herbestemmen. We kijken eerst of we een gebouw een tweede of derde leven kunnen geven; denk maar aan Muntpunt, het Scoutshuis Vlaanderen en onze Antwerpse vestiging die ooit een diamantslijperij was", benadrukt hij.

Luifel

Op het vlak van scholenbouw verving B-architecten o.m. de containerklasjes van GO! basisschool De

Weg-Wijzer in Evere door een nieuwbouw. "De school heeft geen binnengangen, zodat we veel oppervlakte wonnen en dat budget konden besteden aan afwerking en duurzame materialen. De gang aan de buitenkant fungeert tegelijk als een luifel waaronder kinderen kunnen spelen. Alle

"We zijn niet geïnteresseerd in een eigen stijl. Onze methode is onze signatuur", verklaart Sven Grooten. © Ilse Liekens

houten binnenwanden in de nieuwe structuren zijn niet-dragend, zodat de gebruikers ze vrij kunnen indelen. Het heel lange gebouw huisvest vooraan een eetruimte en een polyvalente ruimte voor de kleuters en in de bredere kop de administratie. Het volume vormt een patroon van naast elkaar geschakelde klassen", informeert Sven Grooten.

Kaboog, een lagere en secundaire (technische en beroeps)school voor kinderen met een beperking, bouwt in Middelkerke een nieuw complex dat B-architecten i.s.m. a1 planning architecten ontwierp. De klassen bevinden zich op het gelijkvloers en de eerste en tweede verdieping van het hoofdvolume. Daarachter ligt een zijvleugel met ateliers voor metselen, houtbewerking en serres waar planten en groenten worden gekweekt. Het transformeerde ook het voormalige internaatgebouw van het Medisch-Pedagogisch Instituut De Heemschool in Neder-Over-Heembeek in een goed geïsoleerd en van een nieuwe huid voorzien schoolgebouw waarbij de oude slaapzalen werden omgevormd in klaslokalen. Het nieuwe internaat bevindt zich volledig op de begane grond. Zes woonkamers in het midden, één per leeftijdsgroep van tien kinderen, kijken uit op vier patio's. De slaapkamers liggen aan de zijkanten. Warme en natuurlijke materialen scheppen een gevoel van huiselijkheid.

Een architect moet het lef hebben om zo weinig mogelijk te doen door te aanvaarden wat er staat en het te herbestemmen

het museum van Elsene worden dit jaar opgeleverd en we zijn bezig aan het (passief)stadhuis van Roeselare. We wonnen de wedstrijd voor het nieuwe Brusselse OCMW-gebouw in de Marollen en werken aan de erg

De nieuwe campus voor toegepaste wetenschappen en kunsten van de Erasmus Hogeschool bestaat uit een deel van de oude brouwerij en een transparante nieuwbouw met een glazen gevel. (© Lucid B architecten)

B-architecten werkt met OMGEVING landscape architecture aan GO! talent in Dendermonde, een technische post-sekundaire school met opleidingen in de zorg, het bedrijfsleven en de industrie. Het in uitvoering zijnde bouwprogramma omvat de renovatie van een bestaande vleugel (de Aria Building uit 1920) en aan de westkant een compacte nieuwbouw op drie verdiepingen met op het gelijkvloers een grote werkplaats voor carrosserie (met autoliften) en houtbewerking en daarboven een grote sporthal die buiten de schooluren openstaat voor externen en minder zware atelierruimtes. Heel dat volume wordt in polycarbonaat afgewerkt, zodat het oogt als een industriële loods. Een brede trap, dubbelhoge vides doorheen dit gebouw en een overdekte publieke ruimte geven studenten de kans om elkaar te ontmoeten. De algemene circulatiezones bemiddelen als semi-buitenruimtes tussen de binnen- en de buitenomgeving. "In een publiek gebouw, ook een school, zou ruim 1/3 van de oppervlakte circulatieruimte moeten zijn", meent Sven Grooten.

City Dox in Anderlecht i.s.m. VELD is een gemengd project aan de Brusselse Kanaalzone met een tachtigtal appartementen en commerciële ruimtes waarin een secundaire passiefschool is geïntegreerd. "We deelden het perceel gelijkmatig in twee. De speelplaats, de turnzaal en de cafetaria kunnen gebruikt worden door

de buurt. We legden de speelplaats aan de rand zodat ze heel zichtbaar is en de publieke ruimte versterkt. Rond de speelplaats, die zich ook op de tweede en de derde verdieping bevindt, vormen luifels met een gaasstructuur een scherm zodat de buurt ze kan gebruiken zonder de klaslokalen te betreden", vertelt de algemeen coördinator.

HELB (Haute Ecole Libre de Bruxelles Ilya Prigogine) met opleidingen voor filmregisseur, cameraman, cinematografie en fotografie is in de bouwaanvraagfase in het nieuwe mediapark aan de VRT en de RTBf. Er is plaats voor opnamestudio's, projectieruimtes en klassieke klaslokalen. Op het niveau -1 komen grote studioruimtes en opnamestudio's, bovengronds situeren zich alle functies die licht behoeven zoals leslokalen. Op de overdekte polyvalente ruimte op het gelijkvloers ontmoeten studenten elkaar en kunnen presentaties en feesten georganiseerd worden. Het gebouw versmalt naar boven toe. 1/3 is circulatieruimte aan de kant van het mediapark. De ontwerpers voorzagen vele ontmoetingsruimtes en brede gangen.

B-architecten schiep met bevk perović arhitekti uit Ljubljana ook de pas opgeleverde nieuwe campus voor toegepaste wetenschappen en kunsten van de Erasmus Hogeschool in de Brusselse Dansaertwijk, die meer dan duizend

studenten en veertig vakklassen huisvest op een voormalige brouwerijsite. "Het overblijvende deel van de brouwerij lieten we staan en daarnaast trokken we een transparante nieuwbouw met een glazen gevel op. In het oude brouwerijgebouw zit op het gelijkvloers het studentenrestaurant, op de verdiepingen bevinden zich een aantal leslokalen en boven huist de administratie. In de nieuwbouw situeren zich twee ondergrondse en akoestisch optimale auditoria in hout en met lambrijsingen voor 300 en 250 studenten, waarvoor we 17 m onder de grond doken; de andere klaslokalen kunnen bovengronds licht vangen. Daardoor konden we de maximale bouwvolumes en -hoogtes respecteren in harmonie met de omgeving. Het grijze volume dient voor de verticale circulatie (liften en brede trappen met mini-ontmoetingsruimtes) en verbindt de niveaus van het oude en het nieuwe gebouw. In de brede sokkel zitten een aantal ateliers (voor vrije expressie, schilderen, muziek, haarkappen). Een 4 m brede trap leidt beneden naar de auditoria. Trappen van 2,5 m verbinden de andere niveaus, met afgesloten vergaderruimtes in het grijze volume. Alle gangen zijn breed en ingericht met tussenruimtes waar studenten en docenten kunnen studeren, lessen voorbereiden en praten. Het verzonken overdekte recreatieterrein op de begane grond, waaraan de meeste publieke ruimtes grenzen, is verbonden met het plein voor het gebouw. Het

onthaal ligt 1,5 m lager dan het straatniveau om hoogte te winnen; de bibliotheek, het studielandschap en de cafetaria liggen op het gelijkvloers”, duidt Sven Grooten.

In 2014 werd de vrije basisschool Zonnekind in het hartje van Kalmthout in een heel groene omgeving als één van de eerste passiefscholen in Vlaanderen voltooid. “We hebben vooral een nieuwe kleuterschool helemaal in het noorden van de site gemaakt op de plaats van de barakken voor de kleuters en raakten niet aan de basisschool. Hierbij zochten we naar een goede bezonning en een zo groot mogelijke speelruimte voor de kinderen. We maakten een school zonder gangen met een gelijkvloers en een eerste verdieping en met een grote luifel die dient als zonnewering en beschermt tegen oververhitting en regen. Op het gelijkvloers gaat iedereen rechtstreeks binnen en buiten. Er bevinden zich drie kleuterklassen en een instapklasje vooraan zodat de kleinsten nooit de trap moeten nemen behalve om te eten of te sporten. Eén grote trap leidt naar de eerste verdieping met een polyvalente ruimte en een eetruimte. Daar huist ook het eerste leerjaar. Vanuit de klassen heb je altijd zicht op een groene boom en op de speelplaats”, signaleert de algemeen coördinator.

In het project werd veel hout, glas en linoleum (voor de binnenruimtes) verwerkt. In een passiefgebouw is compactheid essentieel om zo weinig mogelijk materiaal te gebruiken en zo weinig mogelijk verliesoppervlakte te hebben. Het tweede principe is isolatie (van de buitenschil). “We zorgden voor een heel dikke laag rond het gebouw om dat compacte volume te isoleren. Het derde principe is maximale zonnepwinst: we garandeerden zoveel mogelijk daglichttoetreding in combinatie met de zonnewering, het vierde principe. De luifel biedt in de zomer schaduw zodat de glasoppervlaktes niet verhitten; in de winter, als de zon lager staat, kunnen de zonnestrallen wél door het glas. Essentieel voor passiefbouw is ook mechanische ventilatie. We maken het volume tevens volledig luchtdicht en rekenen op thermische massa: we realiseerden het vloer- en dakpakket in beton zodat het gebouw niet te snel opwarmt of afkoelt (inertie)”, legt Sven Grooten uit.

Er is een gemeenschappelijk toegangssas voorzien en een halletje links en rechts van een klaslokaal waar leerlingen hun jassen, mutsen en boekentassen kunnen achterlaten. Tussen twee klassen is er altijd gedeeld sanitair. Het instapklasje heeft een afzonderlijke buitenruimte. De

kleuters spelen met de leerlingen van het eerste leerjaar op de grote speelplaats. De koude noordzijde is zo gesloten mogelijk gehouden met alleen één verticaal raam per klas en twee horizontale raampjes om naar de boom te kijken. Aan die kant bevinden zich ook de schachten en de technische kasten. De zuidzijde, de kant van de speelplaats en de luifel, is maximaal beglaasd om contact te maken met de speelplaats. De draagstructuur is in beton en de ganse buitengevel is bekleed met shingles die mooi vergrijzen. De klassen zijn met elkaar verbonden zodat de tussendeuren kunnen opengezet worden om klasoverschrijdend te werken.

DCA uit Beerse fungeerde als hoofdaannemer van dit kleine project met vijf klassen en een overdekte speelplaats op een terrein van 750 m². De constante temperatuur, doorzonklassen en de aanvoer van gekoelde verse lucht en voorverwarmde lucht via een grondbuis scheppen een aangenaam zomer- en wintercomfort. De energievraag voor de verwarming bedraagt 13,34 kWh/m²/jaar en voor de koeling 2,01 kWh/m²/jaar, de luchtdichtheid (n50-waarde) 0,5 en de compactheidsgraad 1,93. Het gebouw heeft een E49-peil en een K18-peil. De school was in 2014 klaar.

Het bouwprogramma voor GO! talent in Dendermonde omvat de renovatie van een bestaande vleugel en een compacte nieuwbouw op drie verdiepingen in polycarbonaat. (© Claar)

“Veiligheidscoördinatoren coördineren niet, maar zien erop toe dat gecoördineerd wordt”, benadrukt de voorzitter van VC-CS.

Veiligheidscoördinatie

heeft oog voor omgeving, veiligheid en planning

Veiligheidscoördinatoren moeten bij scholenbouwprojecten rekening houden met de schoolomgeving, de veiligheid van uitvoering en de planning van de werkzaamheden, zodat ze de dagelijkse werking van scholen zo weinig mogelijk hinderen. Dat beklemtoont Jean-Pierre Van Lier, voorzitter van VC-CS.

Tekst: Johan Lambrechts

FOTO'S: © JOHAN LAMBRECHTS

“VC-CS profileert zich als de enige erkende Belgische beroepsvereniging van veiligheidscoördinatoren op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen. Ze werd opgericht in 2000 nadat in 1999 de wetgeving hierover werd uitgebracht, die echter geannuleerd werd door procedurefouten. Op 25 januari 2001 werd het KB betreffende de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen gepubliceerd, dat de uitvoeringsbesluiten bevat. De basis ervan is de op 4 augustus 1996 in

werking getreden Welzijnswet, een kaderwet waarin de krijtlijnen zijn neergeschreven die de relaties tussen werkgevers, werknemers en alle tussenkomende partijen bij bouwwerken vastleggen. Hoofdstuk V van deze wet behandelt de bijzondere bepalingen betreffende tijdelijke of mobiele bouwplaatsen, waarbij ook een verantwoordelijkheid gelegd wordt bij initiatiefnemers van bouwprojecten en aandacht wordt besteed aan de risico's door de

gelijktijdige of opeenvolgende tussenkomst van verschillende partijen op een bouwplaats. Er wordt ook gelet op de interacties tussen een bouwplaats en de omgeving, wat belangrijk is bij scholenbouwprojecten”, weet Jean-Pierre Van Lier, voorzitter van VC-CS en van 2007 tot 2014 voorzitter van ISHCCO (International Safety and Health Construction Coordinators Organization) dat VC-CS in 2003 mee stichtte en dat 15 EU-landen vertegenwoordigt.

“Nog te vaak wordt een veiligheidscoördinator aangesteld als alle bouwplannen al klaar zijn”

“Hoofdstuk V en het KB zetten een bijzondere Europese richtlijn uit 1992 om. In 1999 werden de uitvoeringsbesluiten voor het eerst gepubliceerd, de tweede poging volgde in 2001. Het KB onderging vele wijzigingen; dit is immers complexe wetgeving die o.m. rekening moet houden met het domein, de proportionaliteit van (kleine of grote) bouwplaatsen, de verantwoordelijkheden van alle partijen en de manier waarop ze aan veiligheidscoördinatie moeten doen, de instrumenten (aanstelling veiligheidscoördinator, veiligheids- en gezondheidsplan, coördinatiedagboek, postinterventiedossier), bij grote projecten de coördinatiestructuur, alle bepalingen over de veiligheidscoördinator (vereisten, scholing, ...), verplichtingen voor aannemers, de voorafgaande werfmelding, de aanwezigheidsregistratie op grotere bouwplaatsen, ... Tevens is er een onderscheid tussen de ontwerp- en verwezenlijkingfase van een project”, licht Van Lier toe.

In de voorontwerpfase duidt de opdrachtgever, bij scholenbouwprojecten wellicht de inrichtende macht van de school, een veiligheidscoördinator aan die overlegt met de architect. De opdrachtgever moet controleren dat hij zijn taken naar behoren vervult en hem daartoe de gelegenheid bieden zodat hij o.m. kan wijzen op de risico's bij postinterventies, bv. de circulatie op platte daken en het vervangen van een koelgroep op het dak, en de risico's met de omgeving: hoe kan de bouwplaats van een nieuwe schoolvleugel worden ingericht terwijl de rest van de school in gebruik blijft? In de voorontwerpfase wordt ook een veiligheids- en gezondheidsplan opgesteld dat samen met de prijsaanvraag van de werkzaamheden wordt verzonden naar de contractanten. In dat plan moet de kritische fase vóór de verwezenlijking worden geanalyseerd en meegedeeld en dat moet ook mee

vernoemd worden in de overeenkomst voor de veiligheidscoördinatie in de uitvoeringsfase. Mits de motivering van de veiligheidscoördinator dat dit nodig is bij openbare aanbestedingen is er ook een vraag tot prijszetting voor extra veiligheidsmaatregelen, bv. als de aannemer civiele werken na zijn interventie zijn steigers moet laten staan voor navolgende partijen.

Alles wordt best al besproken in de ontwerpfase om latere problemen te voorkomen. “We controleren niet de dikte van het glas, maar bekommeren ons om het bouwproces en latere activiteiten die nog altijd vallen binnen het domein van de tijdelijke of mobiele bouwplaatsen; hoe vervang je bv. de lampen in een sporthal of boven een schoolzwembad? Nog te vaak wordt echter een veiligheidscoördinator aangesteld als alle plannen al klaar zijn, terwijl er interactie moet zijn om efficiënt te kunnen werken. Architecten kunnen als veiligheidscoördinator ontwerp fungeren als ze aan de vereisten voldoen. Helaas is er nog geen nationaal register van veiligheidscoördinatoren en oefenen sommigen onterecht die taak uit. Wellicht zijn 2.000 tot 3.000 veiligheidscoördinatoren in hoofd- of bijberoep actief in België, maar velen zijn bij geen enkele vereniging aangesloten en trekken zich nergens iets van aan. Daarom ijveren we voor de officiële erkenning van veiligheidscoördinatoren door de oprichting van een instituut. Ik doe zelf een poging met het Overleg TMB 2021 in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk en maak een sneuveltekst met voorstellen tot wetwijziging en voor de oprichting van een beroepsinstituut om het beroep te reguleren. Vandaag zijn de middelen immers beperkt om wantoestanden te bestrijden van bureaus die tegen dumpingprijzen de veiligheidscoördinatie slecht uitvoeren”, klaagt de voorzitter van VC-CS.

Bij VC-CS zijn zowat 500 veiligheidscoördinatoren uit gans België aangesloten, die op hun erewoord verklaren dat ze de vereiste kwalificaties bezitten. Een beroepsinstituut kan controleren of ze aan de basisvereisten voldoen: de basisopleiding (met een onderscheid in ontwerp en uitvoering tussen niveau A voor grote bouwwerven, B en C voor kleine bouwwerven) en een opleiding veiligheidscoördinatie gevolgd hebben, één of twee jaar ervaring hebben om zelfstandig als veiligheidscoördinator te kunnen fungeren, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering bezitten en een (nog niet gekwantificeerde, maar wel omschreven) voortgezette opleiding en permanente vorming volgen.

“In 2005 wilde men al tot certificatie overgaan, maar de uitvoeringsbesluiten zijn uitgebleven. Toen stond ook in de wetgeving dat wie gecertificeerd wil worden om de drie jaar een permanente opleiding van 15 uur moet volgen; dat willen wij verplicht zien. Wie aan veiligheidscoördinatie doet, moet zich aan dezelfde regels onderwerpen en zich laten controleren (“certificeren”). De opdrachtgever moet ook controleren of elke veiligheidscoördinator die voor hem werkt aan de voorwaarden voldoet; een veiligheidscoördinatiebureau kan immers iemand anders sturen die niet wordt gecontroleerd, maar de opdrachtgever is wel verantwoordelijk. Daarom moet er een schriftelijke aanstelling zijn waarbij de opdrachtgever de veiligheidscoördinator in persoon aanstelt”, vindt de voorzitter van VC-CS.

Beschermde vloergaten

In het veiligheids- en gezondheidsplan in de ontwerpfase legt de veiligheidscoördinator de krijtlijnen vast opdat de tussenkomende partijen tot coördinatie zouden overgaan, beginnende met hun evaluatie van de eigen risico's en eigen preventie maatregelen om die te bestrijden. De contractanten melden hun risico's die een invloed kunnen hebben op anderen en mogen bv. geen vloergaten onbeschermd achterlaten. Voor de uitvoerings- of verwezenlijkingfase wordt opnieuw een schriftelijke overeenkomst gemaakt. De veiligheidscoördinator neemt regelmatig deel aan het overleg met de tussenkomende partijen

en legt werfbezoeken af om na te gaan of de coördinatie goed wordt toegepast. “Hij is geen controleur, maar observeert, constateert en rapporteert. Hij mag niet als preventieadviseur van alle contractanten optreden; die preventieadviseurs zitten bij de contractanten zelf. Hij heeft een adviserende rol wanneer verschillende contractanten op een bouwwerf actief zijn en kan orde op zaken stellen tussen partijen met een verschillende preventiecultuur, ook met het oog op latere werkzaamheden”, stipt Jean-Pierre Van Lier aan.

Hij benadrukt dat veiligheidscoördinatoren zelf niet coördineren, maar erop toezien dat gecoördineerd wordt. “Een veiligheidscoördinator die coördineert, treedt in de hiërarchische lijn en legt prioriteiten en sequenties op in het bouwproces. Die taak is evenwel weggelegd voor projectleiders en werfleiders. Dat moet de veiligheidscoördinator goed uitleggen aan de verschillende partijen zodat hierover geen misverstanden bestaan. Uit een analyse van de Confederatie Bouw blijkt intussen dat de rol en het belang van de veiligheidscoördinatie op bouwplaatsen niet meer weg te denken zijn. Ze verhoogt ook het welzijn van de arbeiders op de bouwplaats, garandeert sanitaire en sociale voorzieningen en suggereert coronamaatregelen. We beschouwen de coronapandemie immers als een algemene kritieke toestand die het preventieadvies van de contractanten overstijgt”, oppert de VC-CS-voorzitter en Eredeken van de Arbeid.

Een school in exploitatie kan risico's van co-activiteiten creëren in de uitvoeringsfase. “Werken op een site in exploitatie vergt bijzondere maatregelen. De openbare aanbesteder moet er als opdrachtgever voor zorgen dat de aanstelling van een veiligheidscoördinator met de toewijzing van (ook financiële) middelen ordelijk en efficiënt verloopt. Helaas wordt bij openbare aanbestedingen vaak enkel aandacht besteed aan het financiële luik en dreigen veiligheidscoördinatoren zo slechts een maandelijks werfbezoek af te leggen. Hier steekt men te vaak de kop in het zand en bezondigt men zich misschien zelfs aan wantoestanden. Vele

In de wetgeving wordt volgens hem best opgenomen dat de functie van veiligheidscoördinator onverenigbaar is met enige andere functie op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen.

problemen kunnen vermeden worden door een precieze taakomschrijving van de veiligheidscoördinator met zijn regelmatige deelname aan werfvergaderingen en werfbezoeken (minstens eenmaal per week) en de opstelling van een navolgend verslag met oog voor de volgende kritieke fase van co-activiteiten en interacties met de omgeving. Bij raamcontracten wordt prijs gevraagd in procenten, terwijl de veiligheidscoördinatie niets te maken heeft met de prijszetting van werkzaamheden en alles met de complexiteit en risico's van een project; zo is de bouw van een nieuwe school minder risicovol dan de aanbouw van een vleugel tijdens het schooljaar. En als de veiligheidscoördinatie ontwerp en uitvoering in het pakket van de ontwerper worden gestopt, maakt de openbare aanbesteder gemakshalve vaak slechts één contract met het ontwerp bureau; daarbij werkt hij echter een belangenconflict in de hand en maakt hij een partij die volledig onafhankelijk moet handelen ondergeschikt aan een partij waaraan de veiligheidscoördinator advies moet uitbrengen”, betreft JP Van Lier.

De onpartijdigheid is helemaal weg wanneer de veiligheidscoördinator in de uitvoeringsfase in het pakket van de algemene aannemer wordt gestopt; hij zal immers nooit iets in een verslag schrijven wat zijn werkgever in diskrediet brengt. Sommige algemene aannemers hebben ook hun eigen

veiligheidscoördinator, maar volgens Van Lier wordt in de wetgeving best opgenomen dat de functie van veiligheidscoördinator zoals in sommige landen onverenigbaar is met enige andere functie op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen.

VC-CS overlegt alvast met alle tussenkomende partijen, de overheid en de sociale partners in de bouw. “We betrekken ze mee in het Overleg 2021 en ijveren voor een goede toepassing van de veiligheidscoördinatie. VC-CS fungeert ook als raadgever in de Vaste Commissie Bouw in de Hoge Raad voor Preventie en Bescherming op het Werk, zetelt in de Hoge Raad voor de Zelfstandigen en de KMO (HRZKMO) en heeft samenwerkingsovereenkomsten met architectenverenigingen en Prebes. Het steunt de veiligheidscampagnes van EU-OSHA (Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk) en alle campagnes van Constructiv en organiseert op vraag van de leden permanente opleidingen”, deelt de voorzitter mee.

Hij leidt zelf ook Van Lier & Partners bvba in Boutersem. “Nadat ik werfleider was bij de bouw van een school in Mechelen startte ik in 1999 als één van de eerste Belgische veiligheidscoördinatoren. Ik belandde vrij vlug op vele industriële projecten en was betrokken bij de EU-kantoren D4 en D5, de werkzaamheden aan de Leopold

II-tunnel in Brussel en andere projecten in binnen- en buitenland. Ik ben ook auditor en zie België als één van de landen waar de veiligheidscoördinatie het verst gevorderd is”, looft hij.

Volgens hem verschilt de veiligheidscoördinatie bij schoolgebouwen weinig van andere gebouwen. “Ik ken ook geen veiligheidscoördinatoren die gespecialiseerd zijn in scholen. Ze benaderen scholenbouwprojecten als andere bouwplaatsen, maar de specifieke activiteiten van een school vergen wel enige denkoefening en ervaring. Zo spelen vele scholenbouwprojecten zich af in een school in gebruik, wat de situatie kritieker maakt. Tevens moet gekeken worden naar de omgeving en de circulatie van voertuigen en personen. Bij de werfinrichting moet goed omgegaan worden met hijswerken (waarbij de actieradius wordt beperkt tot de bouwwerf zodat geen lasten boven een speelplaats gehesen worden), de

planning (betonnen en materialen aanvoeren niet net vóór of na een schooldag) en het betrekken van de preventieadviseur bij het overleg.

Veiligheidscoördinatoren schrijven dat voor in hun veiligheids- en gezondheidsplan in de ontwerpfase en zien erop toe dat dit gebeurt. Ze hebben door hun ervaring overredingskracht en kunnen iedereen responsabiliseren, wat hun toegevoegde waarde is op een bouwplaats. Vaak zijn zij ook de enige veiligheidsconsulenten die daar regelmatig verschijnen”, merkt de VC-CS-voorzitter.

Do's en don'ts

In de ontwerpfase moet de veiligheidscoördinator in overleg treden met de ontwerpers en de tussenkomende partijen identificeren en aanzetten tot coördinatie. Hij moet geen uitgebreid veiligheids- en gezondheidsplan opstellen met werfreglementen en voorschriften waarbij hij op het terrein van het

preventieadvies treedt. In de verwezenlijkingfase overlegt hij opnieuw regelmatig met alle partijen en beperkt hij zich niet tot vluchtige werkbezoeken met enkel oog voor momentopnames. Hij moet steeds aandacht hebben voor kritieke situaties in de onmiddellijke en daaropvolgende fases, maakt zijn postinterventiedossier enkel in het kader van de veiligheidscoördinatie en vraagt tijdig de documenten op voor de samenstelling van dit dossier.

“Opdrachtgevers moeten zorgen voor de tijdige aanstelling van de veiligheidscoördinator in de ontwerpfase en erover waken dat die de aanstelling mee ondertekent en de nodige kwalificaties bezit. Vermijd ook belangenconflicten tussen de veiligheidscoördinatie en enige andere functie of positie. Bij het uitschrijven van het bestek voor de veiligheidscoördinator moet gekeken worden naar de vereiste prestaties zodat geen prijs gegeven wordt waarvoor hij onmogelijk zijn taken kan vervullen”, besluit Jean-Pierre Van Lier.

Jean-Pierre Van Lier streeft naar de officiële erkenning van veiligheidscoördinatoren door de oprichting van een beroepsinstituut.

Scholenbouwatlas

onderscheidt negen verbouwscenario's

De Nederlandse Scholenbouwatlas van Dolf Broekhuizen reikt aan de hand van honderd voorbeeldprojecten negen verbouwscenario's voor scholen aan. Hij vormt ook een handige leidraad voor onze scholenverbouwingen, want deze discipline volgt internationale tendensen.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS

FOTO'S: © PETRA APPELHOF, DAT ARCHITECTEN, ARCONIKO ARCHITECTEN, JAN PAUL MIOULET

Architectuurhistoricus Dr. Dolf Broekhuizen promoveerde in 2000 aan de Rijksuniversiteit Groningen op een onderzoek naar naoorlogse architectuur en stedenbouw in Nederland. Deze specialist in onderwijsarchitectuur en gastdocent aan de TU Delft en de Technische Universiteit van Vilnius (VGTU) publiceerde de 'Scholenbouwatlas', 'Openluchtscholen in Nederland', 'The New Craft School' over gebouwen voor beroepsonderwijs en 'Een traditie van verandering. Architectuur van het hedendaagse schoolgebouw'. Zijn bureau verricht toepasbaar onderzoek en schrijft theoretische teksten. Broekhuizen opereert ook in een netwerk van vakgenoten en ontwerpers. "Ik bekijk graag of en hoe onderzoek relevant kan zijn voor de maatschappij. Voor de Veldacademie in Rotterdam onderzocht ik met studenten van de TU Delft de sociale centra in de stad. Hierover schreef ik "Het nieuwe ontmoeten. Clustering van ontmoetingsplekken en onderwijs" in het vakblad de Architect", deelt hij mee.

In juni 2015 bracht hij de 320 pagina's tellende Scholenbouwatlas uit, die hulp en inspiratie biedt bij de aanpassing en verbouwing van basisscholen en kindcentra. "Ik zou trouwens ook nog graag een Scholenbouwatlas voortgezet onderwijs samenstellen. En in 2018 publiceerde ik met ontwerpers en docenten van de TU Delft al onderzoek naar gebouwen voor beroepsonderwijs", stelt hij. De Scholenbouwatlas toont honderd inspirerende verbouwingen in Nederland, aangedragen door het veld zelf via een oproep aan scholen en gemeenten door nationale kenniscentra. Experts belichten het bouwproces. "Met Rijksbouwmeester Liesbeth van der Pol en beleidsadviseur André Mol van het Atelier Rijksbouwmeester contacteerde ik

"We moeten de renovatieopgave relateren aan andere vernieuwingstendensen in scholenbouw", adviseert Dolf Broekhuizen.

stakeholders waarbij we brainstormden over de problematiek en aandachtspunten van de atlas. Daarna riepen we op websites gemeenten, schoolbesturen, kinderopvangorganisaties en architecten op om voorbeelden van relevante verbouwingen aan te dragen. Studenten van de TU Delft bezochten en analyseerden die voorbeelden, die werden gegroepeerd en gethematiseerd. Dan keken we met de klankbordgroep naar de uitkomsten. Het handboek groeide i.s.m. het Atelier Rijksbouwmeester, Primair Onderwijsraad, Ruimte-OK, Architectuur Lokaal, de Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus (BNA) en de TU Delft", duidt Dr. Broekhuizen.

Diverse publicaties over scholenbouw als vastgoed noemen slechts vier standaardscenario's voor de omgang ermee:

'aanpassing' (verbouwing), 'uitbreiding', 'renovatie' en 'verbouwing en hergebruik'. "Als je de honderd casestudy's bekijkt, blijkt de werkelijkheid echter diverser en zijn er vele tussenoplossingen. Nadat we deze verbouwingen hadden geanalyseerd, bekeken we de overeenkomsten in scenario's van aanpassing en onderscheidde we de belangrijkste varianten. Met architect Frido van Nieuwamerongen selecteerde ik negen modellen (verbouwscenario's), van heel kleinschalige tot uitgebreide ingrepen. Relatief beperkt zijn 'Precieze ingrepen' (plaatsen van een wand of vast meubel, wat nieuw gebruik mogelijk maakt) en het 'Openbreken' van een ruimte (bv. openen van een wand tussen een gang en een lokaal of tussen lokalen). 'Oorspronkelijke kwaliteiten' wil latere aanpassingen ongedaan maken. 'Route' streeft naar het versterken van de

“De Scholenbouwwaaiert helpt schoolteams die werken aan een verbouwing of nieuwbouw en geeft ze toegankelijke aandachtspunten”

bestaande route van een gebouw bij aanpassingen. Bij ‘Overmaat benutten’ wordt een relatief ongebruikte ruimte (zolder, patio) herbestemd en functioneel bij het onderwijsproces betrokken. In het populaire ‘Oud plus nieuw’ wordt het bestaande behouden en door een toevoeging weer bruikbaar gemaakt, waardoor een nieuwe eenheid ontstaat. Bij ‘Samenvoegen’ worden delen door een verbindingsstuk op elkaar betrokken, bv. twee schoolgebouwen vormen een brede school. Bij ‘Opnieuw gebruiken’ wordt de ruimte in het gebouw herbestemd, waarbij een schoolleugel buitenschoolse opvang

wordt of een kerk een school. Bij ‘Totaalaanpak’, het meest ingrijpende scenario, zijn combinaties mogelijk waarbij het gebouw ruimtelijk wordt veranderd en gerenoveerd en functies worden gewijzigd”, legt de auteur uit.

De spilcentra in Eindhoven zijn goede voorbeelden van scholen als levende gebouwen. “Tussen 2005 en 2015 verrezen daar nieuwe brede scholen met een wijkfunctie. Transformatie van gebouwen primeerde op nieuwbouw. In Spilcentrum De Barrier komen vele aspecten samen. Het gebouw uit 1938 is gerenoveerd

waarbij ook het torentje is hersteld. Het bestaande deel is herbestemd als opvang. Aan de woonwijkzijde zijn nieuwe delen toegevoegd. De gebouwaanpassing was tegelijk een deel van de wijkaanpak, waarbij ook de wijkgeschiedenis zichtbaar bleef. Dit voorbeeld toont dat monumentale gebouwen prima aanpasbaar zijn en door een goed ontwerp blijven functioneren”, glundert hij.

De organisatie van het besluitvormingsproces is belangrijk. “Terwijl de meeste handboeken een overzichtelijk stappenplan van initiatief, voorlopig ontwerp, bestek en uitvoering bieden, zagen experts dit als een “kluwen van belangen”. De praktijk was dus veel onoverzichtelijker en onvoorspelbaarder. Daarom lieten we hen dat aspect toelichten door de actoren bij dat proces te belichten”, meldt hij.

De Scholenbouwatlas kwam als geroepen, want in 2015 kregen besturen van basisscholen meer zeggenschap over het aanpassen van gebouwen. Op 1 januari dat jaar werd het budget voor

Arconiko architecten verbouwde in 2009 de brede school Nieuwstraat in Rotterdam.
(© Arconiko architecten, Jan Paul Mioulet)

buitenonderhoud en de aanpassing van schoolgebouwen overgeheveld van Nederlandse gemeenten naar schoolbesturen. De voorbeelden zijn bestemd voor schoolbesturen, schooldirecties en teamleiders en presenteren goed verbouwen als een slim alternatief voor nieuwbouw. “Doordat publicaties zelden verbouwingen belichtten, hingen ze een

eenzijdig beeld op. Ons team wil met praktijkvoorbeelden tonen dat goed verbouwen echter ook kan resulteren in uitstekende voorzieningen en dat nieuwbouw niet altijd de beste of enige oplossing is. In de beginfase moeten we kijken of de nieuwe behoeften ook kunnen worden ingelost door het gebouw aan te passen”, meent de auteur.

Integrale aanpak

In het project gaan praktijk, onderzoek en beleid samen. “De meeste scholen blijken zelf ontevreden over de kwaliteit van de gebouwen omdat die onvoldoende zijn aangepast aan actuele wensen. Door de decentralisatie krijgen ze meer verantwoordelijkheden als opdrachtgever, maar ze hebben nog onvoldoende kennis en

DAT architecten tekende de verbouwing van de brede school Waterhoef in Oosterwijk in 2011.
(© DAT architecten, Petra Appelhof)

zicht op inspirerende voorbeelden. Die praktijkvoorbeelden zijn door een multidisciplinair team van experts en onderzoekers verzameld. De Scholenbouwatlas is ook raadpleegbaar op www.scholenbouwatlas.nl. We trachten via diverse media integraal verbouwen te presenteren als een goed alternatief voor nieuwbouw en publiceerden tussenberichten

over casestudy's in het blad Schooldomein en een driedelige artikelenserie in de Architect. Een deel van het onderzoek focuste op de complexiteit van de regelgeving en richtte zich vooral op betrokkenen bij het beleid en de uitvoering bij het Rijk en gemeenten. Een team van de atlas onderzocht knelpunten m.b.t. de wet- en regelgeving, wat resulteerde in de Scholenbouwatlas in het hoofdstuk 'Spieken mag. Kansen en belemmeringen in wet- en regelgeving bij scholenbouw' en in de publicatie 'Scholenbouw Stroomlijnen' in mei 2015", vertelt Dolf Broekhuizen.

Honderden Nederlandse basisscholen moeten worden verbouwd, visies en behoeften veranderen voortdurend en er is veel achterstallig onderhoud. Het belang van de atlas is volgens Dr. Broekhuizen dan ook alleen maar gegroeid. "De aandacht voor verbouwen is sinds 2015 gestegen en nu staat mede door klimaatdoelstellingen en ideeën over hergebruik en materiaalschaarste nieuwbouw eerder ter discussie. We moeten evenwel niet alleen naar renovatie als opgave op zich kijken, maar ook onderzoeken of bv. nieuwe eisen van veranderend onderwijs meegenomen kunnen worden in het besluitvormingsproces. Ik mocht tevens de studenten van de TU Delft begeleiden bij hun onderzoek naar de casestudy's. André Mol, met wie ik de tekst over de knelpunten in de wet- en regelgeving schreef, was als senior beleidsadviseur vanuit het Atelier Rijksbouwmeester een stimulerende kracht. De BNA en de Primair Onderwijsraad droegen in natura bij door bv. een deskundige af te vaardigen in de klankbordgroep of aankondigingen te sturen aan leden. Veel financiële steun kwam van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie", verklaart de coördinator, redacteur en medeauteur van het project.

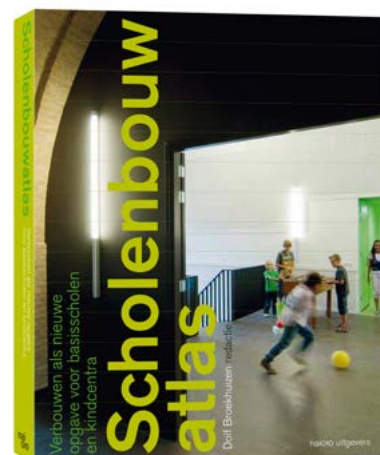
De Nederlandse oplossingen kunnen ook het debat in buurlanden verrijken. "Uit mijn onderzoek met architecten van de VGTU blijkt dat internationale tendensen relevant zijn voor diverse landen. Hoewel wetgeving en budgetten sterk verschillen, zijn nieuwe behoeften zoals de hele-dag-school, clustering in campussen, scholen met een wijkfunctie of de integratie met kinderopvang internationaal relevant. We

kunnen van elkaar leren. Zo verscheen 15 jaar geleden 'De school als ontwerp-opgave. Schoolarchitectuur in Vlaanderen 1995-2005', mee geïnitieerd door de Vlaamse Bouwmeester in het kader van de inhaalbeweging. Er werden ook excursies naar buurlanden georganiseerd. Internationale publicaties hebben ook steeds meer aandacht voor renovatie en het verbouwen van scholen", merkt Broekhuizen.

Zijn negen verbouwscenari'o's kunnen tevens onze schoolbesturen inspireren en tonen een rijker beeld dan de generieke modellen. "We moeten de renovatieopgave, een internationaal thema, relateren aan andere vernieuwingstendensen in scholenbouw. Belangrijk is een integrale aanpak: koppel ze aan nieuwe behoeften zoals ander onderwijs of verbinding met de wijk en benut ze om scholen ook onderwijskundig of als wijkfunctie te verbeteren", meent de auteur.

De Scholenbouwwaaier, ontworpen in de context van de Scholenbouwatlas, helpt schoolteams die werken aan een verbouwing of nieuwbouw en geeft ze toegankelijke aandachtspunten. Hij is geïnitieerd door het Atelier Rijksbouwmeester i.s.m. het Kenniscentrum Ruimte-OK, is ook digitaal beschikbaar en werkt als een kleurenwaaier: je kan hem op tafel leggen en blad voor blad varianten selecteren om stap voor stap tot een programma van eisen te komen en meer grip op je gebouw te krijgen.

De 320 pagina's tellende en met kleurenfoto's en plattegronden geïllustreerde Scholenbouwatlas biedt inspiratie bij de aanpassing en verbouwing van basisscholen en kindcentra.

Nieuwe leervormen

herdenken het onderwijs

Digitalisering, differentiatie en een kortere aansluiting op de maatschappij en het bedrijfsleven zullen ons onderwijs in de nabije toekomst grondig veranderen, meent Bert Smits. “Ik wil scholen sterken in het idee dat de ruimte en de vrijheid tussen de palen veel groter is dan ze denken en ze ‘vrijmaken’ samen met het team en de directie”, benadrukt de pedagoog en medeoprichter van Schoolmakers.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS — FOTO'S: BERT SMITS EN JOHAN LAMBRECHTS

Bert Smits studeerde Pedagogische Wetenschappen (specialisatie Sociale Pedagogiek) aan de KU Leuven. Hij was zorgcoördinator in de Scholengemeenschap Anderlecht, docent in Sint-Lukas CVO en lector in Groep T (nu UCLL). Ondertussen werkt Bert al ruim 14 jaar als zelfstandig procesbegeleider en maatschappelijk ondernemer, eerst in Kessels & Smit, the learning Company en nadien als medeoprichter van Levuur, een coöperatie gespecialiseerd in participatieprocessen. In 2014 richtte hij mee Schoolmakers cv op en hij is ondertussen tien jaar voorzitter van het platform voor onderwijsinnovatie Mysterie van Onderwijs en sinds twee jaar van de raad van bestuur van Basisscholen De Kraal in Winksele en Herent. Bert Smits begeleidt (hoge)scholen en het ruime onderwijsveld in hun transitieproces. Deze sociale ondernemer is ook nauw betrokken als oprichter bij Tweeperenboom, een coöperatie van doorbraakarchitecten gedreven door maatschappelijke verandering, en werkt rond maatschappelijk relevante transitieprocessen om organisaties toekomstklaar te maken. Hij ontwikkelde zelfs mee een eigen ecosysteem waarbij zijn principes in de praktijk worden gezet: een plek waar je ruimtes kunt huren, waar De Smederij gezonde voeding verzekert en waar een dorpsbrouwerij bier brouwt.

“Ik wil mensen zo ver krijgen dat ze de samenleving zelf in handen nemen en niet wachten op de overheid of andere actoren. Zo is in het onderwijsveld enige rebellie toegestaan, want er heerst soms een afhankelijkheidscultuur en een passiviteit t.a.v. wat ‘van buitenaf moet’. Zo kom je echter niet vooruit”, beseft hij.

Bert Smits kijkt graag naar scholen als een organisatie waarin geleerd wordt. “Ik wil mensen in scholen ondersteunen in het professioneel nadenken over pedagogie, didactiek, structuur en cultuur. Die ondersteuning behelst vele deelaspecten: de infrastructuur efficiënter organiseren, overleg bijsturen, het beleid rond vorming, training en opleiding strategisch aanpakken. De rode draad hier is dat je procesmatig en structureel je organisatie moet opbouwen. Zo maak je van een school een lerende organisatie die zichzelf kan blijven uitvinden en die manieren ontwikkelt om dat samen te doen met leerkrachten, ouders en leerlingen. Ook

nieuwe vormen van leren boeien mij. De huidige schoolgaande generatie stelt nieuwe uitdagingen aan leerkrachten en is meer vertrouwd met de netwerksamenleving. Ik geloof ook in de kracht van experimenteren, learning by doing, en wil hierbij een heleboel vragen aanpakken: hoe verbinden we de logistieke, administratieve, financiële, ... uitdagingen en hoe betrekken we collega's daarbij, wat hebben we nodig om meer van en met elkaar te leren, hoe ziet de school van de toekomst eruit en hoe beginnen we daar nu aan te bouwen, hoe kunnen we nog meer inzetten op een andere manier van leren los van handboeken, ...?”, stelt hij.

“Je kan je eigenlijk niet voorstellen dat een school geen HR-verantwoordelijke heeft”, meent Bert Smits.

“Nieuwe leerplatforms worden de digitale co-teacher van de leerkracht”

Coöperatie

Hij maakt deel uit van een coöperatie die complexe transitieprocessen begeleidt, heeft belangstelling voor de ruimtelijke wereld en planning, begeleidt het partnerschap Levenslang Leren naar een actieplan en denkt na over de combinatie leren-leven-werken. “Eigenlijk is dit allemaal kruisbestuivingswerk. Ik zorg dat een organisatie zich kan ontwikkelen en kan doorgroeien. Schoolmakers werkt onafhankelijk van een koepel en krijgt geen basissubsidiëring, maar onderwijsinstellingen betalen ons om hen te ondersteunen. Schoolmakers telt een twintigtal coöperanten (tegelijk zelfstandigen en eigenaars van de organisatie) en heeft een maatschappelijke missie. We begeleiden de pedagogisch-didactische vernieuwing van het onderwijs en hebben bv. in Brussel mee tienerscholen (voor jongeren

van 10 tot 14 jaar) helpen opzetten. We werken van a tot z, tot en met teamontwikkeling en hoe een ruimte en een gebouw er moeten uitzien. We werken samen met architecten en kunnen terugvallen op collega's gespecialiseerd in onderwijs, leiderschap, de organisatie en de digitalisering van het onderwijs”, licht Bert Smits toe.

Schoolmakers ontwikkelde ook de DigiKapitaal-scan die scholen gratis kunnen gebruiken om te zien hoe digitaal ze bezig zijn en waarop ze nog moeten inzetten. De organisatie begeleidt scholen daar ook in; op www.doordachtdigitaal.be vind je daarover meer uitleg.

“Dat is een heel breed programma om het onderwijs

te doen veranderen. We zijn geen architecten of ruimtelijke inrichters, maar zijn bezig met deze vraagstukken omdat ze een hefboom vormen om verandering tot stand te brengen. In het boek ‘Iedereen schoolmaker. Investeren in samen leren’ leg ik samen met Yves Larock uit hoe je van een school een lerende organisatie maakt. Scholen hebben immers als kernproces het leren, maar zijn zelf de slechtst mogelijke organisaties als het gaat om hun eigen ontwikkeling”, merkt de pedagoog en sociale ondernemer.

Bovendien duiken nieuwe leervormen op, met als eerste de digitalisering van ons onderwijs en het effect ervan. “Die zorgt ervoor dat er plots een factor bijkomt in de manier waarop je je onderwijs organiseert. We kampen met de beperkingen van de structuur van ons onderwijs, dat is opgedeeld in klaslokalen en lestijden in blokjes (uurroosters). Met de digitalisering zijn bepaalde aspecten echter overbrugbaar geworden. Zo kunnen leerlingen vandaag van overal in Vlaanderen live en op hetzelfde moment door een docent van eveneens overal onderwezen worden; corona heeft de verspreiding van dit afstandsonderwijs zeker versneld. Je kan online ook werken met grote of kleine groepen. Een tweede dimensie aan dit digitale verhaal is dat je op om het even welk moment asynchroon en op je eigen ritme opleiding kan volgen; je kan bv. vooraf opgenomen lessen bekijken wanneer het je uitkomt. We gaan dan ook naar performantere manieren van hybride onderwijs waarbij bv. een zieke leerling actief deel kan uitmaken van de klas. Dat brengt werelden bij elkaar en maakt het leerproces veel flexibeler”, duidt hij.

De digitale ontwikkeling heeft plots een aantal elementen m.b.t. de inrichting van het onderwijs overhoop gegooit. “Zo hebben we op een bepaald ogenblik een groep docenten die bezig zijn met

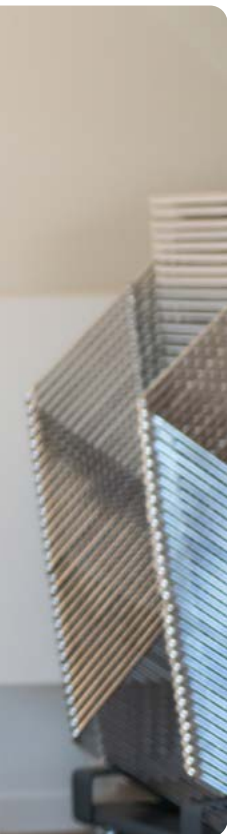
onderwijsvernieuwing in contact gebracht met acht specialisten die gedurende een halfuur tot drie kwartier konden worden geïnterviewd. Mensen zijn consulteerbaar op afstand”, weet Bert Smits.

Flip the classroom

Het derde effect van de digitalisering is volgens hem dat daardoor een heleboel dingen in vraag zijn gesteld. “We kunnen bepaalde taken van leraars zoals kennis overdragen en les geven ontdebellen. We kunnen immers perfect een les opnemen en in honderd scholen gebruiken, zodat we ze geen honderd keer opnieuw meer moeten geven. Het systeem ‘Flip the classroom’, waarbij klassikale les en huiswerk worden omgewisseld en leerlingen de les al thuis digitaal hebben gezien, is perfect mogelijk. Je draait dus het mechanisme om en laat de leerlingen tijdens hun beschikbare tijd (thuis of op school) al de les volgen zodat de leraar de dag nadien nog op vragen en minder goed begrepen leerblokken kan ingaan. Zo kan hij op maat extra begeleiding en steun bieden. De pure kennisoverdracht gebeurt dus in de eigen tijd van de leerling en de leraar is beschikbaar om op maat bij te sturen”, legt de medeoprichter van Schoolmakers uit.

Dat heeft ook te maken met de ruimte: bij groepeeringsvormen wordt nog dikwijls in termen van klasgroepen gedacht. De digitale ontwikkeling maar ook de schoolinfrastructuur maken dat echter alsmaar minder nodig. Hierbij kan je naargelang de activiteit in grotere of kleinere groepen van leerlingen werken, bv. met een grote groep voor geschiedenis. Zo kunnen leraars veel tijd uitsparen, die ze kunnen benutten om hun lessen beter voor te bereiden en leerlingen doelgericht bij te sturen. Dit kan ook leiden tot kleinere en grotere lokalen en scholen vanuit het principe dat niet elk uur op school lestijd moet zijn voor een leraar.

“Begeleid zelfstandig leren heeft betrekking op de tijd die leerlingen nodig hebben voor de verwerking van (een deel van) de leerstof. Dat gaan we thuis en/of op school organiseren. Daardoor creëren we een open leercentrum met werkplekken die stilteplekken kunnen zijn of plekken waar je mag praten met elkaar.

Hierbij heeft elke leerling zijn eigen leerplanning waarin hij een aantal taken en verwerkingsopdrachten opneemt. Zo kan je differentiëren tussen verdiepingsoefeningen voor gevorderden en extra inhalingsoefeningen voor wie nog niet helemaal mee is. Op die manier kunnen leerlingen zelfstandig werken en kunnen leraars meer differentiëren en bijsturen. Zo schep je bovendien meer overlegtijd tussen leerkrachten”, signaleert Bert Smits.

Een andere ontwikkeling is dat onderwijs steeds meer teamwork wordt, wat zich o.m. uit in co-teaching en teamteaching. Daardoor gaan de onderwijsactiviteiten er anders uitzien, met kortere instructies en differentiatie. Instructies, leren, verwerken en coachen lopen meer door elkaar, met systemen zoals het viersporenmodel in het basisonderwijs waarbij je op vier niveaus kan werken. Dat differentiatiemodel, dat ook begint door te sippelen in de eerste graad van het secundair onderwijs, vergt aangepaste schoolomgevingen met verschillende ruimtes en systemen.

“Heel recent is in Limburg met de steun van het Europees Sociaal Fonds (ESF) een oproep gelanceerd om te experimenteren met leerecosystemen. Deze innovatieve praktijk, die voortvloeit uit de transitiearena leren-leven-werken op het kruispunt van het onderwijs met de arbeidsmarkt, staat echter nog in haar kinderschoenen”, stipt hij aan.

“Het leren van de mens verandert niet, maar onze middelen om te leren wel”, duidt hij.

Hij stelt vast dat de school, leren en samenleven steeds meer door elkaar lopen. Dat schept kansen voor het creëren van samenwerkingsverbanden waarbij verschillende instanties op één plek samenleven. Zo is de T2-campus in Genk een samenwerking tussen de stad Genk, Syntra, de VDAB en vele andere spelers waarbij de stad Genk ook de link maakt naar de scholen. Deze technologiecampus beschikt over klassieke opleidingslokalen, maar ook over hyperinnovatieve makerspaces met aandacht voor bv. VR en alles wat met technologie te maken heeft. In dit grote gebouw met zijn open, glasrijke werkruimtes werken verschillende organisaties en het bedrijfsleven samen en worden nieuwe technologieën aangeleerd aan beroepsrichtingen. Dit state of the art-concept maakt over organisaties heen school met technologie en motiveert leerlingen hiervoor.

Regina Mundi

Een ander voorbeeld van een leerecosysteem is Regina Mundi in Genk, dat nog moet gerealiseerd worden. Veel Limburgs talent geraakt immers niet gediplomeerd en met deze samenwerking trachten opvoedingsorganisaties, de academie, scholen en andere instanties die bezig zijn met de ontwikkeling van mensen een brede werking te creëren rond scholen. Er is ook een werking voorzien om te noteren wat er (laagdrempelig) bestaat inzake talentontwikkeling, waardoor de betrokkenen opgemerkt worden en begeleid kunnen worden naar meer gespecialiseerde opleidingen.

“Er ontstaan dus samenwerkingen over de grenzen van het klassikale onderwijs (ook op het gebied van technieken, ...) en nieuwe plekken (naast de school en andere opleidingscentra) waar dat nieuwe leren deels plaatsvindt. Op deze hybride plekken vinden leren en werken op een heel laagdrempelige manier plaats. Daarmee

wordt nu al geëxperimenteerd”, meldt Bert Smits.

Hij verwijst tevens naar een school die volop Artificiële Intelligentie (AI) begint te gebruiken om de resultaten van de leerlingen te voorspellen en te kijken waar hun slaagkansen liggen en waarop extra moet worden ingezet. “Door big data te gebruiken kan je je onderwijs sturen. Nieuwe leerplatforms worden de digitale co-teacher van de leerkracht die rapportjes aflevert waardoor je met meer kennis van zaken op bepaalde skills kan inzetten. Ze meten elke dag een heleboel parameters zodat we een aantal aspecten voor talen, rekenen en wiskunde kunnen automatiseren. Leraars moeten immers vandaag nog heel veel taken uitvoeren, wat zeer arbeidsintensief is, terwijl technologie perfect op maat van elke leerling en op basis van zijn fouten oefenreeksen op zijn maat kan samenstellen zodat hij geprikkeld blijft om (bij) te leren. Daarin slaag je als leraar zelf nooit. Dat wordt een enorme gamechanger in hoe we doordachter en slimmer omgaan met de ontwikkeling van onze leerlingen en hun motivatie kunnen opkrikken”, beklemtoont hij.

“Je moet gebracht worden naar de zone van naaste ontwikkeling. Gamification is ontwikkeld op basis van dit principe: het houdt de deelnemers constant net buiten de zone van naaste ontwikkeling, wat heel verslavend werkt. Als je de juiste ondersteuning krijgt, ben je immers enorm gemotiveerd om te leren. Die kennis is heel bruikbaar in het onderwijs. Het leren van de mens (hoe we leren, wat we nodig hebben) verandert immers niet, maar onze middelen om te leren wel”, duidt Bert Smits.

Hij verwerpt ook het concept van scholen als afgesloten gebouwen onderverdeeld in eenheden van klassen. “Het gebouw belichaamt de organisatie. Nu we evolueren naar een andere organisatie gaan we ook naar andere gebouwen die op hun beurt weer de organisatie veranderen. Dat verhaal van de kip en het ei is niet congruent, niet één op één. In nieuwe schoolgebouwen kunnen de wanden worden opengezet, zijn er voldoende smartboards, is alle technologie beschikbaar en zijn er stilteklassen en babbelklassen; bij

“Leraars in co- of team-teaching leren veel van elkaar”

“Het gebouw belichaamt de organisatie”,
weet medeoprichter van Schoolmakers.

het nieuwe leren hebben mensen immers ook nood aan rust en stilte. Corona was dan ook een zegen voor de concentratie en focus van leerlingen die hiervoor over de geschikte thuisinfrastructuur beschikten”, beseft de pedagoog.

Een tweede aspect is dat schoolgebouwen combinaties van activiteiten huisvesten: een campus met kinderopvang, een pool met een bedrijf, ... Bij medegebruik en gedeeld gebruik, het openzetten van lokalen tijdens en na de schooltijd, ... komen wel beheersvraagstukken kijken. Doordat onze stedelijke kernen steeds autolouwer worden, worden de publieke en stedelijke buitenruimte wel een stuk veiliger, groener en aangenamer.

Stiltestudeerplekken

“Opvallend was ook dat al vóór corona studenten en scholieren in stilte samen zaten te studeren in abdijen en bibliotheken. Er is dus onmiskenbaar een tendens en een behoefte om samen te zijn. Corona heeft ons tevens geleerd dat een school nog belangrijker is als ontmoetingsplaats dan als leerplek. Daarom moeten we hier zeker inzetten op een aangename inrichting”, merkt hij op.

Alles hangt volgens hem aan elkaar en we zijn momenteel met alles aan het schuiven, waardoor we het ganse plaatje moeten herbekijken: de infrastructuur, de rollen en taken van de leraar, de

leermiddelen die worden gebruikt. “We zien veel meer combinaties van leervormen. Kunnen we bv. koken en talen als onderdelen van de ontwikkeling in elkaar verwerken of blijven we ze opdelen in vakjes? Gepersonaliseerd leren wordt gefaciliteerd en er is meer ruimte in de tijd. Er zijn dus wel wat out of the box-acties te bedenken. Het beroep van leerkracht zal niet zo snel verdwijnen, maar leerkrachten zijn wel te kostbaar om nog bepaalde taken te blijven uitvoeren”, betoogt hij.

Daarnaast zijn ook de maatschappelijke diversiteit, de instroom van publiek met verschillende taal- en socio-economische achtergronden en zelfs de variaties aan verschillen enorm toegenomen. Het oude schoolorganisatiemodel loopt hierop vast; je kan als leraar immers geen tien niveaus aan in een klas. Als je kan differentiëren kan dat echter wel. De coronacrisis en het lerarentekort zullen ons versneld dwingen om zaken te herbekijken. Er is geen alternatief; we moeten hier door.

“Scholen die een eigen leercultuur hebben, blijken veel wendbaarder om hier te schakelen dan scholen die daar veel minder op inzetten. Het kernvermogen van een school moet haar eigen leervermogen zijn. Zo leren leraars in co- of teamcoaching veel meer van elkaar. We zijn gelukkig al veel aan het leren, maar we moeten nog doordachter met ons

onderwijs omgaan en grondig bekijken waar we moeten bijsturen. In Scandinavië schaal men het onderwijs hoger in, streeft men naar hogere doelen en worden leraars meer gewaardeerd. Men overlegt er, observeert leerlingen grondig en stuurt bij. Er heerst een grotere feedbackcultuur, ook tussen leraars. Hier is daarentegen weinig overleg en investeren de overheid en de scholen bedroevend weinig in de opleiding en het levenslang leren van leraars. Als je wil dat de kwaliteit omhoog gaat, moet de kwaliteit van je leraars evenwel top zijn. We moeten de lat niet alleen voor leerlingen maar ook voor leraars hoger leggen door hen bijscholing en ondersteuning te geven en hen te helpen om aan de top te geraken. De scholen die hieraan voldoen, zullen straks ook de beste leraars aantrekken en er bovenuit springen; de andere dreigen daarentegen in een neerwaartse spiraal te belanden. Voor schoolinfrastructuur moet je op lange termijn (twintig jaar) denken, maar voor andere assets zoals de lerarenopleiding gebeurt dat blijkbaar niet”, betreurt de pedagoog.

Hij ziet door de grotere opschaling van scholen wel stilaan meer professionalisering groeien inzake het HR-beleid, maar deze evolutie is nog heel pril. “Je kan je eigenlijk niet voorstellen dat een school geen HR-verantwoordelijke heeft. Het onderwijs werd te lang te lineair bekeken, maar alles hangt met elkaar samen. Employer branding is zelfs een nieuwe term in het onderwijs”, stelt hij vast.

Edubuild Summit

bundelt actueel sectoroverzicht in één dag

Exposanten op en bezoekers aan Edubuild Summit zijn enthousiast over deze beurs van en voor beslissingsnemers in de scholenbouw en de puik organisatie ervan. Ze vinden dat dit event zeker beantwoordt aan een vraag en een gat in de markt vult. Dat blijkt uit de positieve reacties van enkele betrokkenen die we vroegen om hun mening over Edubuild Summit te ventileren.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS

FOTO'S: KOEN LISMONT, STIJN TURKSIN, JOHAN LAMBRECHTS, EDUBUILD SUMMIT

We vroegen de respondenten in de eerste plaats wat volgens hen het algemene nut is van een dergelijke beurs, die zich profileert als het enige B2B-event voor beslissingsnemers in onderwijsinfrastructuur in ons land, en of een dergelijk event volgens hen noodzakelijk is en beantwoordt aan een vraag. Daarnaast peilden we bij hen welk voordeel en welke meerwaarde ze als standhouder en/of bezoeker zelf purely uit deze beurs (bv. netwerking, voelen wat er leeft in de sector, vragen kunnen stellen aan en informatie

opvragen bij exposanten, ...). En tot slot polsten we wat ze vinden van de organisatie van dit event, welke aspecten ze reeds goed vinden en welke suggesties ze zouden doen om wat nog te verbeteren.

Update

Philippe Monserez, Chief Design & Build Officer bij AG Real Estate en Program Director van 'Scholen van Morgen', vindt deze beurs alvast noodzakelijk en beantwoordend aan een behoefte. "Het is wel nodig en

nuttig om ze voldoende vooraf aan te kondigen zodat we onze agenda's hiervoor kunnen vrijhouden. Er zijn verschillende positieve aspecten aan deze beurs: ze biedt een update m.b.t. een aantal leveranciers en producenten (op één oppervlakte is heel veel toegankelijk en bovendien gemakkelijk bereikbaar); ze zorgt voor een update van de inhoudelijke materie 'an sich' dankzij een aantal informatieve en educatieve sessies; en ze vormt een goed netwerkplatform en een efficiënte ontmoetingsplaats met architecten, studiebureaus,

“De gelijkvormige en voldoende grote stands vormen een belangrijk pluspunt”

onderwijskoepels, onderwijsdirecties, ...”, stelt hij.

De locatie en de opstelling van de beurs vindt hij prima. “Misschien kan wel nog meer vooraf gecommuniceerd worden wie er aanwezig zal zijn: niet alleen de namen van de bedrijven, maar ook die van de bezoekers voor zover dit kan en mag natuurlijk. Met de namen van de architectenbureaus, scholen, enz. zijn we echter ook al veel. Een ruimte voor ‘dating’, waarbij *een-op-een* gesprekken kunnen gepland worden naast de expositiehal, is misschien ook te overwegen en de aanwezigheid van de administratie (AGION) en de politiek (kabinet) met expliciete sessies over hun strategie en actieplannen zou eveneens steeds welkom zijn”, oppert Philippe Monserez.

Koen Lismont, Director of Sales and Business Development bij beursdeelnemer bouwbedrijf De Meeuw in Willebroek, merkt op dat een dergelijke beurs geïnteresseerden en beslissingsnemers de mogelijkheid biedt om op een gestructureerde manier en in een korte periode verschillende bedrijven waarin zij geïnteresseerd zijn te bezoeken en zich te informeren over de geboden mogelijkheden. Anderzijds

kunnen ze bedrijven en producten ontdekken waar ze vooraf vermoedelijk nog geen weet van hadden of waar ze niet aan gedacht hadden. "Voor ons is een dergelijke beurs interessant om enerzijds onze bestaande klanten in een korte periode opnieuw te ontmoeten, bij te praten of een project te bespreken en anderzijds om nieuwe klanten te ontdekken en te kunnen informeren naar alle mogelijkheden met bv. een modulair bouwsysteem", weet hij.

Hij noemt de organisatie zeer goed en meent dat ze informatief werkt naar zowel bezoekers als exposanten. Ook het systeem van de uniforme stands prijst hij uitdrukkelijk.

Luc Timmermans, Strategic Key Account Manager Trespas Belux en verbonden aan Trespas Belgium BV (Sales Department), spreekt ook vanuit zijn ervaring als beursdeelnemer. "Onderwijs is een belangrijk segment in onze projectendatabase, vandaar onze aanwezigheid. Op Edubuild Summit leggen we contacten en proberen we een aantal leads te halen, naast de

netwerking. Belangrijke voordelen zijn dat dit event maar één dag in beslag neemt, iedereen dezelfde standformule volgt en dit event uiteraard bezocht wordt door een geselecteerd publiek", oordeelt hij.

Tijds winst

Stijn Turcksin van het Vlaams Energiebedrijf (VEB) in Brussel, eveneens deelnemer aan Edubuild Summit, noemt deze beurs zelfs absoluut noodzakelijk. "We zagen een breed publiek. Er waren ook veel standhouders met een brede waaier qua aanbod, aannemers, dienstenbedrijven, studie bureaus, enz. Het aanbod leek ook goed op elkaar afgestemd. Een beurs zoals Edubuild Summit zorgt voor tijds winst doordat je in één dag een zeer uitgebreid aanbod kan bezoeken en bevragen", meent hij.

"Tijdens onze beursdag hebben we heel veel personen ontmoet: interessante mensen met de juiste profielen, personen die energie-efficiëntie maatregelen wilden opstarten en uitvoeren, ... Kortom, een gemotiveerd publiek. We hebben die dag ook kunnen spreken

met onze klanten over projecten in de opstartfase of met scholen die vragen hadden over bepaalde diensten. We stellen dus vast dat er wel nood is aan dit soort evenementen", vervolgt Stijn.

Stijn looft eveneens de goeie organisatie, de vlotte bereikbaarheid van de beurs en de voldoende grote stands. "Er was veel materiaal beschikbaar; je kon bv. een scherm huren. Tot slot was het fijn dat het plenaire gedeelte in het midden van de hal plaatsvond. De voordrachten werden druk bijgewoond; zo was er automatisch meer passage bij onze stand", merkt hij op.

Yves Demaertelaere, bestuurder en sectorverantwoordelijke voor het gewoon onderwijs bij de Broeders van Liefde die als bezoeker naar Edubuild Summit komt, kan naar eigen zeggen zelf moeilijk beoordelen of dit evenement aan de vraag voldoet. "Het brengt alleszins op één plaats vraag en aanbod samen waardoor in een korte tijdspanne de mogelijkheid wordt geboden om kennis te maken met de nieuwe technieken en inzichten die tegenwoordig worden gebruikt en op

“Hier komen we de mensen tegen die voor onze business belangrijk zijn. Op een globale bouwbeurs daarentegen staan vele exposanten die voor ons niet relevant zijn”

de markt zijn. Dit is volgens mij interessant voor echte ‘bouwmensen’, poneert hij.

“Edubuild Summit geeft inderdaad een beeld van wat er momenteel leeft in de sector. Ik ben blij vast te stellen hoe architecten bv. tegenwoordig (ook) nadenken over het onderwijs en over hoe dit er in de toekomst zou kunnen uitzien. Sommige architecten hebben een betere schoolvisie dan sommige schoolbestuurders. Het is alleen de vraag of niet eerst aan een visie moet worden gewerkt en of het ‘gebouw’ ondersteunend is om die visie te realiseren”, bedenkt hij.

Geneviève De Schryver, Zakelijk Leider van de Directie Infrastructuur van de VUB en eveneens bezoeker, vindt het nuttig om alle spelers in de sector op één locatie te verzamelen die allemaal als doelgroep het onderwijs hebben, met hun specifieke noden. “Dankzij dit event kunnen we zeker voeling krijgen met de sector en verneemen wat men doet op andere plekken, zodat we ‘best in class’ zijn. We mogen ook zeker het netwerkaspect niet vergeten waarbij we de mensen tegenkomen die voor onze business belangrijk zijn of een meerwaarde kunnen betekenen. Dat is anders bij een globale bouwbeurs, waarop vele exposanten staan die voor ons niet relevant zijn”, beseft ze.

Zelf zou ze niet direct iets veranderen aan de organisatie. “De formule is goed. Alles op één namiddag bezoeken, met een uitloper naar de avond om nog wat te netwerken, moet ook zeker haalbaar zijn. In de communicatie voor het event

kunnen misschien wel wat case studies worden verwerkt waarvan de toekomstige bezoeker iets kan opsteken en waardoor hij eventueel een gesprek kan inplannen op de dag zelf”, adviseert ze.

Greg Piolon, leerkracht (‘CA Media’ in de Humane Wetenschappen en Filosofie) van Athena in Oostende en als lid van het schoolteam ook lid van de werkgroep Infrastructuur, benadrukt dat het in een steeds sneller veranderende wereld noodzakelijk is om als school up-to-date te blijven. “De plannen werklust van leerkrachten en school-directies ligt al vrij hoog en grasduinen tussen verschillende bedrijven die zich specifiek op onderwijs richten is niet evident. ‘Eventjes googelen’ is makkelijk wanneer je echt weet waarnaar je op

zoek bent, maar in dit specifieke domein zijn er ongelooflijk veel parameters waardoor het bos door de bomen niet steeds meer te zien is. Een beurs waar al deze actoren elkaar kunnen ontmoeten, is zeker een meerwaarde om efficiënter te kunnen gaan brainstormen en vergelijken”, begrijpt hij.

“We hebben de beurs nog niet bezocht (, maar ze lijken zijn dit nu misschien wel van plan, JL). Het bestaan van dit event biedt voor onze werkgroep Infrastructuur, bestaande uit geëngageerde leerkrachten en de directie, echter in elk geval een overzicht van de mogelijkheden in deze sector”, voegt hij eraan toe.

Praktisch

De zevende editie van Edubuild Summit, het enige B2B-event voor beslissingsnemers in onderwijsinfrastructuur, is gepland op **dinsdag 24 februari 2022 van 9 uur tot 17.30 uur in Hal 3 van Flanders Expo Gent**.

Je kan er in één dag tientallen kwalitatieve leads genereren in de sector van het onderwijspatrimonium. Edubuild Summit vindt plaats gelijktijdig met en gekoppeld aan Sett, een event voor modern en creatief leren met lezingen, workshops en een interactieve belevingsbeurs. Op Edubuild Summit kan je niet alleen de beurs bezoeken, maar ook gratis inspirerende lezingen door experts-gastsprekers volgen. De organisatoren nemen de op- en afbouw van de stands voor hun rekening en voorzien verzorgde catering voor de standhouders. Bezoekers ontvangen de gratis beurscatalogus, zodat de standhouders zeker genieten van voldoende visibiliteit en exposure.

Edubuild Summit kan rekenen op de steun van tal van onderwijsnetten en -organisaties.

Registreer voor een gratis bezoek via www.edubuild.com
Meer info? info@edubuild.com en +32 2 669 78 00.

Parkklassen Groenendaal maken school

De lagere school Groenendaal in Merksem mag terecht trots zijn op haar nieuwe parkklassen, warm ingebed in een zeer duurzaam schoolgebouwtje met veel aandacht voor energiezuinigheid, circulariteit en innovatieve architectuur. Dit intussen in gebruik genomen aantrekkelijke complex in een historisch park vormt een klein maar fijn voorbeeldproject dat volop de aandacht wekt van o.m. andere schooldirecties.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS

FOTO'S: DAVID JACOBS EN JOHAN LAMBRECHTS

GVLS Groenendaal bevindt zich in de Gagelveldenstraat in een niet-openbaar park op de site Groenendaal waar tevens een secundaire school gevestigd is. Oorspronkelijk waren in deze buurt het Sint-Jan Berchmanscollege voor jongens en aan de overkant Stella Maris voor meisjes gelokaliseerd. Sinds een twintigtal jaar vormen Sint-Jan Berchmans en Stella Maris de lagere school Groenendaal. De twee lokale secundaire scholen zijn onlangs ook samengegaan en vormen Groenendaal 1 en 2. De leerlingen van de lagere en de middelbare school gebruiken bovendien samen het voetbalveld, de atletiekpiste en de sporthal.

De school bestaat al meer dan vijftig jaar (het gebouw dateert van 1954) en was vroeger nog groter dan vandaag. Op dit ogenblik telt de lagere school 480 leerlingen in 24 klassen van twintig leerlingen en een 45-tal personeelsleden. "We bieden zorg op maat voor elk kind in het groen. De leerlingen spelen ook in het niet-publieke park", stippen Els Verhoeven en Hilde Van Thielen, beiden directeurs van de lagere school Groenendaal, aan.

"Deze school maakt deel uit van KOBA NoordkAnt, een schoolbestuur van een 25-tal scholen in Merksem, Ekeren, Stabroek en Antwerpen-Noord", verklaart Bart Goossens, bouwadviseur van KOBA NoordkAnt. KOBA NoordkAnt, op zijn beurt, is één van een tiental regionale vzw's onder een overkoepelende vzw, KOBA vzw (Katholiek Onderwijs Bisdome Antwerpen), gevestigd in Malle.

Op de plaats waar nu de parkklassen huizen, stonden vier stokoude containerklassen die aan het verzakken waren en waar het binnen regende. "We hebben heel lang over dit project nagedacht, maar we hadden deze bebouwde oppervlakte echt nodig en dus drong een nieuwbouw zich op. In 2016 zijn we gestart met het ontwerp, dat tamelijk snel in een goeie plooi zat. Het architectenbureau HUB uit Antwerpen opteerde hierbij direct voor een lichte houtstructuur die mooi aansloot bij het park met FSC-gelabeld hout (Oostenrijks naaldhout) en koos voor CLT-bouw (Cross Laminated Timber of kruislaaghout, kruiselings verlijmd lamellen in drie of meer lagen vuren). De

snelheid van uitvoering was ook belangrijk. De wanden zijn CLT, met een structuur van houtgelamineerde balken die van de hoekpunten naar het midden reikt. De CLT heeft dragende wanden en achter het hout bevindt zich rotswolisolatie en geen chemische isolatie of pur. De gevel is gemaakt in een houten beplanking die zwart gebeitst is. De ringvormige structuur is dragend en daarbinnen zijn vier klassen met tussenruimtes gemaakt. De wanden kunnen er tussenuit gehaald worden", licht Bart Goossens toe.

Het basismateriaal van de structuur is dus hout en werd eveneens ingevuld met houten buitenschrijnwerk. Het dak bestaat uit geprofileerde staalplaten met isolatie en een groendak. Het plafond binnen is afgewerkt met houtwolcementplaten die zorgen voor een aangename akoestiek. Vloerverwarming vormt de basis en er is bijverwarming voorzien met een luchtgroep en hier en daar een radiator. De mosgroene kleur van het Groenendaalcollege vormt de hoofdtoon in het interieur, die terugkomt in de tegels en het vaste meubilair.

"Dit project wekt blijkbaar de belangstelling op van o.m. andere schooldirecties", stellen Koen Drossaert, Els Verhoeven, Hilde Van Thielen en Bart Goossens vast.

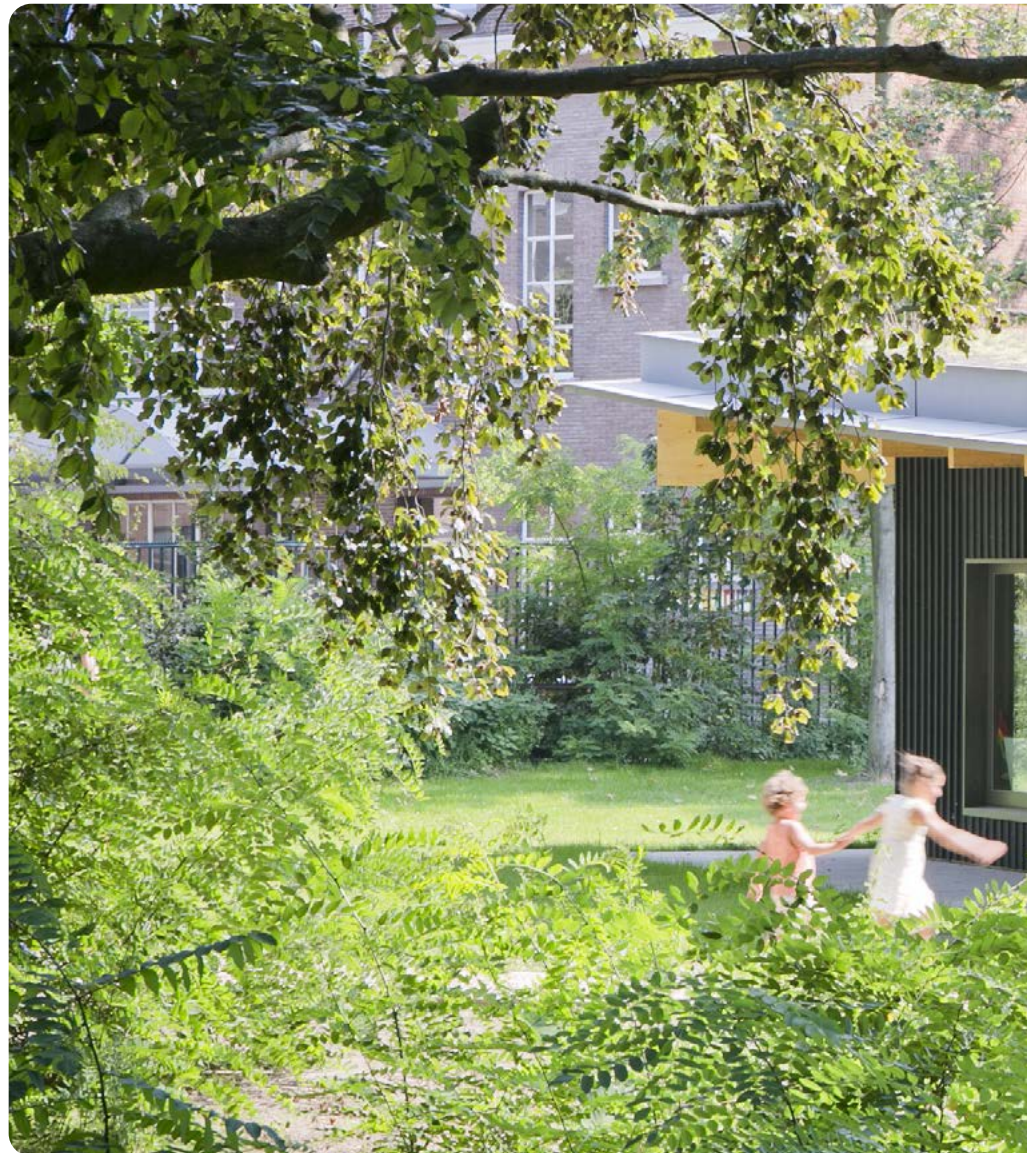
Paviljoen

Het gebouw bestrijkt een oppervlakte van 400 m² (buitenafmetingen). Dit paviljoen, het enige nieuwe gebouw van de school, biedt plaats aan tachtig leerlingen van het eerste leerjaar van de lagere school, onderverdeeld in vier parkklassen van twintig leerlingen. Elke klas beschikt over meubilair op maat in multiplex afgewerkt met een meubellinoleum, dat het zachte uiterlijk versterkt. De klavloeren zijn ook uitgevoerd met linoleum, een milieuvriendelijk en volledig recyclebaar materiaal dat geen schadelijke stoffen uitademt. Houtwolcementplaten werden geplaatst voor de akoestiek en de plafonds. Het gebouw is uitstekend geïsoleerd en beschikt over een uitgebreid ventilatiesysteem. Het overhangende dak van 1,2 m biedt beschutting rondom het ganse paviljoen.

Elk van de vier klassen is gelokaliseerd op een hoek van het gebouw. Iedere klas bestrijkt 48 m², bezit twee gevels op het park en heeft een dubbele openslaande buitendeur die bij mooi weer kan opengezet worden, wat de leerlingen het aangename ruimtelijke gevoel van een buitenklas in het park bezorgt. Binnen werden vele ingerichte kasten voorzien. Het royaal gebruikte hout (massief CLT van 12 cm en met olie afgewerkt hout aan de binnenkant), de talrijke ramen die overvloedig daglicht laten binnenvallen en de uitstekend dempende akoestiek maken de kinderen rustig. De leerlingen eten in de klas of bij goed weer buiten.

De vier klassen, die samen kunnen afgesloten worden, komen uit op een centrale ruimte die dient voor het onthaal van de kindjes. Deze aanliggende ruimte van 6 x 6 = 36 m², die fungeert als een pedagogische gebruiks- en ontmoetingsruimte waar het ochtendritueel plaatsvindt, bundelt alle circulatie. Ze bezit een tegelvloer met een motief gevormd door groene en witte tegels. Aan het plafond laat een koepel van 4 x 4 m, die de balkstructuur volgt, veel zenitaal licht binnenstromen.

Behalve de vier klassen zijn er tevens twee kleinere zorglokalen of ondersteunende ruimtes om individueel of in kleinere groepjes te werken. Daarnaast werden

nog een bergruimte met kopieerapparaat en een groot toilet met douche voor mensen met een beperking en een gewoon toilet ingericht.

“We kregen 70% subsidies van AGION voor ons bouwproject, dat niet kaderde in het ‘Scholen van Morgen’-programma. Het project leefde ook sterk in de school: onze preventieadviseur nam regelmatig foto's om in het andere gebouw uit te hangen en met onze wensen werd ook rekening gehouden. Bovendien konden we tijdens de bouwwerken gelukkig vier lokalen van de secundaire school in een afzonderlijke gang gebruiken”, verklaren beide directeurs.

De werken duurden wel iets langer dan verwacht. Ze werden immers een half jaar later dan voorzien opgeleverd omdat de

aannemer en de projectleiding onvoldoende ervaring bleken te hebben met het CLT-systeem, waarbij panelen volledig digitaal worden uitgerekend en tot op de mm de juiste afmetingen hebben; intussen bestaat daar gelukkig meer kennis over. Mede hierdoor werd ook de initiële prijs overschreden: de oorspronkelijke bouwkost werd geraamd op € 550.000, maar die raming werd snel bijgesteld en uiteindelijk werd de bouwkost opgetrokken tot € 700.000. Er was ook een afzonderlijk lot ‘Inrichting’ voorzien.

“We mochten hier eigenlijk een hele blok neerzetten want we bevinden ons op een groot stuk bouwgrond, maar we hebben er bewust voor geopteerd om zoveel mogelijk het park te behouden. Eerst leefde er in de buurt ook wel wat ongerustheid over en weerstand tegen

De onderbrenging van deze kleine schoolgemeenschap in een afzonderlijk paviljoen is ideaal om de overgang van het kleuteronderwijs naar het eerste schooljaar van de lagere school vlot te doen verlopen. (foto David Jacobs; © HUB)

“Het ontwerp zat tamelijk snel in een goeie plooi”

ons bouwproject, maar ze werd gerustgesteld toen ze de schaal van het project zag. De bouwwerken zorgden hier trouwens voor weinig hinder. Een dergelijke kleine commune is bovendien ideaal om de overgang van het kleuteronderwijs naar het eerste schooljaar van de lagere school vlot te doen verlopen en de leerlingen in alle rust te laten opgroeien naar hogere jaren. Deze kleine gemeenschap

voelt zich dan ook zeer goed op haar eiland in deze vrij exclusieve parkomgeving”, beseffen Els Verhoeven en Hilde Van Thielen.

Oog voor circulariteit

“Ons basisidee was milieuvriendelijk materiaalgebruik te hanteren. We hebben uitdrukkelijk oog gehad voor de circulariteit van alle bouwmaterialen, die allemaal kunnen gerecycleerd worden. Op de vloerplaat na is alles droogbouw. Daarnaast hebben we gestreefd naar innovatieve architectuur met een geplooid dak in vlindervorm en een planschikking rond een centrale ontmoetingsruimte met klassen die aan de andere kant uitgeven op de buitenwereld. We volgden wel een traditioneel bouwproces met een klassiek aanbestedingsdossier waarbij niet in bouwteam of in BIM werd gewerkt, al

zouden we dat in de toekomst waarschijnlijk anders doen. UTIL uit Schaarbeek fungeerde als studie bureau voor de stabiliteit en ESTA voor de technieken en EPB. We krijgen overigens heel positieve reacties op dit project. Zo is akoestiek in schoolgebouwen een onderschat element en kan ze dan ook niet goed genoeg zijn”, beklemtoont Koen Drossaert, architect en managing partner van het architectenbureau HUB aan de Rijnkaai in Antwerpen. “Zelfs een aantal collega-bouwadviseurs bij KOBA hebben al gevraagd om hier eens een kijkje te mogen nemen”, beaamt Bart Goossens.

HUB werd opgericht in 2004 en telt inmiddels meer dan dertig medewerkers. Het presenteert zich als een breed georiënteerd bureau voor architectuur en stedenbouw, dat naast scholenbouw (de renovatie van het kasteel van het Groenendaalcollege in een DBFM-contract in het kader van ‘Scholen van Morgen’) ook stadsontwikkelingsprojecten, publieke gebouwen (de restauratie van het stadhuis van Antwerpen, de renovatie van het oude Antwerpse justitiepaleis op de Britselei) evenals de restauratie en nieuwbouw van een scholencampus voor de Antwerp Management School (AMS) en een project in de Zegelstraat waarmee het dit jaar op de Architectuurbiënnale van Venetië stond voor zijn rekening nam. “We ontwierpen vrij recent ook het Nieuw Administratief Centrum (NAC) in Puurs dat nog moet gebouwd worden en Art Basics for Children (Maison ABC), een kunst- en cultuurcentrum voor kinderen in Schaarbeek bestaande uit een verbouwing en een nieuwbouw met bewegingsruimte en één modelklas in de tweede fase. Onze naam ‘HUB’ staat voor de centrale positie die we dikwijls innemen in projecten. We fungeren als spil en willen vanuit die positie een maatschappelijke meerwaarde leveren; in onze attitude staan dus steeds de mens centraal. We willen goed begrijpen wat de uitdaging van een project is en willen onszelf niet centraal stellen; we ontwerpen een school voor de kinderen en de leerkrachten, niet voor onszelf. We proberen steeds ons dienstbaar doch kritisch op te stellen tegenover de opgave vanuit de visie dat dan het project gedragen wordt door het meest open en intelligente antwoord”, meent Koen Drossaert.

Gerry Rutten, Leen Moentjens, Renata Hauben, Luc Nizet en Anneleen Croonen zijn onverdeeld positief over de samenwerking tijdens dit project, dat perfect binnen termijn en budget verloopt.

Nieuwbouw GBS

Beekbeemden in Heusden-Zolder vormt eerste fase masterplan

De Gemeentelijke Basisschool (GBS) Beekbeemden in Heusden-Zolder bouwt een nieuwe school en een sportzaal op een nieuwe plek omwille van plaatsgebrek en bouwfysische problemen op de bestaande site. De oude school wordt afgebroken om dit gebied weer aan de natuur terug te geven.

TEKST: JOHAN LAMBRECHTS

FOTOS: Q-BUS ARCHITECTENBUREAU, JOHAN LAMBRECHTS

De gemeenteschool van Heusden-Zolder kan terugblikken op een rijk verleden: reeds in 1819 benoemde het lokale bestuur er een onderwijzer en in zijn brochure 'De school van toen' vermeldt Paul Rogiers de bouw van een nieuwe gemeenteschool in 1884. Door de mijnverzakkingen in de jaren '80 van vorige eeuw werd ze echter bouwvallig en zocht men een nieuwe locatie. Tot in 1983 was de Gemeentelijke Jongensschool in

Zolder-centrum gevestigd; in 1984 verhuisde ze naar een nieuw complex langs de Ringlaan en kreeg ze haar huidige naam 'Beekbeemden'. In het schooljaar 1992-'93 werd de Gemeentelijke Jongensschool omgevormd tot een Gemeentelijke Basisschool voor kleuters, meisjes en jongens.

"Vandaag telt onze school 250 leerlingen in het lager en het kleuteronderwijs. We

trekken een divers publiek aan en evolueren naar een brede school waar alle visies en strekkingen welkom zijn en iedereen zijn unieke zelf mag zijn. Daarnaast hechten we veel belang aan het groene karakter van onze school, die uitkijkt op bomen. De plaatselijke Dekenstraat wordt onthard en opgeofferd om de verbinding te maken tussen onze speelruimte en het Domherenpark. Een heel groot stuk van de speelplaats is onverhard met

aanplantingen die de school afschermen. Het fietsnetwerk doorkruist het hele project. Door de bouw van twee fiets- en wandelbruggen kunnen we het binnengebied van het Woutershof toegankelijk maken”, weet schooldirecteur Renata Hauben.

De bestaande Gemeentelijke Basisschool Beekbeemden aan de andere kant van de

“De nieuwe basisschool krijgt zeven kleuterklassen en twaalf klassen voor de lagere school”

Ringlaan kampt met vele bouwfysische problemen, waardoor een nieuwbouw op een andere locatie zich opdrong. Bovendien heeft de school een tekort aan klaslokalen, eetzalen en bewegingsruimte voor de kinderen. Met het vertrek van cultureel centrum Muze heeft het lokale bestuur ervoor gekozen om deze site duurzaam te herbestemmen en heeft het ook gewerkt aan het masterplan ‘Groen Hart voor Zolder’ waarbij veel aandacht is geschonken aan sport, onderwijs en gemeenschapsvoorzieningen met daarbij een centrale rol voor de natuur.

“CC Muze is in 2019 naar het mijnterrein verhuisd. Momenteel bevinden zich hier ook een oude sporthal, tennisvelden en parkeerplaatsen. Deze worden gefaseerd verwijderd en afgebroken om plaats te maken voor de nieuwe basisschool en sportzaal. De herbestemming en invulling van het Woutershof maakt geen deel uit van dit project. De fiets- en voetgangersbruggen over de ringgracht van het Woutershof, die voorzien zijn om de school veilig te verbinden met de Ringlaan, creëren meer openheid van dit prachtige erfgoed, net zoals de school en de sportzaal met elkaar verbonden zijn via het Woutershof”, verklaart Leen Moentjens, Specialist in het Team Patrimonium van de

gemeente Heusden-Zolder. Ze vermeldt tevens dat het ganse project tot stand is gekomen dankzij subsidies van AGION en de VLM.

De nieuwe school is gevestigd langs de Ringlaan en de Beenhouwersstraat. De nieuwe sportzaal wordt ingeplant op de hoek van de Kuiperstraat en de Dekenstraat. De gemeente Heusden-Zolder fungeert als bouwheer en eigenaar. Het programma omvat de bouw van een nieuwe basisschool, een sportzaal, twee wandelbruggen, een parking en de parkaanleg. De totale bruto vloeroppervlakte bedraagt 6.056,5 m², waarvan 4.390 m² voor het schoolgebouw, met 391 m² overdekte speelplaats. De sportzaal heeft een oppervlakte van 1.224 m².

De bouwkundige werken werden toegekend voor € 8.943.847,84 (€ 1.477/m²). De omgevingswerken worden geraamd op € 1.325.363. Het masterplan voor de site en de bouwplannen werden vergund op 5 augustus 2019. Een jaar later werd gestart met de werken. De nieuwe school zal klaar zijn bij de start van het schooljaar 2022-'23. Momenteel is de ruwbouw wind- en waterdicht en is men volop in de weer met de technische en bouwkundige afwerking. Tot nu toe loopt deze bouwwerf op wiertjes.

Q-BUS Architectenbureau bvba is verantwoordelijk voor het ontwerp en de opvolging van de architectuur en de EPB-verslaggeving, D+A nv en Studiebureau ir. P. Poelmans zijn aangeesteld voor respectievelijk de studie van de stabiliteit en de technieken, Macobo Engineering doet de veiligheidscoördinatie. Haex Bouwonderneming nv fungeert als hoofdaannemer met als belangrijkste onderaannemers Camps voor HVAC en Elektriciteitswerken Gielen.

Bouwprogramma - bredeschoolconcept

De nieuwe basisschool krijgt zeven kleuterklassen en twaalf klassen voor de lagere school. Voorts zijn vier lokalen voor levensbeschouwelijke vakken, twee zorgklassen, één techniekklas en verschillende ICT-ruimtes voorzien. Er is een zone voor administratieve lokalen (leerkrachtenlokaal, kantoor voor de directie, secretariaat aan de inkom, copycorner), een EHBO-lokaal en een polyvalente vergaderruimte. Twee refters met eetzaal en keuken komen tegemoet aan een belangrijke nood. In de school is tevens een kunstacademie gevestigd, terwijl de muziekacademie de leslokalen voor levensbeschouwelijke vakken kan gebruiken. De nieuwe sportzaal leent zich ook voor buitenschoolse activiteiten en recreatief sporten. Zo tracht de school zich zoveel mogelijk open te stellen voor de buitenwereld.

Architectuur - vormgeving

De lagere school met drie bouwlagen op de hoek van de Ringlaan en de Beenhouwersstraat fungeert als 'landmark'. Daarna verlaagt de bouwhoogte tot één bouwlaag langs de Ringlaan richting Woutershof. De overgang tussen de binnenruimte en de speelplaats wordt gerealiseerd door een grote luifelconstructie in hout die tevens de fietsenstalling herbergt. Op de speelplaats komt een zone voor een buitenklasje.

De kleuterschool langs de Beenhouwersstraat richting Domherenpark krijgt twee bouwlagen.

De gebouwen worden zo dicht mogelijk tegen de straat gesitueerd, waardoor de open groene ruimte in het binnengebied en de zichtrelatie vanuit het gebouw naar het groen maximaal tot hun recht komen. Elk kleuterklas zal haar eigen afgeschermd buitenruimte hebben als verlengde van de klas.

Op het gelijkvloers zijn de lagere school en de kleuterschool intern van elkaar gescheiden. Op de verdieping daarentegen biedt het verbindingsvolume met de zorgklassen, snoezelruimte en techniekklas wél een interne verbinding met functies die zowel voor de kleuters als voor de lagere school inzetbaar zijn.

Flexibiliteit

De lagere school, de kleuterschool en GABK vormen afzonderlijke entiteiten in één gebouw die intern een sterke functionele relatie hebben. De ruimtes vangen veel licht en werden ontworpen met oog voor flexibiliteit. Zo kan de schuifwand tussen twee klaslokalen worden opengezet in functie van co-teaching en bieden ze vele inrichtingsmogelijkheden. De kleuterklassen zijn bereikbaar via brede gangen die dienst doen als binnenspeelruimte, eetzaal, turnzaal, ...

Toegankelijkheid

Kleuters en lagereschoolkinderen hebben elk hun eigen speelplaats, bereikbaar vanuit het park (kant Woutershof) of rechtstreeks vanuit de Beenhouwersstraat. De twee overdekte toegangen naar de lagere school zorgen voor een verdeling en spreiding van de leerlingenstroom op piekmomenten. De ingang aan het

onthaal fungeert ook als hoofdingang voor bezoekers. De ateliers voor GABK zijn rechtstreeks via de speelplaats toegankelijk.

Het oplopende terrein naar de Dekenstraat leent zich ertoe om zowel het gelijkvloers als het verdiepingsniveau via hellende vlakken te bereiken zodat de kleuters nooit trappen moeten doen om in de klas te geraken.

Materiaalgebruik

De gevel combineert een licht gekleurde beige-grijze genuanceerde baksteen met een houten verticale gevelbekleding in het kader van duurzaam materiaalgebruik. Het gebouw van de lagere school aan de Ringlaan is vooral in baksteen opgetrokken. Plaatselijk zijn claustra's (geperforeerde metselwerkvlakken) voorzien die gesloten licht in de trappenhallen laten vloeien. Het volume van de kleuterschool en de afwerking van de luifels aan de parkzijde zijn bekleed met hout, als overgang van het veeleer stedelijke karakter van het centrum en de Ringlaan naar het landschappelijke van het Domherenpark en omgeving. De warme uitstraling van het hout past perfect bij deze in het groen badende school.

Op sommige plekken in de gevel worden kleurvlakken ingepast omwille van het speelse karakter en de herkenbaarheid van de klaslokalen.

De zichtbare platte daken zijn extensieve groendaken en worden verder afgewaterd naar wadi's voor verdere infiltratie. De hoogste daken hebben een kiezelballast en worden ingezet voor recuperatie van regenwater. Zichtbare houten gordingen worden gebruikt in de dakstructuur van de luifels en de ateliers. De houtwolcementplaten tussen de

zicht op de gang van de kleuters (foto Q-BUS Architectenbureau)

masterplan GBS Beekbeemden met speelplaats kleuterschool (foto Q-BUS Architectenbureau)

gordingen zorgen voor een aangenaam akoestisch comfort.

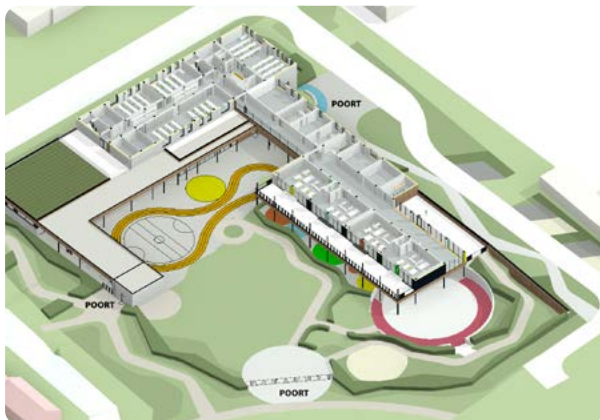
De nieuwe school en de nieuwe sportzaal staan weliswaar op enige afstand van elkaar, maar tonen hun eenheid door het materiaalgebruik.

Duurzaamheid

Duurzaam energieverbruik staat eveneens centraal. Naast een zeer performante opbouw van de buitenschil van de gebouwen werd gekozen voor een geothermie als energiebron voor verwarming en koeling. "Een geothermische warmtepomp en een BEO-veld van 28 boringen met een diepte van 150 m zorgen voor de klimatisatie van de klassen. Door toepassing van vloerverwarming en koeling kunnen we het klimaat in de klassen in alle seizoenen optimaliseren", weet Gerry Rutten, projectleider van Haex. Voorts worden PV-panelen op de hoogste daken voorzien om de ecologische voetafdruk te verkleinen. Hemelwaterrecuperatie voor de spoeling van alle toiletten is een evidentie. Het overtollige regenwater wordt opgevangen in wadi's voor infiltratie. Biodiversiteit wordt bevorderd door

overzicht school eerste verdieping
(foto Q-BUS Architectenbureau)

exterieur met luifel overdekte speelplaats lager onderwijs (foto Q-BUS Architectenbureau)

de groene speelomgeving van de school en het omliggende park.

Sportzaal – ledvloer

De sportzaal is volledig opgetrokken in CLT-constructie. De houten wanden en dakplaten in vurenhout blijven grotendeels zichtbaar en zorgen voor een warme uitstraling. Een innovatief sportvloersysteem met volledig geïntegreerde led-belijning zorgt ervoor dat kinderen meer en anders bewegen. Deze polyurethaan gietvloer met ledstrips van leverancier Janssen-Fritsen kan geprogrammeerd worden in functie van sport en spel.

BIM (Building Information Modeling)

Het uitvoeringsdossier werd vorm gegeven door een BIM-model dat opgebouwd werd door het architectenbureau, samen met het bureau stabiliteit en technieken. Het architectuurmodel diende als basis voor de stabiliteit en technische uitrusting. Dit BIM-model vormt de basis voor een vlotte communicatie tijdens de bouwwerf.

“De leerlingen maakten tekeningen voor de werfdoeken die aan de werfhekken werden opgehangen”

Haex Bouwonderneming uit Oudsbergen werd opgericht in 1963 en wordt geleid door Joeri Haex, die de derde generatie vertegenwoordigt. Ze ziet de werken tot nu toe perfect binnen termijn en budget verlopen. “We bouwen de betonstructuren, de wanden in metselwerk en de houten constructies voor dit project volledig in prefab. Onze nevenfirma Frame

Products maakt prefab muren en betonstructuren. Ze werd opgericht in 2008 en produceert inmiddels ook voor andere bouwfirmas. Het bouwproces verloopt hierdoor meer gestructureerd, eenvoudiger en ordelijker. We kunnen tevens besparen op werfoprichting en werfduur. We werken veel in bouwteam, vooral voor privéprojecten, en zijn voornamelijk actief in Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant. Ons allround bouwbedrijf klasse 7 telt meer dan tachtig vaste medewerkers en bouwt vaak assistentiewoningen en utiliteitsgebouwen. Door te werken in bouwteam en BIM sparen we tijd en middelen. We zijn ook sterk in Design & Build en pps-constructies en zorgen dikwijls niet alleen voor het ontwerp, de bouw en de eventuele nazorg, maar ook steeds meer deels voor de voorfinanciering. Tot slot blijft Haex trouw aan zijn familiale waarden, samengevat in 6 E's: Economie, Ergonomie, Energie, Exploitatie, Esthetica en Eerlijk”, stipt Gerry Rutten aan.

Q-BUS Architectenbureau uit Lummen werd opgericht in 1992 en telt 14 medewerkers. “Ons kantoor in de Klaverbladstraat vormt een perfecte

uitvalsbasis voor onze projecten in Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant. We zijn hoofzakelijk bezig met openbare projecten, bedrijfsgebouwen en woon- en winkelprojecten. Als referentie kunnen we onze projecten op het mijnterrein van Zolder vermelden. Hier werden het Centrum voor Volwassenenonderwijs ‘De Verdieping’ en ‘De Luchtfabriek’ samen met Cultuurcentrum Muze ontworpen. De verbouwing van de schachtbok en het centrale mijnmagazijn op deze site staan in de startblokken. Tevens werden en worden heel wat projecten voor de scholengroep WICO in Pelt en KSHZ van Heusden-Zolder gerealiseerd. Bedrijfsgebouwen vormen steeds meer een belangrijk aandeel van onze opdrachten”, delen Luc Nizet en Anneleen Croonen mee.

Het lokale bestuur van Heusden-Zolder en directeur Renata Hauben tonen zich opgetogen over de vlotte samenwerking met architect en hoofdaannemer. “We hebben met het schoolcomité aan onze visie voor de nieuwbouw gewerkt en hierrond werkgroepen gecreëerd. Tijdens de ontwerpfasen werden de school en vertegenwoordigers van elk vakgebied betrokken en dacht iedereen mee over hoe onze nieuwe stek er zou moeten uitzien. Voor de verhuis spreken we het oudercomité aan en wordt een verhuusfirma ingeschakeld. Met het oog op de eerstesteenlegging maakte elke klas een eigen bouwsteen die wij op de werf zijn komen deponeren. De leerlingen maakten ook tekeningen voor de werfdoeken die aan de werfhekken werden opgehangen. Deze kunstwerkjes zullen later een plek krijgen in onze nieuwe school. De school zal ook een nieuwe naam krijgen, maar die kunnen we nog niet verklappen”, knipoogt ze.

Bo₂Arc®

Aluminium overkappingen

Creëer meer ruimte, meer
comfort én meer mogelijkheden!

BOZARC produceert reeds meer dan 21 jaar unieke overkappingen, specifiek op maat van scholen, bedrijven en instellingen. Een **BOZARC** overkapping biedt niet alleen bescherming, maar creëert meteen meer ruimte en meer comfort, en dus: tal van extra mogelijkheden. Het ontwerp is uniek én gepatenteerd. Onze overkappingen worden geproduceerd in onze eigen ateliers én zijn CE-gekeurd. **100% Belgische kwaliteit!**

Met **BOZARC** kies je voor een overkapping die bij je school, instelling of onderneming past: in een RAL kleur naar keuze en met een transparante of opale dakbedekking. Een **BOZARC** wordt op maat gemaakt, dus ook de vorm kunt u zelf bepalen: vrijstaand, evenwijdig aansluitend aan de gevel, aflopend, met meerdere bogen voor grote oppervlakten, al dan niet met extra wanden om te beletten dat wind en slagregen vrij spel krijgen.

De kwaliteit is voor iedere **BOZARC** even hoogstaand. Gemaakt in een lichte aluminium structuur en een dakbedekking van massief polycarbonaat, bestand tegen de meest extreme weersomstandigheden. En dankzij de gebogen vorm is het geluid van regen of hagel slechts een fractie van wat men bij een plat dak hoort.

- Uniek concept, functioneel design
- Onbreekbare dakbedekking
- Op maat: talloze toepassingen
- CE-gecertificeerd

**ONLINE VOORSTEL &
OFFERTE OP MAAT:**

www.bozarc.be

BOZARC

Boomssteenweg 41 bus 2
2630 Aartselaar
03 455 90 67
info@bozarc.be
www.bozarc.be

PREMIUM
QUALITY

BOzARC

Veilige overkappingen bieden beschutte buitenruimte

Het Belgische familiebedrijf BOzARC, waar de oprichters en bestuurders nog volop meewerken in de zaak, kan bogen op 22 jaar ervaring met het produceren en plaatsen van aluminium overkappingen. De gebogen BOzARC overkappingen met CE-keurmerk combineren een aluminium constructie met een dakbedekking in onbreekbaar massief polycarbonaat. BOzARC levert maatwerk af en garandeert een persoonlijke begeleiding waarbij elke klant steeds één projectverantwoordelijke krijgt toegewezen.

De coronacrisis heeft ook scholen het grote belang en de onmiskenbare waarde van gezonde buitenruimte doen inzien. Met haar aluminium overkappingen, verkrijgbaar in standaarduitvoering of op maat gemaakt, biedt BOzARC een passend antwoord op het toenemende gezonde verlangen om naar buiten te trekken. Haar unieke constructies, die doeltreffend beschutten tegen striemende regenvlagen en een te brandende zon, lenen zich dan ook perfect om bv. schoolfeesten of andere prettige buitenactiviteiten zorgeloos onder te organiseren.

BOzARC heeft een uitstekende faam verworven bij scholen dankzij haar knappe fietsenstallingen en speelplaatsoverkappingen. "We werken met zelf opgeleid personeel, duiden voor ieder project van start tot oplevering één vaste contactpersoon aan en hanteren bewust een persoonlijke, warme en directe aanpak. Dit alles leidt tot de professionele plaatsing van een mooi modulair product dat zijn directe omgeving een functionele en esthetische meerwaarde schenkt", benadrukt bestuurder Philippe Verlinden.

Modulair

"We fabriceren, verdelen (via een netwerk van distributeurs) en plaatsen overkappingen. Daarbij verzorgen we Vlaanderen in eigen beheer en bestrijken we heel België met drie Vlaamse filialen in Aartselaar, Roeselare en Hasselt en één Waals filiaal in Gembloux. Ons modulair systeem kan

heel eenvoudig aangepast worden aan de plaatselijke behoeften en we kunnen er ook steeds op voortwerken of er opties zoals afsluitingen en fietsenrekken aan toevoegen. We vervaardigen onze overkappingen zelf in Aartselaar en ons productieproces en de plaatsing zijn CE-gekeurd, waarbij we beantwoorden aan de normen voor sneeuwbelasting en winddruk op de plaats van inplanting. Onze plaatsers bezitten bovendien een VCA-attest.

BOzARC ligt goed in de markt bij schooldirecties omdat ze haar opdrachtgevers helemaal en van a tot z "ontzorgt". "We begeleiden de directies van dichtbij vanaf ons werkbezoek over de bestelling tot de plaatsing en geven uitvoerig advies over onze producten en de beste inplanting ervan. Desgewenst kunnen we voor onze opdrachtgevers zelfs de bouwaanvraag indienen. We werken steeds nauwgezet en nemen altijd eerst ter plaatse een kijkje vóór we een offerte opstellen. Onze prijzen zijn ook telkens all-in met inbegrip van de plaatsing, afwatering, funderingen, het transport en de werkuren", stelt de bestuurder.

De firma kiest ook bewust voor gebogen vormen en ronde steunpalen zodat spelende kinderen zich niet kunnen kwetsen. "Ons eigen funderingssysteem met heipalen vereist zelfs geen breek- of kapwerk en beperkt de omgevingswerken. Onze markt groeit want bedrijven en scholen organiseren tegenwoordig meer buitenactiviteiten

en buitenklassen. We doen ook ons voordeel met de positieve mond-aan-mondreclame voor ons tussen school-directies en winnen snel hun vertrouwen, waardoor we vaak meer dan één project in één school mogen uitvoeren. In de B2B-markt met haar gevestigde spelers voor staalconstructies veroverden we dankzij onze frisse look & feel dan ook vlug onze plek", stralen Philippe Verlinden en Bart Leus.

BOzARC presenteert twee types van dakbedekking: een doorzichtige die uitsluitend beschermt tegen de regen en de vooral in de smaak vallende opaal witte die tevens zonwerend en onderhoudsvriendelijker is. De boogvorm en het opalen dak nemen geen licht weg en zorgen voor een luchtig, bevrijdend gevoel. BOzARC biedt tevens tien jaar garantie op de polycarbonaat dakbedekking (tegen breken of barsten) en op de kwaliteit van de poederlak.

BOzARC bv

Boomsesteenweg 41 bus 2
2630 Aartselaar
tel. 03 455 90 67
info@bozarc.be

www.bozarc.be

Facebook: BOzARC Overkappingen

LinkedIn: Bozarc

Lecot Protecta

verzekert gebruiksvriendelijke toegangscontrole in BS KA Zottegem

Protecta plaatste en activeerde vier bekabelde wandlezers, 13 batterijgevoede krukarnituren en verzorgde de installatie van de software samen met de plaatselijke IT-afdeling in de innovatieve nieuwbouwcampus van GO! basisschool KA in Zottegem. Hoofdaannemer Alheembouw, architect B2Ai, studie bureau VK Engineering en tuin- en landschapsarchitect Denis Dujardin werkten er in bouwteam aan dit Design & Build-project volgens het vernieuwende pedagogische interieurconcept van Designstudio Rosan Bosch.

Protecta is een gespecialiseerde dienst binnen Lecot en reikt totaaloplossingen aan voor de automatisatie en beveiliging van gebouwen. "De dienst Protecta, bestaande uit een gezonde mix van schrijnwerkers en elektriciens, is sterk in de uitwerking en plaatsing van elektronische aansturing van toegangscontrole en toegangsbeheer. Protecta wordt betrokken in nieuwbouw- en renovatieprojecten voor scholengroepen en verzorgingstehuizen, dit door specifieke knowhow van elektronisch slotenwerk, vluchtwegtechnologie en compatibiliteit doorheen de diverse producten op de markt. Protecta wordt vooral aangesproken door hoofdaannemers, elektriciens en schrijnwerkers die zich beroepen op de kennis en producten die het heeft te bieden. Hierbij plaatsen we bijvoorbeeld voor bouwbedrijf Alheembouw nv een eenvoudig en vlot te beheren toegangscontrolesysteem", meldt verkoopleider Giovanni Lamaire.

Op vraag van de projectleider Pieter-Jan Vanlerberghe (Alheembouw nv) en na een uitvoerig gesprek met de bouwheer en het architectenbureau over hun wensen en budget voorzag Protecta tot eenieders tevredenheid de toegangscontrole in BS KA Zottegem. Hierbij opteerde de school voor het merk Salto. Salto SPACE is een volledig geïntegreerd

Protecta werkt hiertoe nauw samen met alle betrokken partijen, zijnde de elektriciens die de kabels moeten voorzien en de schrijnwerkers die de deuren moeten maken. Deel uitmakend van de groep Lecot zijn zij ook in de mogelijkheid om als distributeur de vereiste sloten aan te leveren en indien nodig ook te plaatsen. In Zottegem werden er naast de bekabelde wandlezers o.a. batterijgevoede krukgarnituren voorzien; deze bieden een grote flexibiliteit en eenvoudigheid van werken. Met deze innovatie-

Daarmee zijn we nu aan de slag”, duidt Giovanni.

Na de oplevering door de hoofdaannemer volgt Protecta zijn klanten op en helpt het hen bij eventuele uitbreidingen en herstellingen. Het werkt ook met onderhoudscontracten en beschikt over een permanentiedienst die 7 dagen op 7 beschikbaar is. Van 8 tot 22 uur staan de medewerkers paraat voor herstellingen of dringende ingrepen. “Daarbij tracht een supervisor telefonisch of via Teams problemen op afstand op te lossen en stuurt hij indien nodig een techniker langs. We bieden ook jaarlijks opleidingen aan voor onze eindklanten”, merkt de verkoopleider op.

Protecta werkt met een brede waaier van merken om steeds merkonafhankelijk de klant de juiste oplossing te kunnen aanbieden die hij voor ogen heeft.

“Hoe vroeger we in het proces betrokken worden, hoe sneller we kunnen meedenken en oplossingen voorstellen over de samenwerking van alle componenten op en rond de deur. Het is voor ons een belangrijk gegeven om een vertrouwensrelatie op te bouwen zowel met de eindklant en de opdrachtgever als alle andere betrokken partijen. Onze sector is een kleine wereld waarbij we vaak met dezelfde mensen aan tafel zitten en wij willen steeds dat iedereen op Lecot kan rekenen! Onze opdracht is bijna altijd gefaseerd. In Zottegem waren vijf medewerkers actief gedurende vier dagen. De plaatsing zelf nam dus niet zoveel tijd in beslag, maar de voorbereiding is niet te onderschatten. Veel van wat we doen, gebeurt immers achter de schermen”, besluit Giovanni.

Lecot is één van de grootste partners van Salto in België

ve, draadloze technologie kunnen de elektronische componenten informatie lezen, opslaan en schrijven via bijbehorende ID-dragers. De gegevens van de gebruikerssleutel (ID-drager) worden in het systeem vastgelegd via draadloze elektronische sloten/cilinders of online toegangspunten die op strategische plekken in het gebouw zijn geplaatst. “We maken een mix van bekabelde wandlezers naast de deur die een elektronisch slot bedienen met batterijgevoede krukgarnituren of cilinders. Hierbij biedt Salto een ruime keuze aan kleuren en krukken om een geheel te vormen met de architectuur”, weet Giovanni.

Scholengroep

In Zottegem werkte Protecta voor de hoofdaannemer, maar het kan ook materialen aanleveren aan installateurs of eindklanten die zelf de plaatsing uitvoeren. Uiteraard kan de klant hierbij steeds rekenen op de ondersteuning van de Protecta-techniekers en de interne helpdesksupport. “Ons doel is de grijze zone tussen de elektriciens en de schrijnwerker op te vullen en iedereen te ontzorgen. De campus in Zottegem behoort bovendien tot de GO! Scholengroep 20 Zuid-Oost-Vlaanderen, een overkoepelende organisatie voor 15 scholen. Na een goed gesprek op Edubuild Summit kwam de vraag of de volledige scholengemeenschap op één softwareplatform voor toegangscontrole en -beheer kan worden gebracht.

elektronisch toegangscontroleplatform en softwaresysteem waarmee elk type deur in elk soort gebouw op een efficiënte en veilige manier van toegangscontrole kan worden voorzien. Dit platform introduceert een ongekende flexibiliteit in de wereld van de toegangscontrole. “Lecot is één van de grootste partners van Salto in België. Vanuit onze expertise helpen we onze klant niet alleen met toegangscontrole, gekoppeld aan een mechanisch of elektronisch slot, maar stellen we hem ook de optimale werking van zijn gebouw voor”, licht Giovanni toe.

Lecot – Afdeling Protecta

Vier Linden 9
B-8501 Heule
Access@lecot.be
www.lecot.be
facebook.com/LecotNV
linkedin.com/company/nvlecot

Vlaams Energiebedrijf

Maak gebruik van Relancesteun voor je schoolgebouwen

Om onze maatschappij een duwtje in de rug te geven na de coronacrisis heeft de Vlaamse regering verschillende Relanceplannen goedgekeurd. Het plan van het Vlaams Energiebedrijf (VEB) om publieke gebouwen energiezuiniger te maken is er eentje van. Ook scholen vallen onder dit plan. Voor tal van maatregelen kan je in 2021 en 2022 mooie steunbedragen krijgen. Bovendien hoef je zelf geen aanbesteding te doen, het VEB heeft de raamcontracten al ter beschikking.

Beginnen met een scan

Als je niet goed weet wat eerst aanpakken of je hebt graag een ingeschatte kost en terugverdientijd van energiebesparende maatregelen, dan is een energiescan een goed begin. Na afloop van de energiescan krijg je een mooi overzicht in de VEB-energie databank Terra. Daarbij kan je zelf aan de knoppen zitten: je plant zelf welke maatregelen je wanneer wil laten uitvoeren en ziet meteen het effect op het kostenplaatje.

Voor energiescans en -audits is er door Relance nu 20% steun.

Ventilatie en verwarming

Oudere schoolgebouwen zijn vaak onvoldoende voorzien op het gegeven dat er veel mensen langere tijd in dezelfde ruimte vertoeven. Bovendien zijn kinderen gevoeliger voor de luchtkwaliteit omdat ze relatief gezien meer lucht inademen dan volwassenen. Uit de schoolgebouwenmonitor van 2018 blijkt dat mechanische ventilatie nog maar is toegepast bij 15 % van de scholen.

Voor verbeteringen aan je technische installaties krijg je via Relance nu 30% steun.

Schrijnwerk en beglazing

Enkelvoudig glas vervangen door (drie) dubbel glas is een tweede maatregel waardoor je al heel wat energie kan besparen. Behoort jouw school tot de 32% waar nog geen dubbel glas is

Team Front Office staat klaar voor al jouw energievragen!

Als je niet weet waar te beginnen, kies dan voor een energiescan. Nu met 20% Relancesteun.

Een goede ventilatie en een gezond binnenklimaat zijn essentieel voor de gezondheid en prestaties van je leerlingen.

volgens de schoolgebouwenmonitor? Ook hiervoor hoeft je geen openbare aanbesteding te doen. Je kan gebruik maken van de VEB-dienst 'schrijnwerk en beglazing'.

Hiervoor krijg je tot eind 2022 maar liefst 40% steun.

Isolatie van muren, daken en vloeren

Gebouwschilmaatregelen, dus het renoveren en isoleren van muren, daken en vloeren, vragen een wat grotere investering. Ook deze investering betaalt zich uiteraard op termijn terug, door de energie die je ermee bespaart. In de meeste gevallen voer je hier best voorafgaand een studie voor uit. Heb je al een studie liggen, dan kunnen we ook ineens doorzetten naar een aannemer.

Alle gebouwschilmaatregelen worden voor 40% ondersteund door Relancemiddelen.

Zelf energie opwekken

Een andere manier om je energiefactuur te drukken en zelf ook een bijdrage te leveren aan hernieuwbare energieproductie is de plaatsing van zonnepanelen.

Je hoeft als school de investeringskost van zonnepanelen niet zelf te dragen. AGION biedt een renteloze energielening aan. Zelfs zonder terugdraaiende teller is dit nog een slimme investering. Je maakt winst vanaf dag één: door de eigen geproduceerde energie is de maandelijkse daling van je energiekost immers groter dan je afbetaling van de lening.

Ook scholen die de ouders of buurtbewoners willen betrekken in dit verhaal blijven niet in de kou staan. Via de stroomafnameovereenkomst van het VEB kan je kiezen voor zonnepanelen of andere vormen van hernieuwbare energie met burgerparticipatie.

Andere hernieuwbare energie

Om geproduceerde zonne-energie op te slaan voor een bewolkte dag kan je ook gebruik maken van de VEB-dienst 'energieopslag'. Wil je je warmte uit de grond halen of via een warmtekrachtkoppeling (WKK), dan behoort dat ook tot de mogelijkheden.

Voor energieopslag, geothermie en WKK krijg je via Relance 30% steun.

Totaaloplossing voor grote scholen

Wil je een mix van bovenstaande maatregelen en heb je als school een energiefactuur van minstens 250.000 euro? Dan kan je ook kiezen voor een energieprestatiecontract. Daarbij worden

de studie, de uitvoering en het onderhoud uitgevoerd door één partij, die ook nog eens een voorafbepaalde energiebesparing moet realiseren. Je betaalt de investeringen (gedeeltelijk) terug met de energiebesparing die ze realiseren.

Weet je niet goed of dit een interessante formule is voor jouw school? Geen probleem, de VEB-experts doen eerst een haalbaarheidsstudie.

Voor energieprestatiecontracten is er eveneens Relancesteun, namelijk 20%.

Prijs/kwaliteit geborgd door het VEB

Het VEB werkt enkel samen met kwalitatieve studiebureaus en aannemers, die aan de strenge eisen voldeden van het bestek. Bovendien voeren ze steekproeven uit na de gunning van de opdrachtnemers. De aanbesteding wordt ook regelmatig opnieuw gevoerd, waardoor enkel de meest kwalitatieve bureaus overblijven. Tegen een voordelige prijs uiteraard. Zoals bij alle overheidsopdrachten is de prijs een belangrijk gunningscriterium.

Kortom: één adres voor je energievragen

Een gezond schoolgebouw is in het belang van je leerlingen en je energiefactuur. Moet elke school daarom energiespecialist of specialist overheidsopdrachten worden? Het VEB gelooft van niet. Laat je ontzorgen, zodat je je kan concentreren op je kerntaak: kwalitatief onderwijs voor iedere leerling. Tot eind 2022 dus met Relancesteun, mis deze kans niet!

Bekijk nu wat het VEB voor jouw school kan betekenen.

Vlaams Energiebedrijf

www.veb.be
tel. +32 2 421 32 00
Havenlaan 86C 301
1000 Brussel

LinkedIn: www.linkedin.com/company/vlaams-energiebedrijf
Twitter: twitter.com/VEB_energie

Ontdek ARTURO GIETVLOEREN floors for change

Een vloer is de belangrijke basis van elke ruimte. Arturo biedt een breed scala aan mogelijkheden en creëert vloeren die zich perfect aanpassen aan de functie van de ruimte. Alle wensen en behoeften worden vertaald in een volledig uniek vloerconcept.

Arturo | A brand of Uzin Utz Group | be@uzin-utz.com | www.arturoflooring.be

Uzin Utz

Arturo bekoort met mooie, duurzame en onderhoudsvriendelijke vloerafwerkingen

Arturo, een merk van Uzin Utz, is gespecialiseerd in functionele, slijtvaste en vooral mooie vloer-afwerkingen voor onderwijsinstellingen. Het enorme assortiment stelt Arturo in staat om in iedere ruimte en voor om het even welke toepassing een gepaste vloerafwerking voor te stellen: inkomzones, hallen, klaslokalen, keukens, kantines, serverlokalen en sanitaire ruimtes tot zelfs parkeergarages en fietsenkelders.

Helicon College in 's-Hertogenbosch (sanitair)

Helicon College in 's-Hertogenbosch (refter)

Gietvloeren van Arturo bieden zowel een technische als een esthetische oplossing. Een karaktervolle beton-look met de vloei-stofdichtheid en het onderhoudsgemak van een gietvloer, een vuil maskerende maar toch hippe en unieke gietvloer uit het Flakes-gamma, een superhygiënische gietvloer met mee in gietvloer opgetrokken plinten in sanitaire ruimtes, een elektrisch geleidende gietvloer ter bescherming van gevoelige elektronische apparaten of een ijzersterke coating om de doffe beton in garages wat op te fleuren, ...: Arturo kan het allemaal aanbieden. Zelfs een tekening of print kan in diens systemen ingewerkt worden. Bekijk daarom de Arturo collection online op www.arturoflooring.be en laat je creativiteit los op je project. Arturo verzorgt de rest.

Floors for change

Vandaag staan duurzaamheid en innovatie centraal in heel wat projecten, maar nog

meer in de schoolprojecten waarin we allemaal een voorbeeldrol kunnen spelen. Met Arturo en de baseline "floors for change" zet deze fabrikant mee zijn schouders onder deze visie.

Arturo is niet alleen sterk in naadloze, onderhoudsvriendelijke, ecologische en duurzame vloerafwerkingen met een hoog loopcomfort. Zijn producten zijn ook veilig volgens brandcertificeringen en veilig voor de gezondheid volgens de strenge Duitse AgBB-norm voor plaatser én eindgebruikers. Het merk beschikt ook over een eigen R&D-afdeling die een continu innovatiebeleid voert gericht op efficiëntie in onderhoud, resistentie en slijtvastheid.

Zo is Arturo heel trots op de introductie van zijn nieuwe toplak PU7310, die op bijna al zijn systemen kan worden toegepast en die zo meehelpt aan een nieuwe evolutie in de wereld van gietvloeren.

Bezoek daarom alle websites van Arturo en Uzin Utz of neem vrijblijvend contact op voor extra technische informatie. Zo ontdek je wat niet alleen Arturo, maar alle merken van Uzin Utz voor je project kunnen betekenen. Vloeren, van ondervloeren tot afgewerkte vloeren, zitten immers diep in het DNA van dit bedrijf.

Uzin Utz België nv

Poortakkerstraat 37/0102
9051 Gent
Tel +32 (0)9 222 58 48
Fax +32 (0)9 222 33 80

be@uzin-utz.com
www.uzin-utz.com
www.arturoflooring.be
facebook.com/uzinutzbelgie

Decentraal ventileren, beter leren

- Snelle installatie
- Eenvoudig inpasbaar
- Energiezuinig
- Ruim assortiment
- Hoge kwaliteit
- Onderhoudsarm

AIRMASTER®

ventilation in balance

Airmaster · Quellinstraat 49, 2018 Antwerpen
info@airmaster.be – www.airmaster.be

Airmaster

Op weg naar gezonde, duurzame schoolgebouwen

Het nieuwe schooljaar is op 1 september van start kunnen gaan in min of meer 'normale' omstandigheden: leerlingen kunnen opnieuw les volgen in de klas en hoeven het mondkapje niet meer de hele schooldag te dragen.

Alle onderwijskoepels blijven wel hameren op het belang van een goede ventilatie om het aantal besmettingen binnen de perken te houden: voldoende luchtverversing in een klaslokaal zorgt voor verdunning van de virusdeeltjes en gaat de verspreiding van COVID-19 tegen.

Het aanschaffen van CO₂-meters wordt aangemoedigd en steeds meer scholen voorzien 'buitenklassen' zolang de weersomstandigheden het toelaten.

Scholen snakken naar meer frisse lucht

Verschillende Vlaamse onderzoeken tonen aan dat de luchtkwaliteit in de meeste schoolgebouwen ondermaats is: uit CO₂-metingen in een groot aantal klaslokalen bleek dat de CO₂-concentraties aanzienlijk hoger waren dan wat aanbevolen wordt. Een te hoge CO₂-concentratie heeft een nefaste invloed op de leerprestaties en het concentratievermogen van de leerlingen en leidt tot gezondheidsklachten zoals vermoeidheid en hoofdpijn.

Snel een beter binnenklimaat met decentrale ventilatie

Iedereen is het er ondertussen over eens dat de luchtkwaliteit in onze scholen dringend aangepakt moet worden. Maar welke oplossingen zijn praktisch en financieel haalbaar voor bestaande schoolgebouwen?

De eenvoudigste en goedkoopste oplossing is uiteraard de ramen openzetten. Helaas bewijst de praktijk dat dit in de winter moeilijk vol te houden is: dan regent het klachten over tocht en geluidsoverlast en torenhoge energierekeningen.

Een goed binnenklimaat, optimaal thermisch comfort en energiezuinigheid verenigen blijkt voor vele scholen een enorme uitdaging te zijn.

De Deense fabrikant Airmaster ontwikkelde een ruim assortiment aan decentrale ventilatie-units met warmteterugwinning die makkelijk ingepast kunnen worden in een bestaand gebouw.

De units worden in de ruimte zelf geplaatst en hoeven niet voorzien te worden van een kanalennetwerk.

Behalve het plaatsen van de unit zijn er weinig andere extra werkzaamheden nodig en vermits lokaal per lokaal aangepakt kan worden, hoeven de leerlingen niet tijdelijk naar een andere locatie te verhuizen.

De Airmaster-units hebben luchtvolumes van 150 m³/u. tot 1.200 m³/u. zodat ze niet enkel in klaslokalen maar ook in lerarenkamers, refters, directielokalen en vergaderzalen toepasbaar zijn.

CO₂-gestuurde ventilatie, ideale luchtkwaliteit

Airmaster voorziet een intelligente, CO₂-gestuurde regeling die de ventilatie automatisch aanpast aan het aantal leerlingen dat in de klas aanwezig is. Het CO₂-gehalte wordt met kleurencodes aangegeven op het bedieningspaneel of kan via het online systeem Airlinq Online opgevolgd worden. Leerkrachten kunnen dus enkel bezig zijn met lesgeven, de ventilatie regelt zichzelf wel!

Meer weten over onze ventilatie-oplossingen? Stuur een mail naar info@airmaster.be en wij nemen contact met je op. Meer informatie vind je ook op onze website.

Airmaster Belgium

Quellinstraat 49
2018 Antwerpen
info@airmaster.be

www.airmaster.be
[linkedin.com/company/airmaster/](https://www.linkedin.com/company/airmaster/)
75724902/admin/

GEBERIT HYGIËNESPOELING

EENVOUDIGE PREVENTIE

**KNOW
HOW
INSTALLED**

Stilstaand water door gebruiksonderbreking – de perfecte omgeving voor legionella en andere levensbedreigende ziekteverwekkers. De Geberit hygiënespoeling heeft al bewezen dat het hiervoor de oplossing is en nu nog beter: compact, met een hoge spoelcapaciteit en een interface naar het gebouwbeheersysteem. Intelligente sensortechnologie bespaart water. Bediend door een smartphone.

Geberit

wil toiletcomfort in scholen verbeteren

Geberit, uitvinder van het inbouwspiegelreservoir en Europees marktleider in sanitaire producten, reikte n.a.v. World Toilet Day 2020 op 19 november twee cheques van € 5.000 uit aan Belgische scholen om hun sanitaire ruimte te vernieuwen. “De toilethygiëne en -infrastructuur zijn in vele scholen schrijnend”, betreurt Bert Van Buggenhout, Head of Marketing & Product Management van Geberit Belgium.

De wereldwijd actieve Zwitserse Geberit Groep, door Caspar Melchior Gebert opgericht in 1874, noteerde met 29 productievestigingen en zowat 12.000 medewerkers in een vijftigtal landen in 2019 een netto omzet van CHF 3,1 miljard. Geberit België, dat dit jaar zijn vijftigjarig bestaan viert, stelt als verkooporganisatie zestig personen tewerk en speelt mee in acht marktsegmenten. Het beschikt in zijn hoofdzetel in Meise over 3.900 m² netto oppervlakte (1.000 m² kantoorruimte op de eerste verdieping, 600 m² opleidingsruimte en praktijklokalen, 1.250 m² toonzaal, ontvangstruimte, hospitality, een 400 m² grote (nog te bouwen) projectshowroom en een magazijn) en 1.000 m² ondergrondse parking. “We bouwen in de ontvangsthall nog een 9 m hoge watertoren op 150 m² met transparante leidingen en plannen een AquaClean experience center van zowat 40 m². In 2022 voorzien we een legionellamuur en een akoestisch lab. Begin volgend jaar opent hier ons Geberit training center met ook praktijklokalen. Kennis delen is en blijft het motto van de volgende jaren voor installateurs, planners, architecten en uiteraard onze rechtstreekse klanten; volgend jaar willen we 1.500 van hen opleiding geven”, stelt Bert Van Buggenhout.

Geberit heeft een sterk verhaal voor nieuwbouw en renovatie, maar renovaties in de onderwijswereld (en ook vele andere sectoren) vormen een nog onderschatte markt. “We moeten ervoor zorgen dat iedereen hygiënisch naar het toilet kan, maar helaas is dit in vele scholen niet het geval en de jaarlijkse Wereldtoilettag wijst hierop. We droegen daar in 2020 voor het eerst ons steentje toe bij door scholen te vragen om vóór 1 december een uitgebreid en met foto's geïllustreerd dossier over hun te renoveren toiletten en wastafels te mailen naar hygiene.be@geberit.com, waarmee

twee scholen een renovatiecheque van € 5.000 aan sanitaire producten (exclusief installatiekosten) konden winnen. Alle deelnemende scholen kregen ook toegang tot onze sanitaire kennis, want vele scholen vragen ons advies bij de plaatsing van nieuw sanitair en de vier collega's van onze technical inbound beantwoordden telefonisch of online tot 500 praktische en technische vragen per dag. We ontvingen trouwens, ver boven de verwachting, 120 complete dossiers. Dit jaar verdubbelen we het aantal cheques”, meldt het hoofd Marketing & Product Management, want de nood in België is echt hoog.

Geberit maakt in Meise meer dan 1.000 studies per jaar voor de afvoer van hemelwater via daken. Deze studies worden sterk gewaardeerd en het merendeel van de projecten wordt ook uitgevoerd volgens diens adviezen. “We hebben meer dan honderd jaar ervaring met hydraulica en kennen alle zowat 7.000 Belgische installateurs. In januari 2021 noteerde de tevredenheidsstudie van het externe marktonderzoeksbureau iVOX bij hen voor het vorige werkjaar een torenhoge **net promoter score (NPS)** van 80. Installateurs kiezen bewust ons kwalitatief product en systeem ondersteund door een 28-koppig team van technische, project- en commerciële adviseurs”, weet hij.

Geberit nam in 2015 de Finse Sanitec-groep over en startte met de verkoop van volledige badkamers. “We mikken op functionaliteit, waterbesparing, kwaliteit, onderhoudsgemak en comfort. Zo ontwikkelden we een ‘Rimfree®’ spoeltechnologie waarbij spoelrandloze toiletten 30% sneller onderhouden kunnen worden en er geen water uit de pot spat. Onze Geberit ‘Bambini’-reeks voor peuters en kleuters bekoort met leuke wc-potjes, speelse wastafels en kleurrijke bedieningsplaten”, signaleert hij.

Geberit biedt een totaaloplossing en denkt op lange termijn. “Meer dan de helft van

wat onzichtbaar is in een project (leidingen, spoelsystemen) is van Geberit. We bieden studie bureaus en installateurs een uitstekende service en hebben een afzonderlijk team voor aftersales”, besluit Bert Van Buggenhout. De focus ligt in de eerste fase op het vereenvoudigen van alle taken van de planner en de installateur en het delen van kennis om samen succesvol te zijn.

Geberit nv

Ossegemstraat 24
BE-1860 Meise
tel. +32 2 252 01 11
M: +32 475 55 31 66
bert.vanbuggenhout@geberit.com
www.geberit.be

FOCUS ON Metal Ceilings

Veel van de metalen plafonds voldoen aan de Belgische brandstabiliteitseisen volgens NBN 713.020.

EEN INNOVATIEVE OPTIE VOOR IEDERE RUIMTE

Modern, strak, duurzaam: metalen binnenplafonds verhogen de esthetiek en openen eindeloze ontwerpmogelijkheden. Opvallend en eigentijds, ze strekken zich uit over ruimtes in verschillende stijlen, waaronder lineaire, brede panelen en open plafonds. In een reeks kleuren en afwerkingen, bieden metalen plafonds een indrukwekkend potentieel voor optimale akoestiek. Wat de specifieke stijl ook is, deze plafond-oplossingen zijn ontworpen voor uitzonderlijke prestatie, een innovatieve optie voor bijna elke ruimte.

Designed to work for you

Hunter Douglas Architectural Belgium

T. +32 (0)9 340 44 66 | info@hunterdouglas.be | www.hunterdouglas.be

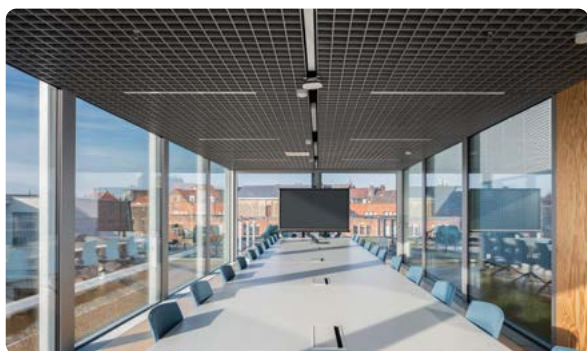
HunterDouglas
Architectural

Hunter Douglas

'Het metalen binnenplafond mag echt weer gezien worden'

Lange tijd was de rol van het binnenplafond op zijn hoogst bescheiden te noemen. Terwijl moderne architectonische stijlen zich afwisselden, bleven plafonds op esthetisch gebied vaak achter. Zo'n zestig jaar geleden bracht Hunter Douglas als één van de eerste een metalen plafond op de markt, waarmee een breed scala aan mogelijkheden vrijkwam.

Erasmushogeschool in Brussel

Kinepolis in Braine

Duurzaam en functioneel

De metalen plafonds zijn verkrijgbaar in een veelvoud van vormen, materialen en afwerkingen. Ze zijn een duurzaam en tegelijkertijd zeer functioneel product.

Vooral duurzaamheid was in het begin niet zo essentieel, maar de afgelopen jaren is met name dat aspect veel belangrijker geworden. De duurzaamheid is te danken aan het feit dat deze plafonds lang meegaan en in een materiaal gemaakt zijn dat gemakkelijk gerecycled kan worden. Zo'n tachtig procent van de Metal Ceilings-lijn is gemaakt in aluminium, de rest in staal of roestvrijstaal.

Akoestiek door middel van perforaties

In zijn algemeenheid onderscheidt Metal Ceilings zich allereerst door zijn kwaliteit; het is een mooi afgewerkt designproduct dat - door het universele ophangstelsel - gemakkelijk te bevestigen is. Aluminium is bovendien een lichtgewichtmateriaal waarin eenvoudig wijzigingen aan te brengen zijn. Daardoor is het ook gemakkelijk te verwijderen en te recycleren, waardoor het tegelijkertijd duurzaam is. In ruimtes waar vele mensen bij elkaar komen, is een goede akoestiek zeer belangrijk. De plafonds zijn heel fijn geperforeerd en achter de panelen is een laag

akoestisch non-woven geplaatst, waardoor geluid geabsorbeerd in plaats van weerkaatst wordt. Hierdoor is het ook goed mogelijk om een metalen plafond toe te passen in een luidruchtige ruimte, zoals een vertrekhal van een vliegveld of een treinstation.

Bijna oneindige variaties mogelijk

De metalen plafonds van Hunter Douglas Architectural zijn beschikbaar in een groot aantal variaties. Van lineaire plafonds naar tegelplafonds en verschillende boogvormen: het is allemaal mogelijk. Daarnaast kan ook nog veel op maat gemaakt worden, waardoor de door de architect of ontwerper beoogde esthetiek gematcht wordt met het juiste plafond. Standaard zijn de plafonds in een aantal kleuren beschikbaar, maar op aanvraag kunnen ze in elke RAL-kleur worden afgewerkt. Ook chroomafwerkingen of speciale metallic kleuren zijn mogelijk.

Tegenwoordig is het plafond een onderdeel van het design, waardoor door architecten naar hartenlust geëxperimenteerd wordt met verschillende mooie designs.

Hunter Douglas Belgium

Industriezone E17/1080, Dijkstraat 26
9160 Lokeren
tel. +32 9 348 9000
info@hunterdouglas.be

www.hunterdouglasarchitectural.eu

Facebook:
HunterDouglasArchitecturalBE/

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/71219580/admin>

Veelzijdige toepassing

Terwijl de metalen plafonds van Hunter Douglas Architectural al zo'n zestig jaar bestaan, vormen ze een tijdloos product dat in die tijd moeiteloos meegroeide met veranderende behoeften en smaken. In de loop der jaren heeft het assortiment aan mogelijke vormen zich steeds meer uitgebreid en momenteel zijn Metal Ceilings te verkrijgen in een grote hoeveelheid soorten, maten en coatings. Vele van de metalen plafonds voldoen aan de Belgische brandstabiliteitseisen volgens NBN 713-020.

Remeha

zorgt voor hoog rendement en compacte omvang bij verwarming basisschool De Brug in Bocholt

Meerdere wegen leiden naar duurzaamheid

Door gebruik te maken van verschillende energiedragers als warmtenetten, elektriciteit en gasvormigen zoals waterstof kan Remeha haalbare en betaalbare oplossingen aanreiken. Welke die duurzame oplossing is of zal zijn is elke keer afhankelijk van het gebouw en wordt ook bekeken in functie van opties in de toekomst.

Het programma 'Scholen van Morgen' zette een nieuwe basisschool in Bocholt neer waar gekozen werd voor een gasabsorptiewarmtepomp in combinatie met condenserende gasketels. De warmtepomp wordt altijd als eerste in gebruik genomen.

Die gasabsorptiewarmtepomp is vergelijkbaar met een traditionele warmtepomp. Het wezenlijke verschil is dat de gasgestookte warmtepomp wordt aangedreven door een gasvlam en niet door elektriciteit. De warmtepomp zorgt op een zuinige manier voor een aangename verwarming en sanitair warm water.

Hoe werkt een lucht-water warmtepomp?

De meeste (traditionele) verwarmingssystemen werken op basis van de verbranding van brandstof. Dat is bij warmtepompen niet het geval. De warmte wordt uit de buitenlucht gehaald en vervoerd via een koelvloeistof in een gesloten systeem. Deze stof kan bij lage temperaturen al het kookpunt bereiken en verdampen. Een compressor drukt de ontstane damp samen, waardoor de temperatuur omhoog gaat. Via een condensor wordt die warmte uiteindelijk weer vrijgegeven aan het water van je centrale verwarming.

De vloerverwarming wordt aangestuurd door een cascadeopstelling van Quinta Pro-ketels. Deze ketels staan garant voor een hoog rendement in combinatie met een compacte omvang.

De opdracht

De opdracht was eenvoudig: genieten van een aangenaam binnenklimaat op basis van de behoefte. Daardoor wordt een behoorlijke CO₂-reductie gerealiseerd en wordt merkkelijk minder energie verbruikt.

Resultaat

Een cascadeopstelling zorgt steeds voor bedrijfszekerheid. Het aantal verwarmingsketels die werken is afhankelijk van de warmtebehoefte.

Streven naar een energieneutrale school

In schoolgebouwen moet je er steeds rekening mee houden dat er tijdens schoolvakanties en weekends geen behoefte is aan verwarming of sanitair warm water. Een oplossing ontwikkelen die gebaseerd is op zoveel mogelijk werkingsuren vormde de basis van de opzet.

De besparing op je energiefactuur kan oplopen tot 70 procent. Dat maakt de terugverdientijd ervan kort.

Uitgebreid advies en een perfecte plaatsing

Remeha biedt verschillende duurzame oplossingen aan en kan met hybride oplossingen stap voor stap richting toekomst kijken. Voor meer informatie kan je terecht op remeha.be.

Heb je een vraag of heb je advies nodig bij een concreet project, aarzel dan niet om Remeha te contacteren op 03 230 71 06.

Remeha nv

Koralenhoeve 10
B-2160 Wommelgem
tel. +32 3 355 29 63
fax +32 3 354 54 30

info@remeha.be
www.remeha.be

ibens

It's all about the people!

Als aannemer is het verleidelijk om te focussen op beton en staal. Terwijl het daar uiteraard niet om gaat. In uw school verblijven straks échte mensen met échte wensen, verlangens en gevoelens. Aan een leuke, spannende en motiverende omgeving mee, waar het warm en fijn is om in te vertoeven is waar het voor ons in de eerste plaats om draait.

Meer dan
alleen aannemer

EEN ANDERE AANPAK

Hedendaagse uitdagingen, toekomstgericht beantwoord

- scholen
- kinderdagverblijven
- buitenschoolse kinderopvang
- kinderpsychiatrie
- dienstencentra
- woonzorgcentra
- assistentiewoningen
- zorghotels
- levensloopgeschikte woningen
- sociale woningbouw

”

De ‘i’ in
ibens staat
voor innovatie.

Bij ibens zit innovatie ingebakken in onze identiteit. Vanuit de optiek dat alles altijd beter kan, pakken we systematisch elk onderdeel van het bouwproces aan. Zo begonnen we 15 jaar geleden al met decentrale productie en on-site assemblage van prefab-onderdelen. Alles op maat, uiteraard, maar wel geproduceerd in een veilige, gecontroleerde en geoptimaliseerde omgeving. Tot op vandaag maakt die productiemethode het verschil.

www.ibens.be

Let's get social!

ibens

realiseert een geïntegreerde totaaloplossing

Bouwbedrijf ibens, ontstaan in 1996 bij een 'doorstart' met de overname door de ASVB-holding, telt 67 medewerkers en zette in 2020 € 67,5 miljoen om. Deze innovatieve onderneming zorgt vanuit een programma van eisen voor een geïntegreerde totaaloplossing. Ibens industrialiseert en automatiseert het bouwproces met de productie van prefab onderdelen op maat die geassembleerd worden *on site*, wat leidt tot een kleinere foutenmarge. Afgelopen september realiseerde het met de vervangings nieuwbouw van basisschool (BS) GO! Himo in Willebroek een spraakmakend onderwijsproject en weldra verwezenlijkt het ook het Technisch Atheneum (TA) in Halle en de nieuwe zorgomgeving voor kinderpsychiatrie van AZ Sint-Maarten in Mechelen.

Ibens realiseerde met De Vloed architects (Part of Detoo) en De Klerck Engineering de vervangings nieuwbouw voor de oude kleuterklasjes van basisschool GO! Himo. Inclusief omgevingsaanleg werd een oppervlakte van 3.552 m² in een D&B-formule binnen één jaar voltooid. Het ontwerp van de nieuwbouw voor het kleuter- en lager onderwijs rond een atrium, waarop alle landschapsklassen (voor innovatieve onderwijsvormen), het open leercentrum en de sportzaal uitkomen, zorgt voor onderling contact tussen de verschillende functies en een open en lichte leeromgeving. De kleinste kleuters en de leerlingen van de derde graad huizen in het bestaande middenblok, terwijl de nieuwbouw plaats biedt aan de tweede en derde kleuterklas en de eerste en tweede graad. Leerkrachten en leerlingen werden tijdens het bouwproces betrokken met begeleidde werkbezoeken in het kader van het innovatieve programma van 'spelend leren'.

"Omdat er een inzichtelijk en volledig virtueel model beschikbaar was, konden we het gebouw realiseren met maximale prefab-fabricatie. Bouwen is voor ons het assembleren van een in de fabriek gemaakte prefab structuur. Daardoor zijn we veel minder weersafhankelijk en kunnen we sneller en goedkoper bouwen en veel beter de kwaliteit bewaken. Zo konden we deze school één volledig schooljaar eerder dan voorzien opleveren", melden Mathias Pollentier en Bart Cremie, project en commercieel manager bij ibens nv.

Duurzaam ondernemen betekent voor hen vooral verantwoorde keuzes maken en zorgvuldig omgaan met de

ontwerpparameters (budget, eigenheid van de site, reliëf, oriëntatie, materiaalgebruik en energie, ...) om de investering maximaal te doen renderen. "Eenvoud en logica vormden de leidraad om dankzij meetbare en rendementzekere investeringen een maximale meerwaarde te bieden inzake duurzaamheid, gebouw-, leer-, werk- en leefkwaliteit, exploitatie, onderhoud, ... in een totaalconcept dat de ambities van de infrastructuur meer kan waarmaken dan verwacht. Bovendien resulteren eenvoud en logica steeds in een optimale prijs-kwaliteitverhouding en logische functionele relaties die de werking van de school voelbaar (intuïtief) en bevattelijk uitleggen", stellen ze. De visueel en functioneel doordachte ruimtelijke relaties ondersteunen de pedagogische visie. Architectuur, interieur en buitenaanleg vormen een samenhangend totaalconcept.

"Het atrium connecteert als het kloppende hart van de nieuwbouw binnen- en buitenruimtes op elke verdieping met elkaar. Van daaruit kunnen alle klassen, de sportzaal, het sanitair en de speelplaatsen worden bereikt. De beglaasde deuren naar de klassen versterken nog de relatie met het atrium. Transparantie is een centraal thema in het architecturale concept, zowel binnen als naar de omgeving. Hoge en ruime raampartijen verbinden de leerlingen met hun leefwereld, de natuur, de buurt, het weer, de seizoenen, ... Dankzij de overdekte speelplaats creëren we een functionele relatie met het bestaande schoolgebouw. Ook vanaf de dakspeelplaats is er een sterke link naar de omgeving en het speelbos", weet Lynn Avonts, Tender manager.

Ze roemen de bevoorrechte positie van de school als voornamelijk publiek gebouw in ruimtelijke relatie met de buurt zonder het straatbeeld te domineren. De stijlvolle vormgeving en de beperkte bouwhoogte (slechts twee bovengrondse bouwlagen) dragen bij tot de kleinschalige sympathieke uitstraling van de nieuwbouw, die zich goed inpast in de buurt. Daarenboven kenmerken multifunctionaliteit en flexibiliteit bijna elke landschapsklas en het atrium. Zo kan het atrium beneden vrij gehouden worden voor het reftergebeuren en als ontmoetingsplaats. De sportzaal en het atrium zijn ook beschikbaar voor de buurt; zo deelt de open school haar infrastructuur met de wijk.

Atrium met levensboom (foto Yannick Milpas)

ibens nv

Marialei 11/1
2018 Antwerpen
tel. +32 (0)3 287 65 00
info@ibens.be

www.ibens.be
<https://www.facebook.com/ibensnv>

De gescheurde doeken maakten plaats voor windvaste Fixscreen doekzonwering van Renson

Renson

Fixscreen doekzonwering voor Stedelijke Basisschool Desselgem

Gescheurde doeken maken plaats voor windbestendig alternatief

De doekzonwering in de Stedelijke Basisschool in het Belgische Desselgem dateerde al van begin jaren '90 van vorige eeuw. Toen was er van windvaste screens nog geen sprake en dat was er na al die jaren ook aan te merken. En dus werden die recent vervangen door nieuwe Fixscreen doekzonwering van Renson. Een must, zo blijkt, om de temperatuur in de klassen onder controle te kunnen houden én om de digitale schoolborden goed te kunnen zien. Met doeken die in de zijgeleiders ritsen, zijn die voortaan ook een veel langer leven beschoren.

Windvaste screens: keuze voor strak design en duurzaamheid

De wind had duidelijk vrij spel in de vorige generatie doekzonwering voor de ramen van de Stedelijke Basisschool in Desselgem. Die doeken ritsten toen nog niet in de zijgeleiders en dat is er aan te zien. De gescheurde en flapperende doeken waren deze zomer dan

ook eindelijk aan vervanging toe. Want dat buitenzonwering haar nut had om op de meest efficiënte manier de zon tegen te houden om de binnentemperatuur onder controle te houden, daar was men in deze school intussen wel al van overtuigd. Maar de nieuwe doekzonwering moest dus vooral ook tegen een stootje kunnen. Met doeken die ditmaal wel aan de zijkanten in zijgeleiders ritsen, was de Fixscreen van Renson dus vooral een duurzame keuze voor windbestendige doekzonwering tot 130 km per uur die steeds strak gespannen voor de ramen gemonteerd zit.

“We kregen al heel wat positieve reacties van zowel leerkrachten, leerlingen als ouders; niet alleen omdat het er mooi uit ziet, maar ook omdat het in de klassen op warme dagen toch lekker fris blijft”, is directeur Eline Allegaert verheugd met het resultaat.

Fris en alert in de klas, ook in ‘verandaklasjes’

Eline Allegaert: “Het was echt hoog tijd dat de oude doekzonwering vervangen werd. Buitenzonwering is immers in heel wat van onze klassen echt een noodzaak omdat die niet alleen de warmte maar ook het rechtstreekse zonlicht buiten houdt.” Wanneer de zonwering op warme dagen van 's morgens al neergelaten wordt, merk je volgens de directeur zeker en vast het verschil in binnentemperatuur in de klas.

Naast de vervanging van de versleten doekzonwering smeekten ook twee klassen met aangebouwde veranda in het bijzonder om extra zonwering. “Op warme dagen werd het er gemakkelijk 30° C warm binnen, dus lieten we nu ook extra doekzonwering plaatsen op de schuinliggende verandadaken en voor de ramen. Van het saunagevoel van weleer hebben we nu gelukkig geen last meer, want met de nieuwe buitenzonwering kunnen we ook daar de binnentemperatuur perfect onder controle houden”, zegt Eline

“We kregen al heel wat positieve reacties van zowel leerkrachten, leerlingen als ouders”

Allegaert daarover. Hier was het nog meer dan elders van groot belang om de zon tegen te houden nog vóór die het glas kon bereiken want zodra de warmte binnen zat, was het kwaad al geschied. Dankzij de

nieuwe buitenzonwering merkt juf Nathalie dat de kinderen duidelijk frisser en alerter zijn in de klas: “Van zodra je binnenkomt, voel je ook dat het er frisser is; daarvoor blijven de screens op warme dagen wel al

van 's morgens naar beneden. Dat is echt een groot voordeel waar ik heel blij om ben, zeker ook omdat ik kan kiezen om de zonwering per raam individueel te bedienen. Ook met de schuinliggende doeken op het verandadak ben ik zeer tevreden, want die houden eveneens duidelijk mee de warmte buiten.”

Geen reflectie in digitale schoolborden

Eline Allegaert: “Neergelaten screens zijn in de eerste plaats superefficiënt om de warmte buiten te houden, maar even belangrijk is dat de digitale schoolborden daardoor ook beter leesbaar zijn omdat die het zonlicht filteren.”

“Dit was voor ons als opdrachtgever een absolute must bij het eisenpakket dat we aan de vernieuwde doekzonwering voorlegden”, vult ook Jo Neiryndck, schepen van Onderwijs in Waregem, aan. “Op basis van die wens heeft Demaeght Zonwering samen met leverancier Renson overlegd welk type doek het meest geschikt was voor dit renovatieproject. Op basis van verschillende monsters van uiteenlopende types doeken viel de keuze uiteindelijk op een doek met lagere transparantie dat tegelijk wel niet helemaal verduistert. Mooi meegenomen is dat leerlingen voortaan ook minder afgeleid waren door het beperktere zicht naar buiten, terwijl er toch steeds daglicht in de klas blijft binnenvallen.”

Screens zijn een must om de temperatuur in de klassen onder controle te houden

De windvaste Fixscreens ritsen in zijgeleiders op en neer

Renson

Maalbeekstraat 10
8790 Waregem
tel. 056 30 30 00
info@renson.be

www.renson.eu
facebook.com /rensonworldwide
twitter/instagram: @rensonworldwide

Buderus

is veel meer dan louter een fabrikant

Vandaag wordt van een ketelfabrikant veel meer verwacht dan dat hij enkel toestellen levert. Hij moet immers niet alleen zorgen voor het ontwerp en de fabricatie van energiezuinige en betrouwbare toestellen, maar moet ook kunnen meedenken en een innovatieve dienstverlening ontplooiën. In iedere fase van een project biedt Buderus dan ook oplossingen aan, van de selectie van de technologie tot bijstand bij de uitvoering en de verdere opvolging van de installatie. Door nauw samen te werken met installatiebedrijven en gerichte interviews af te nemen van investeerders en vastgoedbeheerders krijgt het een veel beter zicht op de noden van de sector.

Logano plus KB372

De condensatieketel Logano plus KB372 is het positieve resultaat van deze gerichte interviews en die analyse. Bij de ontwikkeling van deze nieuwe ketel kregen de ontwerpers verschillende richtlijnen. "Hierdoor bezit dit toestel enkele unieke eigenschappen. De warmtewisselaar, het kloppende hart van de ketel, is ontwikkeld met hoogtechnologische software die ons moederhuis Bosch ook toepast in zijn automotive R&D-afdeling. Deze samenwerking is uniek in de HVAC-wereld", verklaart Siegfried Dierens, Project Engineer bij Buderus.

Hij wijst erop dat bij de ontwikkeling enkele belangrijke doelstellingen vooropstonden: de warmtewisselaar is bestand tegen grote thermische schokken, heeft een erg lage hydraulische weerstand (waardoor de pomp minder elektriciteit verbruikt), is compact ontworpen en is eenvoudig toegankelijk met het oog op onderhoud. Bovendien werd een linkse en een rechtse uitvoering gelanceerd zodat beide ketels naast elkaar kunnen worden geplaatst.

"De Logano plus KB372 combineert compactheid met hydraulische robuustheid en eenvoud. Hierdoor bezit de KB372 de troeven van een ketel met grote waterinhoud. Meestal is dus geen evenwichtsfles of primaire pomp vereist, zodat de totale investering en de installatietijd veel gunstiger uitvallen en de Total Cost of Ownership (TCO) gevoelig daalt. Als kers op de taart krijgt de KB372 een modulatie van 1 op 6 mee, wat garant staat voor een lager verbruik en een flexibeler dimensionering van het vermogen.

Dankzij een zeer efficiënte verbranding (NOx-uitstoot onder 40 mg/kWh) komt de Logano plus KB372 bovendien in aanmerking voor een BREEAM-certificering. Tevens zijn alle onderdelen makkelijk bereikbaar. Ook de compactheid is belangrijk: de ganse installatie neemt slechts enkele m² in beslag. In technische lokaaltjes die steeds kleiner worden is dat een ware verademing voor een installateur”, besefte Siegfried Dierens.

Beheer op afstand met Mec Remote Plus

Hij merkt op dat de regelaar voor de ketel en de cv-kringen volledig digitaal is opgebouwd en is gebaseerd op het TCP/IP-protocol. Via de webbrowser kan de eigenaar eenvoudig vanop afstand instellingen in het gebruikersmenu wijzigen. Zo kan hij met zijn pc of tablet makkelijk een kamertemperatuur, klokprogramma of boiler temperatuur aanpassen. Ook een koppeling met een gebouwbeheersysteem behoort tot de mogelijkheden.

Dankzij deze connectie heeft de beheerder steeds inzicht in de status en de werking van de installatie en kan hij indien nodig op afstand via diverse parameters deze installatie bijsturen, bv. de stooklijn opvoeren als bewoners in een bepaald deel van het gebouw signaleren dat het te koud of te warm is. Ook eventuele storingen kunnen op afstand

getraceerd worden, waarbij men onmiddellijk weet wat het probleem is. Hierdoor worden interventies beter voorbereid en werkt men veel efficiënter. Dankzij het opslaan van voelwaarden op langere termijn kan men tevens aan energieoptimalisatie doen.

Technische dienst

Bij de installatie van de stookplaats kan men een beroep doen op de technische dienst van Buderus. Diens expertise kan ingezet worden voor ondersteuning ter plaatse en het inregelen van de ketels. Een intern SPOC (Single Point Of Contact) verzamelt alle noodzakelijke informatie en verzekert de planning van levering tot opstart.

Om het hoge rendement van de toestellen te garanderen wordt het cv-water geanalyseerd. Zo kan advies geformuleerd worden om die indien nodig te behandelen.

Hier hoeft het verhaal echter nog niet te stoppen voor Buderus. Diens technische dienst kan immers ook instaan voor het onderhoud van de toestellen en zo bijdragen tot een lange levensduur van de installatie met een hoog rendement.

Deel van Bosch

Buderus maakt deel uit van de Bosch Thermotechnik GmbH, de Thermotechnology Division van de Bosch

Groep. Bosch Thermotechnology behoort wereldwijd tot de toonaangevende leveranciers van energie-efficiënte oplossingen voor warm water en een comfortabel binnenklimaat.

Als systeemleverancier met een nauwkeurig op elkaar afgestemd productportfolio kan het perfect voldoen aan de verschillende eisen van de afzonderlijke nationale markten en aan de hoge eisen van zijn klanten.

Buderus heeft 19 fabrieken in meer dan tien landen, waar energie-efficiënte verwarmingssystemen en warmwateroplossingen geproduceerd worden voor verdeling in zowat 50 landen wereldwijd. Het ontleent zijn internationale kracht aan zijn aanwezigheid op alle belangrijke markten en aan de kracht van zijn merken. Een lange traditie en een grote bekendheid vormen de troeven van zijn merkkracht.

Bosch Thermotechnology nv/sa – Buderus

Zandvoortstraat 47
2800 Mechelen
tel. 015 46 56 00

www.buderus.be
facebook.com/buderusbelgium/

Idemasport

bouwde mee aan buitengewoon veelzijdige sporthal BUSO Berkenbeek in Wuustwezel

De uitvoering van dit project vond plaats in de zomer van 2019, verklaart Steven Totté, directeur van het BUSO. Berkenbeek op de Nieuwmoerse Steenweg 113 B/C in Wuustwezel is een school voor buitengewoon onderwijs.

"Op onze campus lopen een 600-tal leerlingen, tussen 2,5 en 23 jaar, school. Onze sporthal werd in 2004 gebouwd als onderdeel van een masterplan. Na 15 jaar intensief gebruik was het hoog tijd om de sporthal aan te passen aan de noden van vandaag. Toen er een tweede oproep 'Sportinfrastructuur' met bijhorende subsidies verscheen vanuit de ministeries voor Sport én Onderwijs, zijn we op de kar gesprongen en hebben we ons project ingediend. Vier pijlers stonden hierbij centraal: veilig sporten voor de verschillende leeftijden en doelgroepen, duurzaamheid, akoestiek en de zaal moest ook multifunctioneel zijn, zowel voor de lessen als voor de evenementen. We toetsten af tussen leerkrachten LO, de werkgroep Infrastructuur op school en IDEMA, die na contacten met verschillende firma's de juiste partner bleek voor ons project. Onze leerlingen genieten nu elke dag van een hedendaagse sporthal met tal van mogelijkheden!", licht hij toe.

Een topproject voor Idemasport! De doelgroep, de doeleinden en de gewenste veelzijdigheid in het sportaanbod stemmen volledig overeen met diens ambities: het opstellen van een origineel totaalpakket op maat, in open en nauwe samenwerking met de school!

Sportvloer & Belijningen

Met de nieuwe multifunctionele puntelastische sportvloer Herculon MF 9+2 steeg de schokabsorptie van 0 (betonvloer) naar 32%. Het betreft een volwaardige sportvloer in klasse EN P1, die onvermijdelijk bijdraagt tot de goede ontwikkeling van gewrichten bij kinderen. Een zeer geslaagde combinatie van belijningen op een muisgrijze PU-topcoating met uitzonderlijk hoge weerstand tegen slijtage! Met een onderhoudscontract (jaarlijkse revitalisatie + keuringen) wordt de gezondheid van de sportvloer nauwlettend opgevolgd en een hoge duurzaamheid gewaarborgd.

Basis sportuitrusting

De sportleerkrachten hadden een duidelijk 'Programma van Eisen' opgesteld. Idema heeft de wensen beantwoord met handbal- en basketbaldoelen, volley- en badmintonveldopstellingen en kolombescherming op maat voor een veilige sportbeleving.

Turnuitrusting

Met de 2x twee plafond-hijsunits komt veelzijdigheid helemaal tot z'n recht. Inderdaad, aan hijsunits kan je tal van turnaccessoires snel en makkelijk bevestigen en vele combinaties creëren. Zo kan de leerkracht per les een andere opstelling voorzien met o.a.

▲ Sportzaal

▼ Klimmuur

klimtouwen, klimladders, turnringen en trapezestokken, klimnetten, turnbanken, schommels... Creativiteit voorop!

Klimmuur

Een ambitieus idee van de school! Steven Totté: "Goed begeleid klimmen zal bijdragen tot een grote succeservaring bij onze leerlingen, uiteraard op maat en met instemming van de leerlingen!" Een grote vlakke initiatieklimmuur (B. 5 m, H. 6 m) inclusief geraamtestructuur werd door Idemasport op maat gerealiseerd en voorzien van drie hoge en twee lage klompistes met de nodige veiligheidsaccessoires. Berkenbeek ging een ingenieuze stap verder en bouwde een poort bij de klimmuur zodat leerlingen niet onbeveiligd de muur kunnen beklimmen. Aan de binnenzijde van de poort hangen de klimgordels netjes weg.

Interactieve Gymzaal LÜ

'Bewegend Leren' is uitermate actueel en wordt sterk gepromoot door de Vlaamse overheid (MOEV). Drie belangrijke feiten:

- Slechts 19% van de jeugd haalt de aanbevolen 60 minuten dagelijkse beweging;
- Bewegend leren is effectiever dan een louter passieve leer methode;
- De infrastructuur in sportzalen is nauwelijks veranderd in de jongste 50+ jaar.

Visie Idemasport: "Wij geloven dat de creatie van een innovatieve leeromgeving waar kinderen zowel fysiek als mentaal en sociaal worden geprikkeld voor de noodzakelijke verandering in het onderwijs zal zorgen."

Berkenbeek heeft niet geaarzeld en werd de eerste Vlaamse school met de interactieve gymzaal LÜ, een indrukwekkend en innoverend concept met grootschalige projecties, een meeslepend lichtstelsel en een krachtige geluidsinstallatie om revolutionaire leerervaringen mogelijk te maken. Kinderen worden

uitgenodigd om actief, nieuwsgierig en gepassioneerd via vele LÜ-apps aan deze ervaring deel te nemen.

Er werd geopteerd voor de uitvoering LÜ UNO, met een projectie van wel 6 op 3,5 m! De school installeerde zelf een geschikte houten wand en verduistering aan de dakkoepeel. LÜ biedt meer dan 40 verschillende apps (jaarlijks stijgend) waarbij de moeilijkheidsgraad ingesteld kan worden en personalisatie mogelijk is.

Bekijk de VTM-reportage over LÜ in Berkenbeek via deze QR-code:

Steven Totté: "Met de LÜ UNO hebben we juist gemikt! Al onze leerlingen, ongeacht prestatieniveau, worden bij deze magie betrokken. De zaal wordt daarnaast optimaal benut. Bewegend Leren werkt!"

Naast de vaste uitrusting vond de school al het gewenste pedagogische en motorische sportmateriaal in de Idemasport-catalogus, steeds garant voor innovatie!

Bernard Daalderop (Senior Project Manager Idema): "De samenwerking met BUSO Berkenbeek was bijzonder motiverend. Onze ideeën werden steeds enthousiast ontvangen en we hadden het gevoel dat de school en Idema één team vormden bij de verwezenlijking van dit prachtig project!"

Idemasport

idema

Warandestraat 48, 1851 Humbeek (Grimbergen)
tel. 0800 99 498 - sales@idema.com - www.idema.com

VLOEROPLOSSINGEN
VOOR **EEN GEZONDE**
LEEROMGEVING

creating better environments

FLOORING SYSTEMS

Marmoleum Linear

Forbo

Producten voor een gezonde leeromgeving

Experts in educatieve omgevingen

Forbo Flooring Systems produceert al meer dan honderd jaar lang vloerbedekkingen voor educatieve omgevingen. Zijn brede assortiment vloerbedekkingen wordt over de hele wereld gebruikt in de meest uiteenlopende onderwijsinstellingen.

Van crèches tot universiteiten: in educatieve omgevingen is een aantrekkelijke, slijtvaste, onderhoudsvriendelijke, veilige en duurzame vloeroplossing een must. Duurzaamheid en hygiëne zijn belangrijk in ruimtes waar kinderen en jongeren veel tijd doorbrengen. Forbo Flooring Systems heeft een vloeroplossing voor zo goed als elke omgeving in de onderwijssector. Complete vloeroplossingen, één leverancier.

Marmoleum, de duurzaamste keuze

Marmoleum, gemaakt van natuurlijke en hernieuwbare materialen, is sinds jaar en dag dé vloer voor het onderwijs. Het is de meest duurzame vlakke veerkrachtige vloer die er is: Marmoleum is CO₂-neutraal (cradle-to-gate) en draagt niet bij aan klimaatverandering. Met Marmoleum kies je voor een vloer die bijdraagt aan een betere wereld voor huidige en toekomstige generaties.

Daarnaast is Marmoleum praktisch en makkelijk in onderhoud. Forbo's nieuwe Marbled-collectie bevat 21 kleuren die extra vuilverhullend zijn. Dat is handig! Niet alleen zand, stof en vuil zijn minder zichtbaar, ook krasjes en loopsporen vallen minder op.

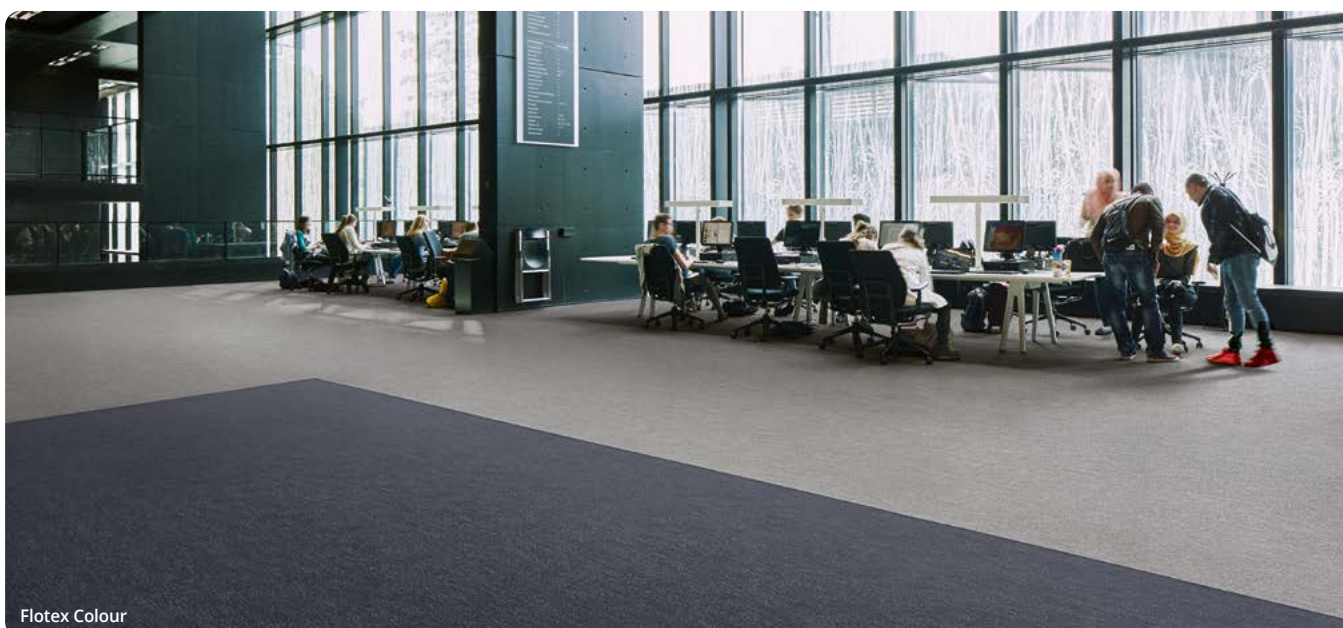
Flotex, high-tech textiele vloerbedekking

De gevlokte vloerbedekking Flotex is de perfecte oplossing voor klaslokalen waar een slijtvaste vloer nodig is die bestand is tegen veel passage en stoelen die vaak worden verschoven. De vloer is slijpbestendig, comfortabel en heeft een uitstekende geluiddemping van tot wel 20 dB. Flotex is verkrijgbaar in een ruime waaier aan kleuren en stimulerende designs (in banenmateriaal, tegels of planken). Bovendien draagt Flotex het Allergy UK Seal of Approval™ en bestaat de vloer voor tot 52% uit gerecycleerd materiaal.

Forbo Flooring n.v.

t Hofveld 4B 001
1702 Groot-Bijgaarden
tel. 02 464 10 10
info.belgium@forbo.com

www.forbo-flooring.be
Facebook: forboflooringsystemsbe
Instagram: forboflooringbe

Flotex Colour

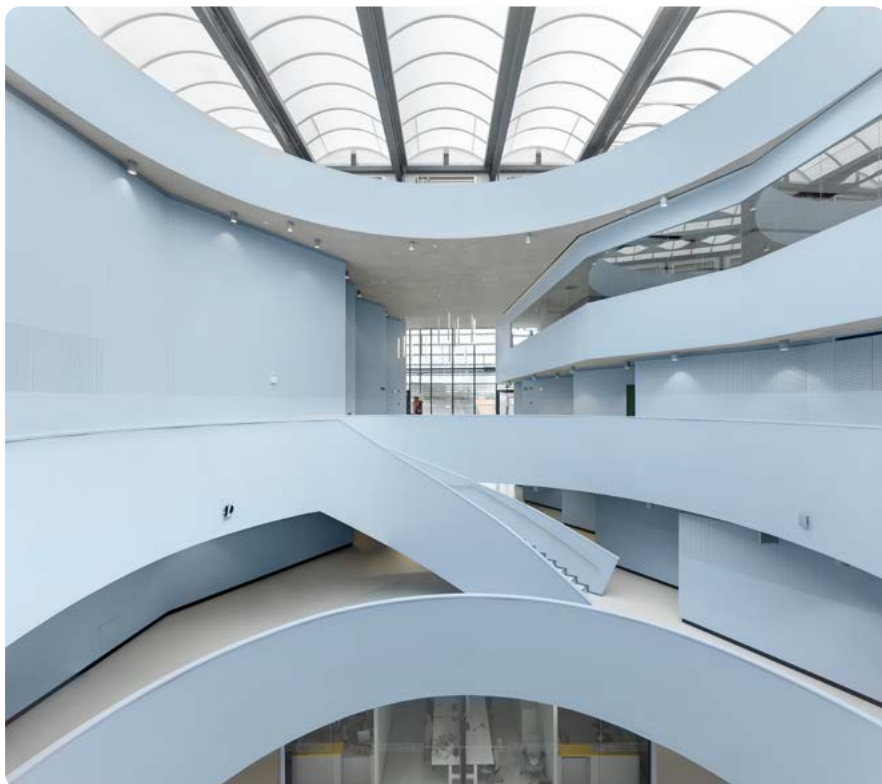
Interface

Rubbervloeren schenken akoestisch en ergonomisch comfort aan Gentse campus

De realisatie van Gebouw T vormde de eerste fase van het Masterplan voor de campus Schoonmeersen van Hogeschool Gent (HOGENT). Het Sloveense architectenbureau SADAR + VUGA en *Lens°ass architecten uit Hasselt* wonnen gezamenlijk de *Open Oproep 21 van de Vlaamse Bouwmeester* voor dit project. Ze ontwierpen voor de bachelorstudenten Sociaal Werk en Orthopedagogie een opvallend interactieve schoolomgeving die helemaal wordt opgenomen in de openbare ruimte. De duurzame vloerbekleding van nora vormde hierbij een uitstekende keuze.

Gebouw T vormt een 12.000 m² groot performant en visueel aantrekkelijk scholencomplex aan de Gentse Voskenslaan, waarbij STRABAG als pilootaanname van de bouw fungeerde. Vooraf lanceerde HOGENT het project 'Living Lab' om samen met medewerkers, studenten en buurtbewoners de groene ruimte rond het complex een tijdelijke invulling te bezorgen en deze nieuwe locatie zo mee van onderuit vorm te geven. "In het architecturale concept trekken vooral de twee grote

centrale atrijs de aandacht. Ze sturen en versterken het sociaal contact in het gebouw en vormen de draaischijf van deze scholencampus. In deze faculteit leren studenten hoe ze met mensen moeten omgaan", opperen de architecten. De auditoria, leslokalen, draaitrappen, ... lijken wel op te gaan in de openbare ruimte. Los van de architectuur staat de blauwe kleur van de wanden telkens voor een andere kleurbeleving afhankelijk van de ruimte die je betreedt.

Materiaalkeuze

Over de materiaalkeuze werd eveneens diep en grondig nagedacht, waardoor dit gebouw progressief is geboetseerd in zijn eenvoud. Zijn glazen schil wordt bij wijze van spreken omarmd door composieten lamellen die voor de eerste keer in een architecturale omgeving worden aangewend. De stukken werden recht geleverd en in bepaalde gevallen pas op de bouwplaats in hun definitieve vorm gebogen en geïnstalleerd. Rond de atrijs, waar de verschillende ruimtes zijn ingeplant, werd om akoestische redenen telkens een dubbel sas voorzien. Voor de vloerplaten van Gebouw T werd nagespannen beton gebruikt, waardoor een overspanning van 22 meter zonder steunwanden of kolommen kon worden verwezenlijkt.

Veilig en geluidsabsorberend

In dit complex zetten de bouwheer en de architect in op een combinatie van rubbervloeren en gietvloeren. De rubbervloeren van nora zijn duurzaam om verschillende redenen. "Het materiaal is emissiearm gecertificeerd en staat borg voor een goede luchtkwaliteit. Een uitgebreide chemische basisreiniging is niet nodig, waardoor je tijd en geld kan sparen. Dankzij het elastische materiaal absorberen de vloerbekledingen van nora bovendien geluid, wat een ergonomische meerwaarde betekent voor de docenten en voor een leer- en onderwijsvriendelijke omgeving zorgt", glundert Bavo Jacquemijns van nora flooring systems. De amper 3,5 mm dikke rubbertegels werden naadloos tegen elkaar gelegd en verlijmd op een op de dekvloer bevestigde egaline. De anti-sliplaag verhoogt de veiligheid. De gelijkvormige grijsachtige kleur combineert mooi met de kleurrijke toetsen van o.a. de akoestische panelen aan het plafond.

Interface Belgium B.V.

Industrielaan 15
3925 BD Scherpenzeel (Nederland)
tel. +32 (0) 2475 2727
interface.be@interface.com
www.interface.com

Honeywell

Gezondere en duurzamere gebouwen bepalen de toekomst van ons onderwijs

De behoefte aan gezondere, meer energie-efficiënte en duurzamere gebouwen is sterker dan ooit sinds maart 2020. Het onderwijs is geen uitzondering aangezien de industrie nood heeft aan meer dynamische en aanpasbare gebouwbeheersystemen en een verbeterde ervaring van studenten op de campus.

Honeywell bevroeg facility managers in de onderwijssector in de USA, Europa en China om inzicht te krijgen in hun uitdagingen, prioriteiten en toekomstverwachtingen. De resultaten van het onderzoek werden gepubliceerd als onderdeel van het rapport 'Rethinking Education Facilities as Digital Entities' ('Onderwijsfaciliteiten herdenken als digitale entiteiten'), het tweede in Honeywells 2021 Building Trends-reeks.

De bevroegde facility managers deelden hun zorgen over fysieke infrastructuur, zoals verouderde HVAC-systemen evenals plannen om te investeren in digitale infrastructuur om de beveiliging van de site, de veiligheid van de bewoners, de gezondheid van het gebouw en de respons op noodsituaties te verbeteren.

Liefst 93% van de bevroegde facility managers in de onderwijssector zeggen dat ze in de afgelopen twaalf maanden minstens één noodincident hebben meegemaakt ten gevolge van een storing in de infrastructuur en 43% meldt in die periode een inbreuk op een fysieke site of een cybersecurity-inbreuk. Bijna de helft (45%) beweert dat ze de beveiliging van een locatie (videobewaking en toegangscontrole op de campus) en brand- en levensveiligheidssystemen in de volgende twaalf tot 18 maanden als een topprioriteit beschouwt.

Hoewel veiligheid en beveiliging de topprioriteit zijn, blijft de gezondheid

van gebouwen een aandachtspunt. Vergeleken met hun pre-pandemische prioriteiten is 63% van de bevroegde facility managers in het onderwijs nu meer bereid om te investeren in gezonde bouwoplossingen. Een meerderheid van de respondenten (58%) beschouwt een gezond gebouw nu als een topprioriteit en iets meer (60%) zegt dat het een topprioriteit zal blijven na COVID-19. Wanneer hen gevraagd wordt welke elementen van een gezond gebouw zij het belangrijkste vinden, beschouwt 49% van de respondenten het verbeteren van de luchtkwaliteit en 47% realtime toegang tot gezondheidsstatistieken van gebouwen als kritisch. Deze oplossingen zullen scholen en campussen in staat stellen proactieve acties te ondernemen om de verspreiding van ziekten te helpen voorkomen, de gezondheid van de bouwomgeving te verbeteren, prestatiegegevens van gebouwen te verzamelen voor nalevingsrapportage en studenten, personeel en ouders meer vertrouwen te bieden in de veiligheid, beveiliging en gezondheid van hun instelling.

Een slimme school is de sleutel tot een gezondere en veiligere leeromgeving. In alle drie de regio's investeert 64% van de respondenten vandaag eerder in slimme bouwoplossingen dan vóór de pandemie en 56% zegt dat de mogelijkheid om alle bouwsystemen te beheren via één enkel platform dat uniforme gegevens en inzichten biedt één van de belangrijkste aspecten van een slim

Honeywell

THE FUTURE IS WHAT WE MAKE IT

gebouw vormt. In de volgende twaalf tot 18 maanden zal een meerderheid waarschijnlijk investeren in minstens één van de volgende specifieke digitale oplossingen: een app die realtime gezondheidsinformatie over gebouwen biedt (37%); software voor een betere toegang tot en een beter inzicht in brandsystemen (35%); beveiligingsproducten met verhoogde cybersecurity-protocollen (34%); contactloze toegang tot gebouwen (31%); of gebouwbeheer op afstand (27%).

Honeywell heeft als wereldwijde leider in technologie en diensten oplossingen om uw onderwijsinstelling te helpen de toekomst van scholen te omarmen.

Honeywells geavanceerde portfolio voor binnenluchtqualiteit kan het welzijn van de bewoners helpen verbeteren, energie-efficiëntiedoelen halen en, belangrijker nog, de manier veranderen waarop bewoners een gebouw ervaren.

Dus wat zijn de voordelen voor uw onderwijsinstelling?

- Studenten, personeel en bezoekers geruststellen: Communiceer de toestand van uw instelling aan de bewoners via realtime displays en door het Healthy Buildings KPI dashboard te delen op desktops, mobiele apparaten en digitale displays.
- De binnenkwaliteit (Indoor Air Quality of IAQ) verbeteren: Verbeter de luchtkwaliteit door luchtsamenstelling, luchtstroom, temperatuur, vochtigheid, ventilatie, filtratie en drukregeling.
- De operationele uitgaven (OPEX) verminderen om budgetbeperkingen te verlichten: Verminder uw OPEX dankzij cloudgebaseerde oplossingen voor Artificiële Intelligentie (AI) en Machine Learning, zodat u duurzame resultaten kunt boeken terwijl u fondsen omleidt om u in staat te stellen uw normen te resetten.
- Risico's minimaliseren en de naleving van het beheer verzekeren: Bewaak en controleer hoe studenten uw faciliteiten gebruiken met onopvallende technologieën waaronder mensen tellen, het bewaken van social

distancing en het doen dragen van maskers als oplossingen om risico-indicatoren te identificeren.

- De ontsmetting uitbreiden: Help bij het monitoren en het reinigen van je instelling, met name in dichtbevolkte en vaak gebruikte zones zoals toiletten, kleedkamers, de bibliotheek en zelfs vergaderruimtes, met slimme sensortechnologie, UV-verlichting en controle op de naleving.
- Leren, aanpassen en reageren: Neem weloverwogen beslissingen met behulp van analyses over de gezondheid, veiligheid en prestaties van de campusomgeving.

• Het toepassen van Healthy Building Solutions hoeft niet in strijd te zijn met uw duurzaamheidsstrategieën. Integendeel, een omgeving die wordt bewaakt door realtime analyses zal het energieverbruik en de algehele efficiëntie van een gebouw helpen verbeteren. Honeywell heeft een uitgebreide Sustainability Suite (Duurzaamheidssuite) die eigenaars van gebouwen steunt om hun netzero-en algehele duurzaamheidsdoelen te halen samen met de prestaties van het gebouw.

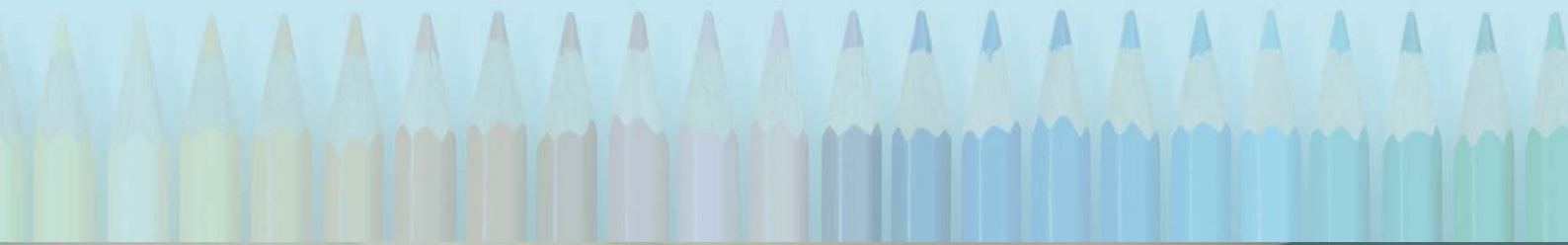
Bezoek Honeywell op Edubuild 2022 in Flanders Expo in Gent en krijg meer informatie van onze experts.

Het Honeywell-onderzoek werd online uitgevoerd door KRC Research (<http://www.krcresearch.com/>) onder facility managers in het onderwijs in drie markten: de USA, Duitsland en China. Bekijk het volledige rapport op Rethinking Education Facilities as Digital Entities.

Honeywell Building Solutions nv

Hermeslaan 1H
1831 Diegem
tel. +32 2 728 27 11
<https://www.honeywell.com/be/nl>

MAKE ROOM FOR LEARNING

Sett

Afspraak met het onderwijs van morgen

Dat de digitalisering om welbekende redenen sinds 2020 in een stroomversnelling zit, komt zeker niet als een verrassing. Digisprong, nieuwe onderwijsvormen, snelle technologische ontwikkelingen, ... het zijn slechts enkele van vele uitdagingen waar scholen mee geconfronteerd worden. Want hoe kun je je als school voorbereiden op de maatschappij van morgen?

We vroegen het aan Katinka Vandevelde, Event Manager bij Easyfairs en organisator van Sett, het grootste event rond onderwijstransformatie en -technologie in Vlaanderen dat plaatsvindt op 23 en 24 februari 2022 in Flanders Expo in Gent.

“Er komt heel wat kijken bij digitalisering: van het pedagogisch beleid rond digitalisering tot de aankoop van de hardware en de nodige softwarepakketten en het beheer van de connectiviteit. Zoveel zelfs dat heel wat scholen door het bos de bomen niet meer zien. Met Sett (School Education Transformation Technology) willen we een antwoord bieden op alle vragen die scholen kunnen hebben over onderwijstransformatie en hoe technologie deze mogelijk kan maken.”

Testen, leren en ontmoeten

“Sett biedt een unieke combinatie van meer dan honderd standhouders en minstens evenveel lezingen en workshops”, gaat Katinka verder. “Bezoekers kunnen zo niet alleen de nieuwste educatieve tools testen of leren uit de concrete praktijkvoorbeelden en best practices van collega-directeurs, leraren en ICT-coördinatoren. We hebben ook een zeer uitgebreid

conferentieprogramma, samengesteld in samenwerking met onze partners EduNext vzw en Hans De Four (ICT-Praktijkdag). Thema's als ICT-beleid op school, leiderschap en teamteaching komen uitgebreid aan bod. Enkele straffe keynotesprekers die alvast van de partij zullen zijn: Dirk De Wachter, Dewi Van De Vyver, Tim Surma, Dominique Baeyens, Clo Willaerts, ... Namen waar we toch erg trots op zijn.”

“Sett is echter vooral ook een ontmoetingsplatform. Leraren, schooldirecties, beleidsmakers, ICT-coördinatoren, zorgleraren en de ondersteunende diensten op alle onderwijsniveaus, ...: iedereen is welkom om eigen expertise te delen en zo elkaar te versterken.”

“Kortom, met Sett willen we de scholen met de tools van vandaag inspireren voor het onderwijs van morgen.”

Mis je afspraak met de toekomst niet!

Sett Gent is gepland op 23 en 24 februari 2022 in Flanders Expo, Gent. Schrijf je in voor een gratis beursbezoek of kies voor het conferentieticket en ga voor een dag vol nieuwe ideeën en inzichten. Kom je met meer dan vijf personen, dan geniet je trouwens een mooie korting en betaal je slechts € 70 in plaats van € 90 voor een ticket.

Tickets en info: www.sett-gent.be.

Sett Gent

Flanders Expo, Maaltekouter 1
9051 Gent

+32 9 241 98 06

settgent@easyfairs.com

www.sett-gent.be

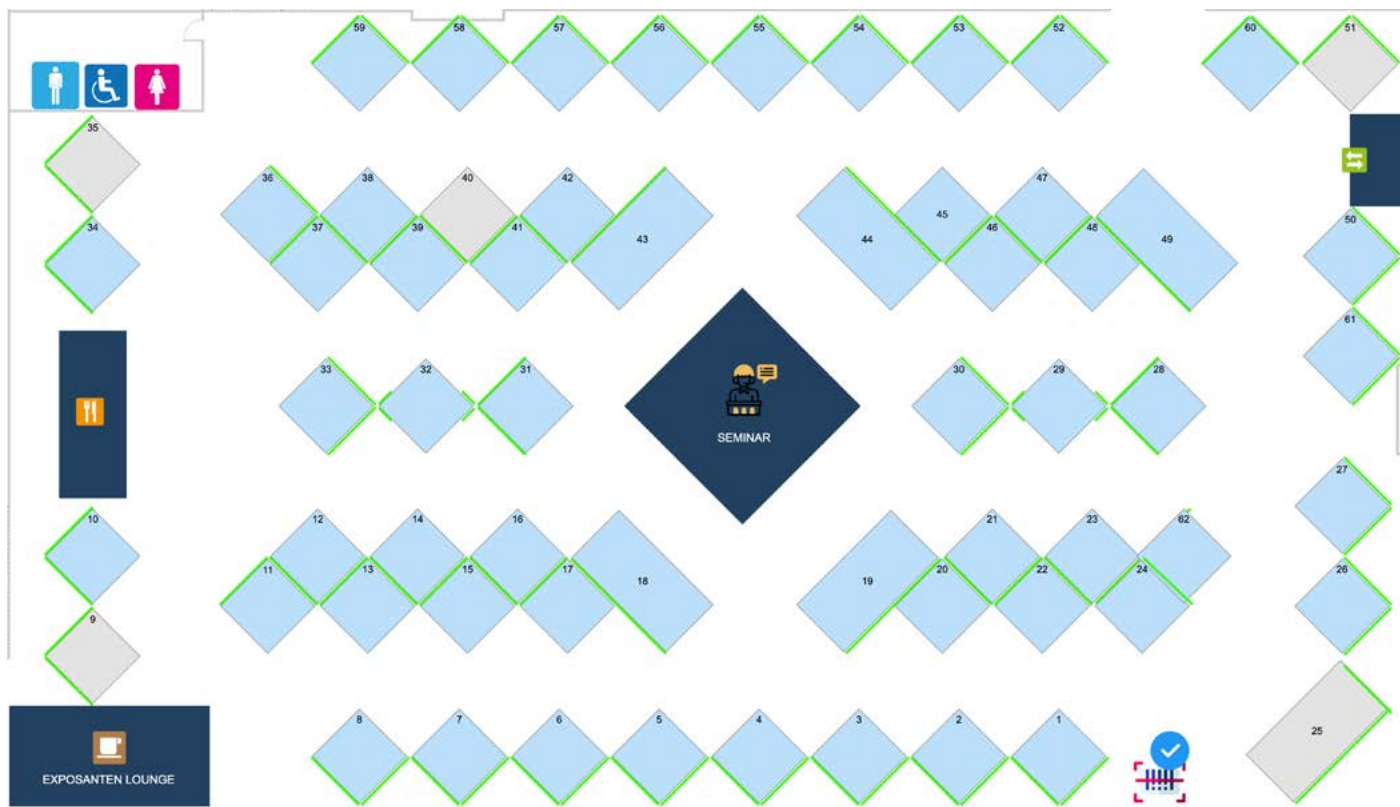
Facebook & Twitter: Sett Gent

Edubuild Summit

bundelt actueel sectoroverzicht in één dag

Deelnemende bedrijven 2022 (stand van zaken op 10/11/2021)

Abribo - 58	Forbo Flooring - 16	Proludic Speel- & Sporttoestellen - 48
Afkor - 56	Franz Schneider Brakel - 30	Real Verhuur - 49
Agion - 20	Gerflor Benelux - 47	Remeha - 10
Airmaster - 21	Honeywell Belgium - 4	Renson Ventilation - 33
Alheembouw - 19	ibens - 45	Rockfon - 13
Architecten Groep III - 29	ICS Adviseurs - 37	Rockpanel - 11
Assa Abloy - 36	Idemax - 50	Sablo Belgium - 62
BEG Belgium - 53	ILOQ Netherlands - 61	Salto Systems - 26
B2Ai architects - 32	IPEE - 12	Schöck België - 39
Belfius Bank & Verzekeringen - 27	Janssen-Fritsen - 34	Sika Belgium - 46
Bevepe - Paintfactory - 52	Kinnarps - 6	The Network Factory - 14
BOzARC - 31	Lecot - Protecta - 22	Trespa Belgium - 1
Buderus - 54	Libraplay - 57	Uzin Utz België - 43
Claerbout Metaalwaren - 18	Machiels Building Solutions - 5	Ventilair Group - 17
D+H Belux - 42	Nora Flooring Systems - 55	Vlaams Energiebedrijf - 28
De Meeuw - 23	Objectflor Art & Design Belags - 15	... - 9
Dom Hoberg - 59	OSK-AR Architecten - 2	... - 25
Dormakaba Belgium - 60	Petac - 3	... - 35
Eibe Benelux - 38	Porcelanosa Belgium - 8	... - 40
Esylux Belgium - 41	Presibel - 24	... - 51
Fixsus - 44	Priva Building Intelligence - 7	

“Hier komen we de mensen tegen die voor onze business belangrijk zijn. Op een globale bouwbeurs daarentegen staan vele exposanten die voor ons niet relevant zijn”

Praktisch

De zevende editie van Edubuild Summit, het enige b2b-event voor beslissingsnemers in onderwijsinfrastructuur, is gepland op **dinsdag 24 februari 2022 van 9 uur tot 17.30 uur in Hal 3 van Flanders Expo Gent.**

Als deelnemer genereer je er in één dag tientallen kwalitatieve leads in de sector van het onderwijspatrimonium. Edubuild Summit vindt plaats gelijktijdig met en gekoppeld aan Sett, een event voor modern en creatief leren met lezingen, workshops en een interactieve belevingsbeurs.

Op Edubuild Summit kan je niet alleen de beurs bezoeken, maar ook gratis inspirerende lezingen door experts-gast sprekers volgen. De organisatoren nemen de op- en afbouw van de stands voor hun rekening en voorzien verzorgde catering voor standhouders. Bezoekers ontvangen de gratis beurscatalogus, zodat de standhouders zeker genieten van voldoende visibiliteit en exposure.

Edubuild Summit kan rekenen op de steun van tal van onderwijsnetten en -organisaties.

Registreer voor een **gratis bezoek** via www.edubuild.com

Meer info? info@edubuild.com en +32 2 669 78 00

edubuild SUMMIT

24 februari 2022

Hal 3 | 9u00-17u30

Ben jij er ook bij?

Ronde Tafels 2022

Bij een Ronde Tafel schuif je mee aan tafel en ga je in persoonlijk gesprek met collega's in het bijzijn van een architect/studiebureau en een schooldirecteur of stafmedewerker.

Als deelnemer bezorg je op voorhand jouw insteek voor het gesprek, nadien zorgt het redactieteam voor een naslagwerk dat we zowel online als in het magazine uitgebreid publiceren. Bovendien maken we van elke Ronde Tafel een video-opname en promoten we dit actief via social media (hoofdzakelijk LinkedIn).

De organisatie van een Ronde Tafel zorgt voor:

- Een gepaste locatie
- Koffie, thee, fruit, frisdranken & versnaperingen
- Lichte lunch om 12u30

Thema's en data 2022

• Ventilatie & klimaatcomfort in schoolgebouwen	donderdag 3 februari
• Akoestische oplossingen in scholen	donderdag 3 maart
• Inrichting van de buitenruimte & groenvoorziening	donderdag 17 maart
• Vloeren en vloeroplossingen	donderdag 19 mei
• Digitalisering in scholen	donderdag 9 juni
• Sportinfrastructuur ten dienste van school & stad	donderdag 15 september

//

94% van de deelnemers geeft aan dat een Ronde Tafel gesprek een absolute meerwaarde is

Meer informatie?

Pakketprijzen exposure vanaf € 1.950

Contacteer ons
Simon Ooghe
+32 50 250 170
+32 479 517 361
info@edubuild.com

Wie, waar, wanneer?

U beslist!

Vaarwel sleutels. Hallo veiligheid en gemak.

Met onze eenvoudige app-gestuurde, uiterst veilige, daadkrachtige en cloud-gebaseerde toegangscontrole systemen exivo en evolo smart bedient en controleert u iedere toegangsdeur van uw gebouw. U beslist digitaal en heel eenvoudig wie in de verschillende ruimtes binnen mag en wanneer en hoelang die toegang wordt verleend – in real time en zelfs vanop afstand. Lees er meer over op www.dormakaba.com/exivo-nl en www.dormakaba.com/evolo-smart of contacteer ons voor meer informatie en een voorstel op maat:

NATUURLIJKE VENTILATIE + ROOKAFVOER

DE VEILIGE EN AUTOMATISCHE OPLOSSING

Voor hygiënische en natuurlijke ventilatie in klaslokalen

Gecontroleerde natuurlijke ventilatie vermindert het risico op aërosolinfecties, verbetert de concentratie en zorgt voor een leerzame atmosfeer voor de leerlingen. De geautomatiseerde oplossing van D+H zorgt voor verse lucht met vrij configureerbare tijdsintervallen door handmatige of automatische regeling, afhankelijk van het tijdstip van de dag of de CO₂-grenswaarde.

Meer info op www.dh-belux.be/nl/

Volg ons op

D+H